

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη
Φορολογική, Λογιστική και Χρηματοοικονομική
Διοίκηση Στρατηγικών Αποφάσεων

Διπλωματική Εργασία

**«Φορολογία και φορολογική ηθική κατοίκων εξωτερικού –
Έλεγχος εισοδημάτων – Νομοθετικές ελεγκτικές
εκδηλώσεις»**

Του Δημήτρη Γεωργάκη

Επιβλέπον καθηγητής: Ιορδάνης Ελευθεριάδης

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του μεταπτυχιακού διπλώματος στη
Φορολογική και Χρηματοοικονομική Διοίκηση Στρατηγικών Αποφάσεων

Θεσσαλονίκη 2020

Ευχαριστίες

Με την κατάθεση της Διπλωματικής Εργασίας, που φέρει τον τίτλο «Φορολογία κατοίκων εξωτερικού – Έλεγχος εισοδημάτων – Νομοθετικές ελεγκτικές εκδηλώσεις», και η οποία είναι προαπαιτούμενο για την ολοκλήρωση του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών στη Φορολογική και Χρηματοοικονομική Διοίκηση Στρατηγικών αποφάσεων, του Τμήματος Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων του Πανεπιστημίου Μακεδονίας, ολοκληρώνεται ένα συναρπαστικό ταξίδι στον κόσμο της γνώσης.

Θερμά ευχαριστώ τον επιβλέποντα καθηγητή του κ. Ιορδάνη Ελευθεριάδη ο οποίος με την συμπαράσταση και την καθοδήγηση του κατέστησε εφικτή την συγγραφή της παρούσας.

Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους συναδέλφους που δέχθηκαν να αποτελέσουν μέρος αυτής της προσπάθειας συμμετέχοντας στο ερευνητικό μέρος της παρούσης.

Θερμά ευχαριστώ την οικογένεια μου που πάντα στέκεται πολύτιμος αρωγός στον αγώνα για μάθηση και επαγγελματική εξέλιξη.

Περίληψη

Βασικός στόχος της μελέτης ήταν η ανίχνευση της φορολογικής ηθικής των κατοίκων του εξωτερικού, ενώ επιμέρους στόχοι ήταν η καταγραφή των απόψεων των οικονομολόγων και λογιστών/στριών για τη φορολογική συμμόρφωση/συμπεριφορά των κατοίκων του εξωτερικού, την αποτελεσματικότητα της νομοθεσίας που διέπει τη φορολόγηση των κατοίκων του εξωτερικού και την αποτελεσματικότητα των μέτρων φορολογικής συμμόρφωσης και τους τρόπους ενίσχυσης της. Στην μελέτη συμμετείχαν δέκα (10) λογιστές και λογίστριες που συνεργάζονται με κατοίκους του εξωτερικού. Ο χαρακτήρας της μελέτης ήταν ποιοτικός και η καταγραφή των απόψεων έγινε με τη μέθοδο των συνεντεύξεων. Τα αποτελέσματα έδειξαν πως τα επίπεδα φορολογικής ηθικής των κατοίκων του εξωτερικού είναι υψηλά, όπως και τα επίπεδα της φορολογικής συμμόρφωσης. Σε ότι αφορά την αποτελεσματικότητα του φορολογικού νόμου αυτή κρίνεται θετικά, όπως θετικά κρίνεται και η επιβολή των κυρώσεων και των προστίμων προς τους παραβάτες καθώς εκτιμάται ότι βελτιώνει και την φορολογική συνείδηση και τη φορολογική συμμόρφωση.

Λέξεις κλειδιά: Φορολογία, κάτοικοι εξωτερικού, συμμόρφωση, ηθική

Abstract

The main objective of the study was to detect the tax ethics of residents abroad, while sub-objectives were to record the views of economists and accountants on the tax compliance / behavior of foreigners, the effectiveness of legislation governing the taxation of residents and the effectiveness of fiscal compliance measures and ways to strengthen it. The study involved ten (10) accountants working with residents abroad. The character of the study was qualitative and the recording of views was done by the method of interviews. The results showed that the levels of tax ethics of residents abroad are high, as well as the levels of tax compliance. Regarding the effectiveness of the tax law, this is judged positively, as is the imposition of sanctions and fines on violators as it is estimated that it improves both tax conscience and tax compliance.

Keywords: Taxation, residents abroad, compliance, ethics

Περιεχόμενα

Ευχαριστίες.....	1
Περίληψη.....	2
Abstract	3

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ ΚΑΙ ΕΙΚΟΝΩΝ.....	8
------------------------------------	---

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

<i>Η δομή της εργασίας</i>	10
----------------------------------	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Η ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

1.1. Βασικές φορολογικές έννοιες.....	12
1.1.1. <i>Οι βασικές αρχές που διέπουν την φορολόγηση</i>	13
1.1.2. <i>Η έννοια του φορολογικού συστήματος</i>	14
1.1.3. <i>Ο υπολογισμός του φόρου</i>	14
1.2. Οι φόροι στην Ελλάδα.....	15
1.2.1. Ο υπολογισμός του φόρου με βάση το κριτήριο της φορολογικής βάσης	16
1.2.2. <i>Ο υπολογισμός του φόρου βάση το κριτήριο των φορολογικών συντελεστών</i>	17
1.3. Φορολογία εισοδήματος στην Ελλάδα.....	18
1.3.1. <i>Φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων</i>	19
1.3.2. <i>Φόρος εισοδήματος νομικών προσώπων και οντοτήτων</i>	21

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

2.1. Φορολογικές υποχρεώσεις κατοίκων του εξωτερικού	23
2.1.1. <i>Μεταφορά φορολογικής κατοικίας στο εξωτερικό</i>	23
2.1.2. <i>Αλλαγές που επέρχονται από την μεταφορά της φορολογικής κατοικίας στο εξωτερικό</i>	25

2.1.3.	<i>Υποβολή φορολογικών δηλώσεων κατοίκων εξωτερικού</i>	26
2.2.	Φορολογία φυσικών προσώπων κατοίκων εξωτερικού.....	27
2.2.1.	<i>Συντελεστές φορολόγησης</i>	28
2.3.	Φορολογία νομικών προσώπων και οντοτήτων κατοίκων εξωτερικού.....	29
2.4.	Αποφυγή διπλής φορολογίας.....	30
2.4.1.	<i>ΣΑΔΦ για φορολόγηση εισοδημάτων</i>	31
2.4.2.	<i>Ενεργοποίηση ΣΑΔΦ για φορολόγηση εισοδημάτων</i>	34

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΗΘΙΚΗ

3.1.	Φορολογική συνείδηση	35
3.1.1.	<i>Ενίσχυση φορολογικής συνείδησης</i>	36
3.2.	Φορολογική κουλτούρα.....	37
3.3.	Φορολογική συμμόρφωση.....	39
3.3.1.	<i>Πρόστιμα και φορολογική συμμόρφωση</i>	40

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ, ΦΟΡΟΑΠΟΦΥΓΗ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΙ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ

4.1.	Φοροδιαφυγή και φοροαποφυγή	41
4.1.1.	<i>Φοροδιαφυγή/φοροαπάτη</i>	41
4.1.2.	<i>Επιπτώσεις από την φοροδιαφυγή</i>	42
4.1.3.	<i>Αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής</i>	43
4.1.4.	<i>Φοροαποφυγή</i>	44
4.1.5.	<i>Αντιμετώπιση της Φοροαποφυγής</i>	45
4.2.	Φορολογικοί έλεγχοι	47
4.2.1.	<i>Είδη ελέγχων</i>	47
4.2.2.	<i>Ελεγχόμενες επιχειρήσεις/οργανισμοί</i>	48
4.3.	Οικονομικοί έλεγχοι.....	49
4.3.1.	<i>Ελεγκτικές διαδικασίες</i>	49

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

5.1. Σκοπός της έρευνας.....	51
5.2. Επιμέρους στόχοι της έρευνας	51
5.3. Ερευνητικά ερωτήματα	51
5.4. Ερευνητικές υποθέσεις.....	52
5.5. Ερευνητική μέθοδος.....	52
5.6. Τεχνική συλλογής δεδομένων	53
5.7. Δείγμα της έρευνας.....	54
5.8. Διαδικασία της συλλογής των δεδομένων.....	54
5.9. Τεχνική της επεξεργασίας των δεδομένων.....	55

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

6.1. Δημογραφικά στοιχεία συμμετεχόντων	57
6.2. Αποτελεσματικότητα του νόμου φορολογίας κατοίκων εξωτερικού.....	58
6.3. Φορολογική συνείδηση/ηθική	60
6.4. Φορολογική συμμόρφωση/ συμπεριφορά.....	61
6.4. Αποτελεσματικότητα των μέτρων συμμόρφωσης και προτάσεις	63
6.5. Σύνοψη αποτελεσμάτων.....	64

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΣΥΖΗΤΗΣΗ -ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

7.1. Συζήτηση.....	67
7.1.1. Η αποτελεσματικότητα του φορολογικού νόμου	67
7.1.2. Φορολογική ηθική.....	67
7.1.3. Φορολογική συμμόρφωση/συμπεριφορά	68
7.1.4. Αποτελεσματικότητα μέτρων φορολογικής συμμόρφωσης και τρόποι ενίσχυσης.....	68
7.2. Συμπεράσματα.....	68
7.3. Περιορισμοί - Προτάσεις.....	69

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

8.1. Ελληνόγλωσση.....	70
------------------------	----

8.2. Ξενόγλωσση	71
8.3. Δικτυογραφία	76

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

9. Συνεντεύξεις συμμετεχόντων	83
9.1. Λογιστής 1:.....	83
9.2. Λογιστής 2:.....	86
9.3. Λογιστής 3:.....	89
9.4. Λογιστής 4:.....	92
9.5. Λογιστής 5:.....	95
9.6. Λογιστής 6:.....	97
9.7. Λογιστής 7:.....	100
9.8. Λογιστής 8:.....	103
9.9. Λογιστής 9:.....	106
9.10. Λογιστής 10:.....	108

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ ΚΑΙ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνες

Εικόνα 1: Φορολογικά έσοδα στην Ελλάδα τη δεκαετία 2008-2018 Σελ. 18

Πίνακες

Πίνακας 1: Νέα φορολογική κλίμακα για εισοδήματα από μισθούς και συντάξεις για το 2020 Σελ. 20

Πίνακας 2: φορολογική κλίμακα εισοδήματος Σελ. 22

Πίνακας 3: Συμβάσεις Αποφυγής Διπλής Φορολόγησης Εισοδήματος που υπέγραψε η Ελλάδα Σελ. 32

Εισαγωγή

Τα τελευταία χρόνια ένα από τα καίρια ζητήματα που απασχολεί τις φορολογικές αρχές, αλλά και τους ενδιαφερόμενους πολίτες και επιχειρήσεις, είναι η φορολόγηση των κατοίκων του εξωτερικού η οποία μέχρι και πριν από λίγα χρόνια περιείχε πολλές ασάφειες ή ακόμη και αδικίες, όπως για παράδειγμα η φορολόγηση των συζύγων όπου ο ένας ήταν εργαζόμενος στην αλλοδαπή και ο άλλος στην ημεδαπή και επιβαρύνονταν με επιπλέον φόρους (Μπουλέρος, 2019).

Με συνεχείς τροποποιήσεις και παρεμβάσεις, στο νομικό πλαίσιο που διέπει τη φορολόγηση των κατοίκων του εξωτερικού, πολλά από τα θέματα που ταλάνιζαν τους εμπλεκόμενους ομαλοποιούνται και καθορίζονται με μεγαλύτερη σαφήνεια οι όροι φορολόγησης των κατοίκων του εξωτερικού (Υπ. Οικονομικών, 2015).

Επισημαίνεται πως οι κάτοικοι του εξωτερικού υπόκεινται σε φορολόγηση, στην Ελλάδα, υπό την προϋπόθεση ότι έχουν εισοδήματα που εκπορεύονται από ελληνικές πηγές, εντός της ελληνικής επικράτειας (ΠΟΛ. 1067/2015).

Επιπλέον, στην περίπτωση που κάποιος πολίτης έχει μεταφέρει την φορολογική του κατοικία σε άλλη χώρα εκτός της Ελλάδας, δεν έχει εισόδημα, αλλά έχει στην κυριότητα του μια κατοικία (που δεν την χρησιμοποιεί ως κύρια κατοικία) ή προέβη στην αγορά ενός ακινήτου, ή είναι κάτοχος επιβατικού αυτοκινήτου, δεν είναι υπόχρεος φορολογικής δήλωσης, ούτε και φορολογείται με βάση τα τεκμήρια διαβίωσης του εφόσον αποδίδει τον αναλογούντα φόρο στον τόπο που έχει δηλωμένη την φορολογική του κατοικία (ΠΟΛ. 1067/2015).

Σε γενικές γραμμές, οι φορολογικές υποχρεώσεις που έχουν οι κάτοικοι του εξωτερικού στην Ελλάδα εκπορεύονται από το είδος της περιουσίας που κατέχουν. Έτσι, είναι υπόχρεοι υποβολής για κάθε έτος, δηλώσεων Φόρου Ακίνητης Περιουσίας, Φόρου Εισοδήματος, Κληρονομίας και μεταβίβασης ακινήτων. Επίσης, στις περιπτώσεις που σημειώνονται μεταβολές περιουσιακών στοιχείων οφείλουν να καταθέτουν συμπληρωμένα τα έντυπα Ε9 και Ε2 με το τελευταίο να αφορά τις περιπτώσεις χαμηλών εισοδημάτων από ακίνητη περιουσία ή μεταβίβαση αυτής (ΠΟΛ. 1067/2015).

Αξίζει να σημειωθεί πως η μεταφορά της φορολογικής κατοικίας εκτός Ελλάδος, κατά το παρελθόν, αποτελούσε πάγια τακτική φοροαποφυγής και φοροδιαφυγής (OECD, 2015). Για το λόγο αυτό και στην παρούσα εργασία γίνεται ειδική μνεία στην φοροδιαφυγή και την φοροαποφυγή και τους τρόπους με τους οποίους επιχειρούν, οι Ελληνικές, αλλά και οι ευρωπαϊκές αρχές, να την αντιμετωπίσουν.

Παράλληλα, λαμβάνοντας υπόψη πληθώρα μελετών που συνδέουν την φορολογική ηθική με την φοροδιαφυγή/φοροαποφυγή ((Frey & Torgler, 2007; Gangl, et al. 2019; Litina & Palivos, 2015; McGee, 2008 Oded 2013; Vilhanto 2003), γίνεται ειδική μνεία (στην παρούσα) και σε θέματα φορολογικής ηθικής, συνείδησης και συμμόρφωσης, αλλά και στον τρόπο λειτουργίας των ελεγκτικών μηχανισμών προκειμένου να περιορίσουν τα φαινόμενα «αδήλωτου» χρήματος και φοροδιαφυγής – φοροαποφυγής.

Η δομή της εργασίας

Η παρούσα μελέτη είναι δομημένη σε δύο (2) μέρη και αποτελείται από έξι (6) κεφάλαια.

Το πρώτο μέρος αποτελείται από τα τρία (3) πρώτα κεφάλαια τα οποία περιλαμβάνουν το θεωρητικό υπόβαθρο της εργασίας.

Στο πρώτο (1^ο) κεφάλαιο παρέχονται γενικές πληροφορίες για την φορολόγηση στην Ελλάδα και την εννοιολογική σημασία βασικών όρων που χρησιμοποιούνται στην φορολογία.

Το δεύτερο (2^ο) κεφάλαιο περιλαμβάνει τις βασικές διατάξεις των νόμων που διέπουν τη φορολόγηση των φυσικών και νομικών προσώπων και οντοτήτων που ζουν μεν στην Ελλάδα, αλλά έχουν την φορολογική τους κατοικία εκτός της Ελλάδας.

Τέλος, στο τρίτο (3^ο) κεφάλαιο παρουσιάζονται οι έννοιες της φορολογικής ηθικής, κουλτούρας και συμμόρφωσης, ζητήματα φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής και το πώς αυτά αντιμετωπίζονται από τις εθνικές και ευρωπαϊκές αρχές.

Το δεύτερο μέρος της εργασίας, αποτελείται επίσης από τρία (3) κεφάλαια τα οποία αφορούν την έρευνα που διενεργήθηκε για την εκπόνηση της παρούσας.

Πιο συγκεκριμένα, στο τέταρτο κεφάλαιο (4^ο) κεφάλαιο περιγράφεται η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για τη διενέργεια της έρευνας και επεξηγούνται τα βασικά μεθοδολογικά χαρακτηριστικά της.

Στο πέμπτο (5^ο) κεφάλαιο παρατίθενται τα ευρήματα που προέκυψαν από την ερευνητική διαδικασία, ενώ το έκτο (6^ο) και τελευταίο κεφάλαιο περιλαμβάνει τα συμπεράσματα που προέκυψαν από την επεξεργασία των συλλεχθέντων δεδομένων.

Κεφάλαιο 1

Η φορολογία στην Ελλάδα

1.1. Βασικές φορολογικές έννοιες

Ως φόρος νοείται η υποχρεωτική ιδιωτική παροχή (εκ μέρους των πολιτών) προς το κράτος για την κάλυψη δημοσίων δαπανών που στοχεύουν στην επίτευξη κοινωνικών και οικονομικών στόχων. Το υποχρεωτικό και οριστικό του χαρακτήρα του, όπως και η αμεσότητα και μονομέρεια, ως προς την ιδιωτική παροχή, αποτελούν τα βασικά γνωρίσματα του φόρου (Μπάρμπας & Φινοκαλιώτης, 2011).

Σε λειτουργικό επίπεδο οι φόροι ταξινομούνται σε τρεις (3) κατηγορίες: στην ταμειυτική (1^η), στην οικονομική (2^η) και στην κοινωνική (3^η). Η πρώτη κατηγορία (ταμειυτική) αναφέρεται στη συγκέντρωση οικονομικών πόρων στα ταμεία του δημοσίου προκειμένου να παρέχει προς τους πολίτες υπηρεσίες κοινωνικού χαρακτήρα. Η δεύτερη κατηγορία (οικονομική) αναφέρεται στον τρόπο διαχείρισης και διάθεσης των οικονομικών πόρων (π.χ. καταπολέμηση της ανεργίας, σταθεροποίηση της οικονομίας κ.λπ) που προκύπτουν δια της φορολογίας. Τέλος, η τρίτη κατηγορία (κοινωνική) αφορά την αναδιανομή των εισοδημάτων, ώστε να μειωθούν οι κοινωνικές ανισότητες (Γεωργακόπουλος, 2012).

Σημειώνεται πως η ενίσχυση των δημοσίων εσόδων δια της υποχρεωτικής φορολόγησης των πολιτών αποτελεί νόμο του κράτους που εκπορεύεται από το Σύνταγμα της Ελλάδος το οποίο στο άρθρο 4 (περί ισότητας των Ελλήνων), όπως αυτό τροποποιήθηκε στην αναθεώρηση του 1975, ορίζει ρητώς και κατηγορηματικώς πως: *«Οι Έλληνες πολίτες συνεισφέρουν χωρίς διακρίσεις στα δημόσια βάρη, ανάλογα με τις δυνάμεις τους»* (Σύνταγμα της Ελλάδος, 2019).

Παράλληλα, με το ίδιο άρθρο, δίδοντας βαρύτητα στον ορισμό *«χωρίς διακρίσεις»*, παρέχονται εγγυήσεις προς τους φορολογούμενους πολίτες, ότι η φορολογική πολιτική θα χαρακτηρίζεται από αμεροληψία, ενώ με τη φράση *«ανάλογα με τις δυνάμεις τους»* ορίζεται η φοροδοτική ικανότητα έκαστου πολίτη, η οποία θέλει η

κατανομή των φορολογικών βαρών να γίνεται σύμφωνα με τις οικονομικές δυνατότητες του (βάσει των εσόδων του) διασφαλίζοντας έτσι τον δίκαιο χαρακτήρα του φορολογικού συστήματος (Μπάρμπας & Φινοκαλιώτης, 2011).

1.1.1. Οι βασικές αρχές που διέπουν την φορολόγηση

Σε θεωρητικό επίπεδο, σύμφωνα με τον Γεωργακόπουλο (2012), η φοροδοτική ικανότητα εδράζεται στις αρχές της κάθετης ισότητας (προβλέπει διαφορετική μεταχείριση για τα άτομα εκείνα που δεν έχουν ίδιους οικονομικούς πόρους και δυνατότητες) και της οριζόντιας ισότητας (προβλέπει ίδια φορολογική μεταχείριση για τα άτομα εκείνα που έχουν ίδιες οικονομικές δυνατότητες και πόρους).

Επίσης, με το άρθρο 4 του Συντάγματος ορίζεται η ισότητα όλων των Ελλήνων πολιτών απέναντι στο νόμο (Σύνταγμα της Ελλάδος, 2019). Η συγκεκριμένη διάταξη, όπως διευκρινίζει ο Φινοκαλιώτης (1999), δεν αναφέρεται μόνο στη νομική ισότητα, αλλά και στην φορολογική, η οποία εδράζεται στην αρχή της καθολικότητας του φόρου και της συμμετοχής των πολιτών στα δημόσια βάρη ανάλογα με τα εισοδήματά τους.

Σε άλλο άρθρο του Συντάγματος (78/1975) αναφέρεται πως η είσπραξη των φόρων προϋποθέτει την ύπαρξη τυπικού νόμου με τον οποίον θα καθορίζονται, τόσο το υποκείμενο της φορολόγησης, το ύψος του εισοδήματος και το είδος της περιουσίας, όσο και οι κατηγορίες/συναλλαγές που φορολογούνται (Σύνταγμα της Ελλάδος, 2019). Με τον τρόπο αυτό διασφαλίζεται η αρχή της νομιμότητας της φορολόγησης, η οποία θεωρείται βασική και προβλέπει ότι η απουσία τυπικού νόμου καθιστά αδύνατη την επιβολή ή είσπραξη οιονδήποτε φόρων (Γεωργακόπουλος, 2012).

Στο ίδιο άρθρο (78/1975) ορίζεται ότι τα οικονομικά βάρη που επιμερίζονται (δια των φόρων) στους πολίτες δεν μπορούν να έχουν αναδρομική ισχύ, ούτε και να επεκτείνονται χρονικά, αλλά να αφορούν συγκεκριμένο οικονομικό έτος (το οποίον πλέον ταυτίζεται με το ημερολογιακό έτος που ξεκινά την πρώτη του Γενάρη και λήγει την τελευταία ημέρα του Δεκεμβρίου) (Σύνταγμα της Ελλάδος, 2019). Με το συγκεκριμένο άρθρο διασφαλίζεται η αρχή του κράτους δικαίου και αποτρέπεται το ενδεχόμενο αυθαιρεσιών εκ μέρους της κεντρικής εξουσίας (Φινοκαλιώτης, 1999).

1.1.2. Η έννοια του φορολογικού συστήματος

Ως φορολογικό σύστημα νοείται η σύνθεση των επιμέρους φόρων που ένα κράτος επιβάλλει στους πολίτες του. Ο τρόπος με τον οποίον είναι διαρθρωμένο το φορολογικό σύστημα μιας χώρας και ιδιαίτερα η ένταση του και το είδος των προς επιβολή φόρων πρέπει να ελαχιστοποιεί τυχόν αντιδράσεις, εκ μέρους των πολιτών, και να εξυπηρετεί την ταμειυτική λειτουργικότητά του δημοσίου, δηλαδή την παροχή, εκ μέρους του κράτους, κοινωνικών υπηρεσιών προς τους πολίτες (Γεωργακόπουλος, 2012).

Επίσης, η διάρθρωση του φορολογικού συστήματος θα πρέπει να είναι με τέτοιο τρόπο που να διασφαλίζει την αποτελεσματικότητα του η οποία είναι συνυφασμένη με το δίκαιο του χαρακτήρα του στην διανομή των εισοδημάτων, την επάρκεια των εσόδων και την ελαχιστοποίηση των στρεβλώσεων στην κατανομή των φόρων (Γεωργακόπουλος, 2012).

Για την αξιολόγηση ενός φορολογικού συστήματος χρησιμοποιούνται διάφορα κριτήρια με πιο βασικά: α) την οικονομική αποτελεσματικότητα, β) την οικονομική δικαιοσύνη και το βαθμό ισότητας των πολιτών, γ) το διαφανές του χαρακτήρα του, δ) το κόστος συμμόρφωσης των πολιτών προς τις διατάξεις των φορολογικών νόμων όπως και το διοικητικό κόστος, ε) το ευέλικτο του χαρακτήρα του ως προς τις ανάγκες της οικονομίας και την προσαρμοστικότητα του σε επίπεδο μακροοικονομικής διαχείρισης και τέλος στ) στο σταθερό του χαρακτήρα του (IOBE & διαΝΕΟσις, 2018).

1.1.3. Ο υπολογισμός του φόρου

Ο υπολογισμός του φόρου που καταβάλουν οι πολίτες, προκύπτει από την επεξεργασία ορισμένων ουσιωδών στοιχείων που σχετίζονται με το προς φορολόγηση αντικείμενο και το υποκείμενο, το συντελεστή φορολόγησης, τις φορολογικές απαλλαγές και ελαφρύνσεις καθώς και με τις εξαιρέσεις (Μπάρμπας & Φινοκαλιώτης, 2011).

Σε υποχρεωτική φορολόγηση υπόκεινται φυσικά και νομικά πρόσωπα και οντότητες όπως αυτά καθορίζονται στα άρθρα 3 και 45 του νόμου 4172/2013, ενώ η φορολογική βάση (το αντικείμενο του φόρου) καθορίζεται με βάση τις αποδεδειγμένες οικονομικές δυνατότητες έκαστου φορολογούμενου πολίτη (άρθρα 7 και 10) ανάλογα με τα εισοδήματα/κέρδη που είχε στο συγκεκριμένο οικονομικό έτος για το οποίο φορολογείται (Ν. 4172/2013).

Ο φόρος που αντιστοιχεί σε κάθε μονάδα της φορολογικής βάσης (π.χ. μισθοί, εισοδήματα, συντάξεις κλπ) αποτελεί τον φορολογικό συντελεστή ο οποίος διακρίνεται στον οριακό και τον μέσο. Ο μέσος φορολογικός συντελεστής εκφράζεται επί τοις εκατό και είναι το ποσό του φόρου ως προς την συνολική αξία του εισοδήματος ενός φορολογούμενου πολίτη, ενώ ο οριακός συντελεστής φόρου, που επίσης εκφράζεται επί τοις εκατό, αναφέρεται στην μεταβολή του φόρου ως προς τη μεταβολή της φορολογικής του βάσης (Γεωργακόπουλος, 2012).

Η φορολογία διακρίνεται σε αναλογική, προοδευτική και αντίστροφα προοδευτική. Στην πρώτη περίπτωση ο μέσος συντελεστής φορολόγησης και ο οριακός χαρακτηρίζονται από ισότητα, στην δεύτερη περίπτωση παρατηρείται ανισότητα με τον οριακό συντελεστή να είναι μεγαλύτερο του μέσου, ενώ στην τρίτη περίπτωση – στην οποία επίσης παρατηρείται ανισότητα- ο οριακός είναι μικρότερος από τον μέσο συντελεστή φορολόγησης (Γεωργακόπουλος, 2012).

Τέλος, σε ότι αφορά τις ελαφρύνσεις ή τις φοροαπαλλαγές αυτές εκπορεύονται από το εισόδημα και αφορούν σε ορισμένες κατηγορίες φορολογουμένων. Εκφράζονται είτε με την μη υποχρέωση καταβολής του φόρου (φοροαπαλλαγή), είτε με καταβολή μικρότερου ποσού (φοροελαφρύνσεις) (Γεωργακόπουλος, 2012).

1.2. Οι φόροι στην Ελλάδα

Το φορολογικό σύστημα της Ελλάδας είναι αυτό της πολλαπλής φορολόγησης. Ως εκ τούτου ταξινομείται σε κατηγορίες με τη χρήση συγκεκριμένων κριτηρίων με πιο συνηθισμένα αυτά που σχετίζονται με τον χαρακτήρα του φορολογικού συντελεστή και τη φορολογική βάση (Μπάρμπας & Φινοκαλιώτης, 2011).

1.2.1. Ο υπολογισμός του φόρου με βάση το κριτήριο της φορολογικής βάσης

Το κριτήριο αυτό διαχωρίζει τους φόρους σε προσωπικούς και πραγματικούς με τους τελευταίους να επιβάλλονται βάσει αντικειμενικών κριτηρίων επί των συναλλαγών που κάνει ο φορολογούμενος ανεξαρτήτως των εισοδημάτων που έχει και των συνθηκών διαβίωσης του. Σε αυτή την κατηγορία υπάγονται ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ), ο Ειδικός Φόρος Κατανάλωσης (ΕΦΚ) και ο Φόρος Μεταβίβασης Ακινήτων (ΦΜΑ) (Δαλαμάγκας, 1981).

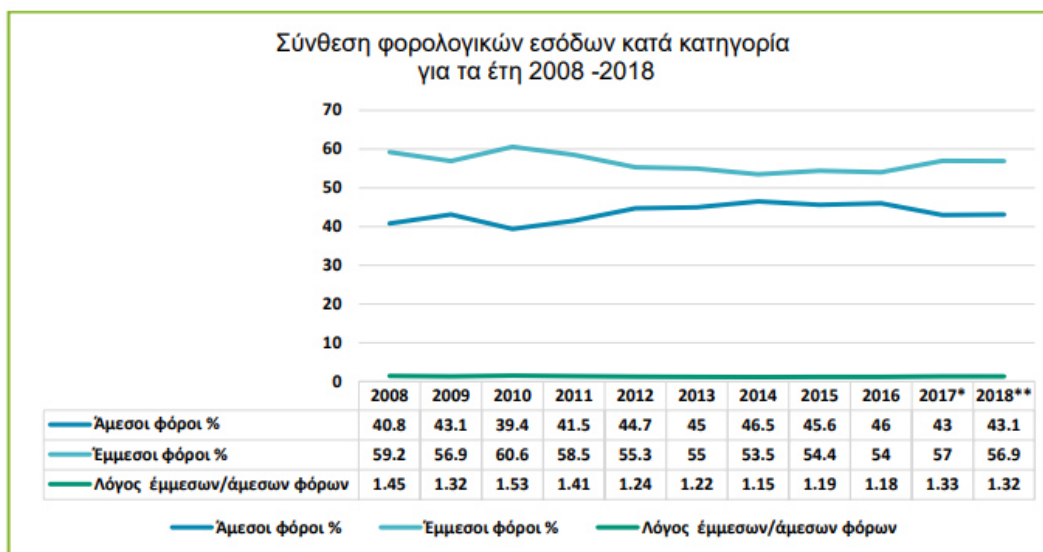
Αντίστοιχα, οι προσωπικοί φόροι επιβάλλονται βάσει των εισοδημάτων και της περιουσίας του φορολογούμενου πολίτη, τον τρόπο διαβίωσης και απόκτησης των εισοδημάτων, την οικογενειακή κατάσταση του κ.α. Σε αυτή την κατηγορία υπάγονται ο Φόρος Εισοδήματος Φυσικών και Νομικών Προσώπων (ΦΕΦΠ/ΦΕΝΠ) (Δαλαμάγκας, 1981).

Οι φόροι, ανάλογα με την φορολογική τους βάση, διαχωρίζονται σε άμεσους και έμμεσους (Καραγιώργος, 2016).

Οι άμεσοι φόροι προκύπτουν από την φοροδοτική ικανότητα έκαστου φορολογούμενου, βαρύνουν αυτόν, που κατά το νόμο, υποχρεούται να τους καταβάλει και προκύπτουν από τα περιουσιακά στοιχεία ή το εισόδημα που δηλώνει. Φόροι που υπάγονται σε αυτή την κατηγορία είναι ο φόρος εισοδήματος, ακίνητης περιουσίας, δωρεάς και γονικής παροχής και ο φόρος κληρονομίας (Καραγιώργος, 2016).

Οι έμμεσοι φόροι είναι αυτοί που ο φορολογούμενος καλείται να πληρώσει χωρίς να είναι ο ίδιος υπόχρεος νομικά. Πρόκειται για φόρους κατανάλωσης που συνήθως μεταφέρονται από τον υπόχρεο (π.χ. έμπορο) στον φορολογούμενο (καταναλωτή), ενώ η είσπραξη τους γίνεται ύστερα από την πραγματοποίηση συναλλαγών (π.χ. αγορές). Σε αυτή την κατηγορία (έμμεσοι φόροι) υπάγονται ο ΦΠΑ, ο ΦΜΚ, ο φόρος καπνού, τα τέλη κυκλοφορίας κ.α. (Καραγιώργος, 2016).

Οι έμμεσοι φόροι αποτελούν, για το φορολογικό σύστημα της Ελλάδας, τη βασική δεξαμενή άντλησης των εσόδων του κράτους δια της φορολογίας. Ενδεικτικά είναι τα στοιχεία της δεκαετίας 2008-2018 (Εικόνα 1) που δείχνουν πως το μεγαλύτερο μέρος των κρατικών εσόδων (ποσοστό 56,6%) από τη φορολόγηση προήλθε από έμμεσους φόρους (Υπ. Οικονομικών, 2018).

Εικόνα 1: Φορολογικά έσοδα στην Ελλάδα τη δεκαετία 2008-2018 (πηγή: Υπ. Οικονομικών, 2018)

1.2.2. Ο υπολογισμός του φόρου με βάση το κριτήριο των φορολογικών συντελεστών

Όπως προαναφέρθηκε, ανάλογα με τους συντελεστές που προβλέπει ο κώδικας, οι φόροι μπορεί να είναι αναλογικοί ή προοδευτικοί. Οι αναλογικοί φόροι αναφέρονται σε αυτούς που διατηρούν σταθερό ή γραμμικό συντελεστή φορολόγησης ανεξαρτήτως φορολογικής βάσης (π.χ. ΦΠΑ). Αντίστοιχα, οι προοδευτικοί φόροι σχετίζονται με την αύξηση του φορολογικού συντελεστή η οποία είναι ανάλογη με τη φορολογική βάση (Μπάρμπας & Φινοκαλιώτης, 2011).

Στα πλεονεκτήματα της αναλογικής φορολόγησης είναι η ευκολία εφαρμογής του προσδιορισμού του φόρου και η μη εξασθένηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας. Στα μειονεκτήματα της είναι η αδυναμία άμβλυνσης των

ανισοτήτων των φορολογικών βαρών που επιμερίζονται στους πολίτες και η παραβίασης της αρχής της ισότητας (Μπάρμπας & Φινοκαλιώτης, 2011).

Στα πλεονεκτήματα της προοδευτικής φορολόγησης είναι το γεγονός ότι επιτυγχάνει να καλύψει σημαντικό μέρος των κρατικών δαπανών για την ενίσχυση των ευάλωτων ομάδων της κοινωνίας, ενισχύοντας έτσι και την κοινωνική αλληλεγγύη. Το γεγονός όμως ότι λειτουργεί αποτρεπτικά σε παραγωγικές επενδύσεις (καθώς θέλει το δημόσιο συμμετοχο στα κέρδη και τον φορολογούμενο συμμετοχο στις ζημιές) θεωρείται ότι αποτελεί και το σημαντικότερο μειονέκτημα της συγκεκριμένης μεθόδου (Μπάρμπας & Φινοκαλιώτης, 2011).

1.3. Φορολογία εισοδήματος στην Ελλάδα

Η φορολογία εισοδήματος στην Ελλάδα έχει δεχθεί πολλές τροποποιήσεις κατά την πάροδο του χρόνου. Από το 2014 ισχύει ο Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος (ΚΦΕ) (Ν.4172/2013) ο οποίος ρυθμίζει την φορολόγηση των φυσικών και νομικών προσώπων και οντοτήτων, τον τρόπο με τον οποίων γίνεται ο υπολογισμός του φόρου ανά κατηγορία εισοδήματος, αλλά και τον τρόπο με τον οποίον αποδίδεται ο φόρος, αν και ορισμένα άρθρα του συγκεκριμένου νόμου δέχθηκαν εκ νέου τροποποιήσεις με τους νόμους του 2017 (Ν. 4472/2017) και του 2019 (Ν. 4646/2019) με τον τελευταίο να τίθεται σε ισχύ από το 2020.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του ΚΦΕ υπόχρεοι φόρου είναι όσοι πολίτες έχουν την φορολογική κατοικία τους στην Ελλάδα (οι οποίοι και φορολογούνται για τα εισοδήματα που απέκτησαν είτε εντός είτε εκτός της χώρας), καθώς και οι πολίτες που μπορεί μεν να μην έχουν δηλωμένη ως φορολογική κατοικία την Ελλάδα, εντούτοις έχουν εισοδήματα που προκύπτουν από την Ελλάδα κατά την διάρκεια του φορολογικού έτους (Ν.4172/2013; Ν. 4646/2019).

Το ποσό που προκύπτει από την αφαίρεση των εκπιπόμενων δαπανών επί του ακαθάριστου εισοδήματος νοείται ως το φορολογητέο εισόδημα το οποίο διακρίνεται σε τεκμαρτό (το εισόδημα που προκύπτει από περιουσιακά στοιχεία και αντικειμενικές δαπάνες διαβίωσης) και πραγματικό (το εισόδημα που προκύπτει από τις βεβαιώσεις των αποδοχών κάθε φορολογούμενου) (Ν.4172/2013).

1.3.1. Φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων

Σε ότι αφορά τα φυσικά πρόσωπα αυτά φορολογούνται σε ετήσια βάση για τα εισοδήματα που απέκτησαν το προηγούμενο οικονομικό έτος (π.χ. για το έτος 2020 δηλώνονται και φορολογούνται τα εισοδήματα που αποκτήθηκαν το οικονομικό έτος 2019). Ο φόρος είναι προσωπικός και προοδευτικός και προκύπτει από τα δηλωθέντα εισοδήματα με βάση την κλίμακα φορολόγησης. Ως εισοδήματα νοούνται οι οικονομικοί πόροι που έχει κάθε φορολογούμενος από διάφορες πηγές (π.χ. μισθοί, συντάξεις, ακίνητα, επιχειρηματική δραστηριότητα κ.λ.π) (Ν.4172/2013; Ν. 4646/2019).

Από τις αρχές του 2020, με το νόμο 4646/2019 τέθηκε σε ισχύ νέα φορολογική κλίμακα σε ότι αφορά τα εισοδήματα που προκύπτουν από μισθούς και συντάξεις η οποία ξεκινά με τον συντελεστή του 9% για εισοδήματα μέχρι 10.000 € και φτάνει μέχρι το 44% για εισοδήματα άνω των 40.000 € (Πίνακας 1).

Πίνακας 1: Νέα φορολογική κλίμακα για εισοδήματα από μισθούς και συντάξεις για το 2020 (πηγή: Ν. 4646/2019)

Εισοδήματα	Φορολογικοί συντελεστές
0 - 10.000 €	9%
10.000 – 20.000 €	22%
20.000 – 30.000 €	28%
30.000 – 40.000 €	36%
≥ 40.000 €	44%

Σε ότι αφορά την φορολόγηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας, το ύψος αυτής προκύπτει αφού αφαιρεθούν από τα συνολικά έσοδα οι επιχειρηματικές δαπάνες, οι αποσβέσεις και οι προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις. Και σε αυτή την περίπτωση το τελικό ποσό που βαρύνει τον φορολογούμενο καθορίζεται από την ίδια κλίμακα φορολόγησης που ισχύει για μισθωτούς και συνταξιούχους (Πίνακας 1) (Ν.4172/2013; Ν. 4646/2019).

Σημειώνεται πως τα φυσικά πρόσωπα απαλλάσσονται φόρου για εισοδήματα που αναλογούν σε τόκους προερχόμενους από ομόλογα ή έντοκα γραμμάτια δημοσίου, ενώ στις περιπτώσεις που τα εισοδήματα προέρχονται από εκμίσθωση ακινήτων όταν ο εκμισθωτής είναι φυσικό πρόσωπο εκπίπτει ποσοστό 5% για λειτουργικές δαπάνες του ακινήτου και ποσοστό 10% για τις περιπτώσεις λύσης της μισθωτικής σχέσης. Τα εισοδήματα που προκύπτουν μετά από την αφαίρεση των δαπανών που εκπίπτουν έχουν αυτοτελή φορολόγηση με κλίμακα που κυμαίνεται (ανάλογα με το ποσό του καθαρού εισοδήματος) από το 15% έως το 45%.

Άλλοι φόροι που βαρύνουν τα φυσικά πρόσωπα είναι:

- ❖ Εισοδήματα από υπεραξία μεταβίβασης κεφαλαίου. Προκύπτει από πράξη μεταβίβασης ακίνητης περιουσίας ή κτήσης άυλων τίτλων και υπολογίζεται βάσει του αποπληθωρισμού της τιμής πώλησης και την απομείωση της που εκπίπτει από τα έτη διακράτησης. Η υπεραξία του ακινήτου δεν φορολογείται στις περιπτώσεις που η τιμή της είναι άνω των 25.000 € ή το ακίνητο έχει διακρατηθεί για πέντε (5) έτη χωρίς στο μεταξύ να γίνει άλλη μεταβίβαση (Ν.4172/13).
- ❖ Ειδική εισφορά αλληλεγγύης. Ο αρχικά προσωρινός της χαρακτήρας κατά την περίοδο 2010-2014 έγινε οριστικός με την ενσωμάτωση της στον Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος (Ν. 4387/2016). Επιβάλλεται επί του καθαρού εισοδήματος (πραγματικού ή τεκμαρτού) εφόσον αυτό υπερβαίνει τις 30.000 € ετησίως με συντελεστές (οι οποίοι τροποποιήθηκαν με νόμο του 2017 και τίθενται σε ισχύ από το 2020) που ξεκινούν από το 2% και φτάνουν στο 10% για εισοδήματα άνω των 200.000 € το έτος (Ν.4472/2017).

Όπως προαναφέρθηκε, εκτός από το πραγματικό εισόδημα φορολογείται και το τεκμαρτό το οποίο προκύπτει από τον υπολογισμό αντικειμενικών δαπανών διαβίωσης (π.χ. από τα τετραγωνικά κύριας κατοικίας, την εκμίσθωση ή παραχώρηση ή ιδιοκατοίκηση δευτερευουσών κατοικιών, πισίνες, ιδιωτικά αυτοκίνητα, σκάφη αναψυχής και αεροσκάφη/ελικόπτερα/ανεμόπτερα, από τις δαπάνες ιδιωτικής εκπαίδευσης, απασχόληση προσωπικού κ.α.). Στις περιπτώσεις που το πραγματικό εισόδημα υπολείπεται τους τεκμαρτού, τότε η διαφορά που προκύπτει προστίθεται στο εισόδημα που φορολογείται, ενώ οι συντελεστές που χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό του ποσού του φόρου είναι αυτοί που ισχύουν για την βασική πηγή εισοδήματος του φορολογούμενου (IOBE, & διαNEOσις. 2018).

1.3.2. Φόρος εισοδήματος νομικών προσώπων και οντοτήτων

Ως νομικά πρόσωπα νοούνται οι οργανισμοί και φορείς (ιδιωτικοί και δημόσιοι), οι μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί, καθώς και οι οργανισμοί που έχουν μεν ως στόχο την κερδοφορία τους αλλά η λειτουργίας τους εμπίπτει στις διατάξεις του εμπορικού δικαίου (π.χ. συνεταιρισμοί, ΕΠΕ, ΑΕ) (Καραγιώργος, 2016).

Η έννοια των νομικών οντοτήτων εισήχθη με τη εφαρμογή των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων (ΕΛΠ) (Νόμος 4308/2014). Ως νομικές οντότητες θεωρούνται φυσικά ή νομικά πρόσωπα και ενώσεις προσώπων που διαθέτουν ή δεν διαθέτουν νομική προσωπικότητα καθώς και επιχειρήσεις και οργανισμοί (ιδιωτικοί και δημόσιοι) ανεξάρτητα αν ο χαρακτήρας τους είναι κερδοσκοπικός ή μη (Ν. 4308/14, αρθρο1).

Οι νομικές οντότητες διακρίνονται σε τρεις (3) κατηγορίες: α) μικρές οντότητες, β) μεσαίες οντότητες και γ) μεγάλες οντότητες. Ο διαχωρισμός τους γίνεται σύμφωνα με το μέγεθος του κύκλου εργασιών, του συνολικού ενεργητικού τους και το μέσο όρο του ανθρώπινου δυναμικού που διαθέτουν (Καραγιώργος, 2016).

Σε φορολόγηση εισοδήματος υπόκεινται, ανεξάρτητα αν συστήθηκαν εντός ή εκτός Ελλάδος, οι κεφαλαιουχικές εταιρίες, οι εταιρίες που βασίζονται σε προσωπικά περιουσιακά στοιχεία και οι μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί. Επίσης, οι συνεταιρισμοί/ενώσεις και οι κοινωνικές αστικού δικαίου που ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα ή επάγγελμα (Καραγιώργος, 2016).

Σημειώνεται πως οι παραπάνω οντότητες φορολογούνται ακόμη και για το παγκόσμιο εισόδημα τους, εφόσον έχουν δηλωμένη ως φορολογική κατοικία τους την Ελλάδα, ενώ στις περιπτώσεις που η φορολογική κατοικία δεν είναι στην Ελλάδα η φορολόγηση αφορά μόνο τα εισοδήματα που προκύπτουν από ελληνικές πηγές (Καραγιώργος, 2016).

Στην περίπτωση δε που ο δικαιούχος του εισοδήματος έχει δηλωμένη ως φορολογική κατοικία άλλη χώρα με την οποία η Ελλάδα έχει υπογράψει σύμβαση αποφυγής διπλής φορολόγησης τότε, για τον υπολογισμό του φόρου, χρησιμοποιείται ο πλέον χαμηλός συντελεστής που προβλέπεται από την σύμβαση (Πύλη της δημόσιας διοίκησης, 2020).

Ο φόρος επιβάλλεται σε εισοδήματα και κέρδη που αποκτήθηκαν κατά τη διάρκεια ενός οικονομικού έτους και ο προσδιορισμός του γίνεται με τον ίδιο τρόπο που υπολογίζεται η φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων με επιχειρηματική δραστηριότητα (Ν.4579/2018, άρθρο 23).

Σημειώνεται πως όλα τα νομικά πρόσωπα και οι νομικές οντότητες είναι υποχρεωμένες να αποδίδουν στο σύνολο της, την προκαταβολή του φόρου. Εξαίρεση αποτελούν οι νέες επιχειρήσεις που δεν έχουν συμπληρώσει τριετία, από την έναρξη της λειτουργίας τους, και οι οποίες προκαταβάλουν τον φόρο στο 50%.

Κεφάλαιο 2:

Φορολογία κατοίκων εξωτερικού

2.1. Φορολογικές υποχρεώσεις κατοίκων του εξωτερικού

Η φορολογική κατοικία που δηλώνει ένα άτομο καθορίζει και τον τρόπο με τον οποίον θα φορολογηθούν τα εισοδήματα που αποκτά. Για να θεωρηθεί κάποιος φορολογικός κάτοικος Ελλάδας θα πρέπει να διαμένει στην χώρα για διάστημα άνω των έξι μηνών (183 ημέρες) σε ένα ημερολογιακό έτος. Αντίστοιχα, για να θεωρηθεί κάποιος κάτοικος εξωτερικού, που όμως φορολογείται στην Ελλάδα, θα πρέπει να διαμένει στο εξωτερικό, αλλά να έχει πηγές εισοδήματος στην Ελλάδα. Και στις δύο περιπτώσεις οι πολίτες οφείλουν να αποδίδουν φόρους στο ελληνικό κράτος (Ν.3943/2011; Υπ. Οικονομικών, 2015).

Επίσης φόρο στο ελληνικό δημόσιο αποδίδουν και όσοι αλλοδαποί είναι εγκατεστημένοι στην Ελλάδα ως εργαζόμενοι ξένων εταιριών, επιχειρήσεων ή οργανισμών. Σε αυτή την περίπτωση, η φορολογία του εισοδήματος που τους επιβάλλεται είναι για τα κέρδη/έσοδα που προκύπτουν από πηγές στην Ελλάδα για το συγκεκριμένο φορολογικό έτος που υποβάλλουν τη δήλωση (Α.Ν 89/1967).

2.1.1. Μεταφορά φορολογικής κατοικίας στο εξωτερικό

Κάθε πολίτης που επιθυμεί να μεταφέρει την φορολογική του κατοικία εκτός Ελλάδας, έχει την δυνατότητα εντός των πρώτων δέκα (10) ημερών του Μαρτίου (του έτους που ακολουθεί τη χρονιά της αναχώρησης του από την Ελλάδα) να καταθέσει τη σχετική δήλωση, μαζί με τα απαραίτητα δικαιολογητικά, στο τμήμα Σχέσεων και Συμμόρφωσης της Δημόσιας Οικονομικής Υπηρεσίας (Δ.Ο.Υ.) στην οποία ανήκει και κατέθετε τις φορολογικές του δηλώσεις, μέχρι την αναχώρηση του στο εξωτερικό (Ν.4172/2013).

Τα δικαιολογητικά που απαιτούνται, και τα οποία πρέπει να κατατεθούν εντός των πρώτων δέκα (10) ημερών του Σεπτεμβρίου, θα πρέπει να αποδεικνύουν την ικανότητα μεταφοράς του συγκεκριμένου Αριθμού Φορολογικού Μητρώου (ΑΦΜ), που διαθέτει ο πολίτης, σε χώρα της αλλοδαπής (Ν.4172/2013).

Εκτός από την ανάθεση φορολογικού εκπροσώπου (η σχετική δήλωση θα πρέπει να φέρει το γνήσιο της υπογραφής βεβαιωμένο και από τον πολίτη που ορίζει την εκπροσώπηση και από τον πολίτη που την αποδέχεται), τα δικαιολογητικά που απαιτούνται, σύμφωνα με το Ν. 4172/2013, για την μεταφορά είναι:

- ❖ Αντίγραφο του εκκαθαριστικού ή της δήλωσης της φορολογίας εισοδήματος
- ❖ Πιστοποιητικό φορολογικής κατοικίας, ή σχετική βεβαίωση που συνοδεύεται και από την σύμβαση εργασίας ή από βεβαίωση του εργοδότη ότι απασχολεί στην αλλοδαπή τον συγκεκριμένο πολίτη. Στην περίπτωση όπου ο πολίτης δεν εργάζεται, αλλά απλά διαμένει σε χώρα του εξωτερικού και αδυνατεί να προσκομίζει τις παραπάνω βεβαιώσεις οφείλει να παρουσιάσει, βεβαιωμένα από δημόσιες αναγνωρισμένες αρχές, έγγραφα που να αποδεικνύουν τον τόπο διαμονής του. Επισημαίνεται πως κάθε έγγραφο που έχει συνταχθεί σε χώρα εκτός της Ελλάδος θα πρέπει να είναι μεταφρασμένο στα Ελληνικά και να φέρει την σφραγίδα της Χάγης. Στην περίπτωση όπου μια χώρα δεν αποτελεί μέλος της σύμβασης της Χάγης (π.χ. η Κίνα και ο Καναδάς), τότε τα έγγραφα θα πρέπει να φέρουν σφραγίδα του εκεί Ελληνικού Προξενείου. Από τη συγκεκριμένη διάταξη εξαιρούνται χώρες που έχουν υπογράψει με την Ελλάδα Συμβάσεις Αποφυγής Διπλής Φορολογίας (ΣΑΔΦΕ). Επίσης, με την Δ. ΟΡΓ. Δ 1172275 ΕΞ 2017 καταργήθηκε η υποχρεωτική επικύρωση με την σφραγίδα της Χάγης για μια σειρά χωρών όπως η Αυστρία, η Ισπανία, η Γαλλία, η Ιταλία, το Λουξεμβούργο, η Ολλανδία, η Πορτογαλία, η Τουρκία, η Πολωνία και η Ελλάδα.

Εντός δύο (2) μηνών, από την κατάθεση των προαναφερόμενων δικαιολογητικών, η αρμόδια ΔΟΥ, οφείλει να απαντήσει αν κάνει αποδεκτή ή όχι την αίτηση του πολίτη για αλλαγή της φορολογικής του κατοικίας.

Αξίζει να σημειωθεί πως οι αιτήσεις για μεταφορά της φορολογικής κατοικίας δεν γίνονται πάντα αποδεκτές. Αιτίες απόρριψης είναι η ενεργή επιχειρηματική

δραστηριότητα στην Ελλάδα, η συμμετοχή σε ομόρρυθμη (ΟΕ) ή ετερόρρυθμη εταιρία (ΕΕ), η ύπαρξη σχέσης με τη θέση Διευθύνοντος Συμβούλου σε ανώνυμη εταιρία (ΑΕ) και η ύπαρξη σχέσης με θέση διαχειριστή σε ΕΠΕ και ΙΚΕ (Ν.4172/2013).

Μέχρι πριν λίγα χρόνια αιτία απόρριψης αποτελούσε και η διαφορετική κατοικία μεταξύ των συζύγων, αυτός ο περιορισμός ωστόσο τροποποιήθηκε με σειρά διατάξεων (ΠΟΛ.1201/2017, ΔΕΔ Αθήνας αποφ. 3950/17.7.2017, ΣτΕ 1445/2016 και ΣτΕ 1215/2017). Έτσι, μπορούν πλέον δύο σύζυγοι που είναι εγκατεστημένοι σε διαφορετικές χώρες και έχουν δηλωμένες διαφορετικές φορολογικές κατοικίες να υποβάλλουν διαφορετικές φορολογικές δηλώσεις αποφεύγοντας το ενδεχόμενο διπλής φορολόγησης και φορολόγησης τεκμηρίων.

Πρέπει να σημειωθεί πως στην περίπτωση που μόνο ένας εκ των δύο συζύγων αλλάζει τη φορολογική του κατοικία, μαζί με τα προαναφερόμενα δικαιολογητικά που πρέπει να καταθέσει (για την μεταφορά της φορολογικής του κατοικίας) θα πρέπει να προσκομίσει επιπλέον στοιχεία που να αποδεικνύουν τον χαρακτήρα και τον τύπο (μόνιμος ή μακροχρόνιος) της σύμβασης εργασίας, την ύπαρξη λογαριασμού σε τραπεζικό ίδρυμα της χώρας που μεταφέρει την φορολογική του κατοικία, την ύπαρξη μισθωτηρίου συμβολαίου ή ιδιόκτητης κατοικίας ή αποδείξεις λογαριασμών από υπηρεσίες κοινής ωφέλειας που αναφέρονται στον χώρο που κατοικεί, καθώς και τον αριθμό ασφαλιστικού ή φορολογικού μητρώου στην χώρα εγκατάστασης (ΠΟΛ.1201/2017).

2.1.2. Αλλαγές που επέρχονται από την μεταφορά της φορολογικής κατοικίας στο εξωτερικό

Όταν η αίτηση που καταθέτει ο πολίτης, για μεταφορά της φορολογικής του κατοικίας γίνεται αποδεκτή από την οικεία ΔΟΥ, τότε σημειώνονται μεταβολές στις φορολογικές του υποχρεώσεις.

Οι πιο βασικές αλλαγές αφορούν το φορολογητέο εισόδημα, καθώς πλέον δεν φορολογείται επί του συνολικού ποσού των κερδών/εισοδημάτων, παρά μόνο για αυτά που αποκτά από ελληνικές πηγές (π.χ. ενοίκιο από εκμίσθωση οικίας στην

Ελλάδα), ενώ στην περίπτωση που δεν έχει κανένα έσοδο δεν είναι υπόχρεος δήλωσης φορολογίας εισοδήματος (Μπουλέρος, 2019).

Επίσης, με εξαίρεση τις περιπτώσεις όπου η φορολογική κατοικία μεταφέρθηκε σε κράτος – μέλος της ΕΕ ή του ΕΟΧ, ή στις περιπτώσεις όπου οι φορολογούμενοι έχουν χαμηλό εισόδημα και το κράτος της φορολογικής τους κατοικίας προβλέπει μειώσεις ή το 90% του συνολικού εισοδήματος τους (παγκόσμιο εισόδημα) αποκτάται από ελληνικές πηγές, οι δηλωμένοι ως κάτοικοι του εξωτερικού δεν μπορούν να διεκδικήσουν μειωμένους φόρους για εισοδήματα που έχουν από συντάξεις ή απασχόληση (Μπουλέρος, 2019).

Μια ακόμη αλλαγή που επέρχεται είναι στα τεκμήρια διαβίωσης, καθώς οι δηλωμένοι ως κάτοικοι εξωτερικού, εφόσον δεν αποκτούν εισόδημα στην Ελλάδα, δεν υπόκεινται και σε τεκμήρια. Ωστόσο, αν υπάρχει έστω και ένα (1) ευρώ εισόδημα από τόκους κεφαλαίου τότε ενεργοποιούνται όλα τα τεκμήρια διαβίωσης και ο πολίτης είναι υποχρεωμένος να υποβάλει δήλωση φορολογίας εισοδήματος (Μπουλέρος, 2019).

2.1.3. Υποβολή φορολογικών δηλώσεων κατοίκων εξωτερικού

Όσοι από τους δηλωμένους κατοίκους εξωτερικού (είτε πρόκειται για φυσικά πρόσωπα, είτε πρόκειται για νομικά πρόσωπα και οντότητες), είναι υπόχρεοι δήλωσης φορολογίας εισοδήματος υποβάλλουν την δήλωση τους στην Δημόσια Οικονομική Υπηρεσία Κατοίκων Εξωτερικού στην Αττική. Αν όμως, ο φορολογικός εκπρόσωπος που έχουν ορίσει (οι κάτοικοι του εξωτερικού) υπάγεται σε ΔΟΥ εκτός Αττικής, τότε η δήλωση υποβάλλεται στην Α' ΔΟΥ που βρίσκεται στην έδρα (πρωτεύουσα) του νομού στον οποίο κατοικεί ο φορολογικός εκπρόσωπος. Εξαίρεση αποτελεί η περίπτωση της Θεσσαλονίκης όπου οι δηλώσεις φορολογίας εισοδήματος των κατοίκων του εξωτερικού υποβάλλονται στην Δ' ΔΟΥ. Τα ίδια ισχύουν και για τους κατοίκους εξωτερικού που διαμένουν προσωρινά στην Ελλάδα, έχουν ταχυδρομική διεύθυνση και υποχρεούνται στην υποβολή φορολογικής δήλωσης (ΑΑΔΕ, 2020).

2.2. Φορολογία φυσικών προσώπων κατοίκων εξωτερικού

Όπως προαναφέρθηκε, ο κάτοικος εξωτερικού που υποχρεούνται να υποβάλλει φορολογική δήλωση στην Ελλάδα φορολογείται μόνον για το εισόδημα που αποκτά από πηγές εντός της ελληνικής επικράτειας. Επιπλέον, εφόσον έχει αποκτήσει πραγματικό εισόδημα στην Ελλάδα υπόκειται σε καθεστώς εναλλακτικής ελάχιστης φορολογίας (Μπουλέρος, 2019).

Στην περίπτωση που υπάρχει διαφορά ανάμεσα στο πραγματικό και στο τεκμαρτό εισόδημα ή έχει πραγματοποιηθεί αγορά περιουσιακών στοιχείων (π.χ. ακίνητα) τότε ο φορολογούμενος, σύμφωνα με την εγκύκλιο του Υπ. Οικονομικών (2015), αλλά και την ΠΟΛ.1076/26.3.2015, καλείται να τα δικαιολογήσει προσκομίζοντας στοιχεία:

- ❖ Για την απόκτηση πραγματικών εισοδημάτων που αποκτήθηκαν από τον ίδιο ή τα εξαρτώμενα από αυτόν μέλη (στην Ελλάδα) που είτε έχουν φοροαπαλλαγές, είτε δικαιούνται φορολογικών ελαφρύνσεων.
- ❖ Για την απόκτηση χρηματικών ποσών που όμως δεν θεωρούνται στην Ελλάδα ως εισόδημα, ή που προέρχονται από τη διάθεση (π.χ. μίσθωση, πώληση) περιουσιακών στοιχείων που διαθέτει στην Ελλάδα.
- ❖ Για την εισαγωγή (στην Ελλάδα) συναλλάγματος από άλλη χώρα. Από τη συγκεκριμένη οδηγία ωστόσο εξαιρούνται αυτοί που δηλώνουν φορολογικοί κάτοικοι εξωτερικού, αυτοί που διαμένουν για τουλάχιστον τρία (3) χρόνια σε άλλη χώρα αλλά έχουν εισαγάγει το συνάλλαγμα τους μέσα στο χρονικό όριο των δύο (2) ετών από την επιστροφή τους και αυτοί που έχουν μείνει στο εξωτερικό τουλάχιστον για πέντε (5) χρόνια και διατηρούσαν τραπεζικό λογαριασμό στην χώρα του εξωτερικού, είτε οι ίδιοι, είτε οι σύζυγοι τους.
- ❖ Για τη λήψη δανείων στην Ελλάδα
- ❖ Για δωρεά ή γονική παροχή χρημάτων στην Ελλάδα τα οποία έχουν δηλωθεί στην φορολογική δήλωση του έτους που έγινε η δαπάνη
- ❖ Για την ανάλωση κεφαλαίου που έχει ήδη φορολογηθεί ή υπόκειται σε νόμιμη απαλλαγή φόρου στην Ελλάδα.

2.2.1. Συντελεστές φορολόγησης

Οι κάτοικοι του εξωτερικού φορολογούνται, όπως και οι φορολογικοί κάτοικοι Ελλάδας, με βάση την κατηγορία εισοδήματος στην οποία ανήκουν. Τα εισοδήματα που φορολογούνται προέρχονται είτε από συντάξεις ή μισθωτή εργασία, είτε από επιχειρηματική δραστηριότητα, είτε από κεφάλαιο (ακίνητη περιουσία, μετοχές, τόκοι και μερίσματα), είτε από υπεραξία μεταβίβασης κεφαλαίου (Υπ. Οικονομικών, 2015).

Σε ότι αφορά τις κλίμακες φορολογίας εισοδήματος αυτές ξεκινούν από το 22% (για ποσά έως 25.000 € και φτάνουν στο 42% για ποσά άνω των 42.000 € (Πίνακας 2).

Πίνακας 2: φορολογική κλίμακα εισοδήματος (πηγή: Μπουλέρος, 2019)

Εισόδημα προς φορολόγηση (ποσά σε ευρώ)	Συντελεστές φορολόγησης (επί τοις εκατό)
≤ 25.000 €	22%
25.000,01 € έως 42.000 €	32%
≥ 42.000 €	42%

Στην περίπτωση που το φορολογητέο εισόδημα προκύπτει από επιχειρηματική δραστηριότητα τότε ο συντελεστής φορολογίας είναι στο 26% για κέρδη/εισοδήματα έως 50.000 € και στο 33% για κέρδη/εισοδήματα άνω των 50.000 €, ενώ αν υπάρχουν εισοδήματα από ατομική αγροτική επιχείρηση ο συντελεστής φορολόγησης είναι στο 13% (Μπουλέρος, 2019).

Στην περίπτωση που τα εισοδήματα προέρχονται από ακίνητη περιουσία μέχρι το ποσό των 12.000 € ο συντελεστής φορολόγησης είναι 11% και για ποσά άνω των 12.000 € είναι 33%.

Επισημαίνεται πως κάποια εισοδήματα φορολογούνται αυτοτελώς. Σε αυτή την κατηγορία, σύμφωνα με τις οδηγίες του Υπουργείου Οικονομικών (2015) αλλά και την ΑΑΔΕ (2020β), υπάγονται:

- ❖ Τα εισοδήματα από μερίσματα τα οποία φορολογούνται με συντελεστή 10%
- ❖ Οι τόκοι που φορολογούνται με συντελεστή 15% εκτός αν πρόκειται για τόπους από ομολογιακά δάνεια, ή έντοκα γραμμάτια του Ελληνικού Δημοσίου ή ομόλογα του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας τα οποία υπόκεινται σε φοροαπαλλαγές
- ❖ Τα δικαιώματα τα οποία υπόκεινται σε φορολογικό συντελεστή 20%
- ❖ Η υπεραξία μεταβίβασης τίτλων η οποία φορολογείται με συντελεστή 15% εκτός αν η Ελλάδα έχει υπογράψει Σύμβαση Αποφυγής διπλής Φορολογίας Εισοδήματος με την χώρα, φορολογικός κάτοικος της οποίας είναι ο πολίτης

2.3. Φορολογία νομικών προσώπων και οντοτήτων κατοίκων εξωτερικού

Τα νομικά πρόσωπα και οντότητες που έχουν δηλωμένη φορολογική κατοικία εκτός Ελλάδας, σε ότι αφορά το εισόδημα που προκύπτει από επιχειρηματική δραστηριότητα φορολογούνται με συντελεστή 26% εφόσον τηρούν διπλογραφικό σύστημα βιβλίων. Στην περίπτωση που τηρούν απλογραφικό σύστημα βιβλίων οι συντελεστές φορολόγησης είναι παρόμοιοι με αυτούς των φυσικών προσώπων που υπόκεινται σε φόρο για επιχειρηματική δράση (για εισόδημα/κέρδη έως 50.000 € με 26% και για ποσά άνω των 50.000 € με συντελεστή 33%) (ΑΑΔΕ, 2018, 2020).

Σε ότι αφορά τη φορολογία εσόδων που προέρχονται από μερίσματα (μετοχές κλπ) των νομικών προσώπων και οντοτήτων αυτή εκλαμβάνεται ως εξαντλημένη. Το ίδιο ισχύει και για τις περιπτώσεις φορολόγησης κερδών εταιριών που χαρακτηρίζονται ως θυγατρικές, καθώς και για τα έσοδα που προκύπτουν από μεταβιβάσεις τίτλων ή επιχειρήσεων εφόσον το προϊόν της μεταβίβασης αποδίδεται σε μόνιμη εγκατάσταση. Αντίθετα, σε έσοδα από δικαιώματα η παρακράτηση του φόρου αγγίζει το 20% εκτός και αν από σχετική σύμβαση αποφυγής διπλής φορολόγησης υπάρχει πρόβλεψη για ευνοϊκότερο συντελεστή (ΑΑΔΕ, 2020β).

Τα έσοδα από πληρωμές τόκων υπόκεινται σε παρακράτηση με συντελεστή 15% με την οποία (παρακράτηση) θεωρείται εξαντλημένη η φορολογική υποχρέωση για τα νομικά πρόσωπα και τις οντότητες που δεν έχουν ως φορολογική έδρα τους την Ελλάδα (ΑΑΔΕ, 2020β).

Τέλος, σε ότι αφορά την φορολόγηση εισοδημάτων που προέρχονται από ακίνητη περιουσία εντός της ελληνικής επικράτειας ισχύουν οι συντελεστές που προβλέπονται από τις Συμβάσεις αποφυγής διπλής φορολογίας που έχει υπογράψει η Ελλάδα με διάφορες χώρες. Ωστόσο, στην περίπτωση όπου η Ελλάδα δεν έχει συνάψει σχετική σύμβαση με την χώρα όπου ο φορολογούμενος κάτοικος του εξωτερικού έχει μεταφέρει την φορολογική του κατοικία, τότε αυτός θεωρείται ότι είναι μόνιμα εγκατεστημένος στην Ελλάδα (Ν. 4172/2013, άρθρο 6, παρ. 1) και τα σχετικά έσοδα φορολογούνται ως έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα (Ν. 4172/2013, άρθρο 47, παρ. 2 και άρθρο 58 παρ.1).

2.4. Αποφυγή διπλής φορολογίας

Οι Συμβάσεις Αποφυγής Διπλής Φορολόγησης (ΣΑΔΦ) αποτελούν διεθνείς συμφωνίες δημοσίου χαρακτήρα και διέπονται από τις αρχές και τους κανόνες του Διεθνούς Δικαίου, ενώ η κωδικοποίηση τους εδράζεται στις αρχές του Διεθνούς Εθνικού Δικαίου έτσι όπως αυτό ερμηνεύεται στην Σύμβαση της Βιέννης (Ν. 1981/1991).

Κάθε σύμβαση, χαρακτηρίζεται από τις αρχές της καλής πίστης και της σύμφωνης ερμηνείας. Ως καλή πίστη ορίζεται η ειλικρινής διάθεση των εμπλεκόμενων μερών για ορθή εκτέλεση, των όσων περιλαμβάνονται και προβλέπονται στις συμβάσεις που υπογράφουν, χωρίς κανένα από τα εμπλεκόμενα μέρη και ενεργεί με δόλο και σε βάρος των συμφερόντων της άλλης μεριάς. Κάθε παραβατική περίπτωση εκλαμβάνεται ως παράβαση του Διεθνούς Δικαίου (Ν. 1981/1991).

Εξίσου σημαντική είναι και η συμφωνία των δύο μερών για τον τρόπο ερμηνείας των συμβάσεων που υπογράφουν. Στο πλαίσιο αυτό, και τα δύο μέρη αποδέχονται χωρίς επιφυλάξεις ότι η συμφωνία που υπογράφουν είναι προς όφελος του διεθνούς εμπορίου και των επενδύσεων αποσειόντας τυχόν φορολογικά εμπόδια που θα

λειτουργούσαν αποτρεπτικά. Σύμφωνα με την Συνθήκη της Βιέννης, τυχόν διαφορετική ερμηνεία, στα όσα συμφωνήθηκαν, από τα συμβαλλόμενα μέρη εκλαμβάνεται ως υπονόμηση των διεθνών και κοινών στόχων και οδηγεί σε κλονισμό της μεταξύ τους αξιοπιστίας (Ν. 1981/1991).

2.4.1. ΣΑΔΦ για φορολόγηση εισοδημάτων

Με την ΠΟΛ 1006/2018 ορίζονται τα ισχύοντα από τις Συμβάσεις Αποφυγής Διπλής Φορολόγησης σε ότι αφορά τη φορολόγηση εισοδημάτων από συντάξεις. Η συγκεκριμένη Πολυγραφημένη Διαταγή βασίζεται στα άρθρα 18 και 19 της Πρότυπης Σύμβασης του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ, 2015) όπου αναφέρονται στα όσα προβλέπονται για τη φορολόγηση μισθών και συντάξεων ιδιωτικού και κρατικού τομέα.

Ωστόσο, τα προαναφερόμενα άρθρα δεν ρυθμίζουν θέματα εισοδημάτων ανεξάρτητων προσωπικών υπηρεσιών. Έτσι, η φορολόγηση γίνεται σύμφωνα με τις συμβάσεις αποφυγής διπλής φορολόγησης που έχει συνάψει η Ελλάδα με 57 χώρες. Οι συμβάσεις αυτές αποτελούν πλέον νόμο του κράτους και βάση αυτών η Ελλάδα αποδέχεται τον τρόπο φορολόγησης έκαστου κράτους με το οποίο σύναψε συμφωνία (ΠΟΛ 1006/2018). Οι χώρες με τις οποίες υπεγράφησαν συμβάσεις με την Ελλάδα αποτυπώνονται στον πίνακα 3.

Πίνακας 3: Συμβάσεις Αποφυγής Διπλής Φορολόγησης Εισοδήματος που υπέγραψε η Ελλάδα (πηγή: ΠΟΛ 1006/2018).

ΣΑΔΦ ΕΛΛΑΔΑΣ – 57 ΧΩΡΩΝ	
ΧΩΡΕΣ	ΝΟΜΟΙ
Άγιος Μαρίνος	(ν. 4243/2014, ΦΕΚ 57/Α'/2014) - άρθρο 22
Αζερμπαϊτζάν	(ν. 3826/2010, ΦΕΚ 29/Α'/2010) - άρθρο 21
Αλβανία	(ν. 2755/1999, ΦΕΚ 252/Α'/1999) - άρθρο 21

Αρμενία	(v. 3014/2002, ΦΕΚ 103/Α'/2002) - άρθρο 22
Αυστρία	(v. 3724/2008, ΦΕΚ 253/Α'/2008) - άρθρο 21
Βέλγιο	(v. 3407/2005, ΦΕΚ 266/Α'/2005) - άρθρο 21
Βουλγαρία	(v. 2927/2001, ΦΕΚ 140/Α'/2001) - άρθρο 21
Βοσνία & Ερζεγοβίνη	(v. 3795/2009, ΦΕΚ 157/Α'/2009) - άρθρο 22
Ελβετία	(v. 1502/1984, ΦΕΚ 192/Α'/1984, v. 4034/2011, ΦΕΚ 269/Α'/2011, v. 4105/2013, ΦΕΚ 5/Α'/2013) - άρθρο 21
Εσθονία	(v. 3682/2008, ΦΕΚ 145/Α'/2008) - άρθρο 21
Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα	(v. 4234/2014, ΦΕΚ 28/Α'/2014) - άρθρο 21
Ιρλανδία	(v. 3300/2004, ΦΕΚ 262/Α'/2004) - άρθρο 22
Ισλανδία	(v. 3684/2008, ΦΕΚ 147/Α'/2008) - άρθρο 21
Ισπανία	(v. 3015/2002, ΦΕΚ 104/Α'/2002) - άρθρο 21
Ισραήλ	(v. 2572/1998, ΦΕΚ 12/Α'/1998) - άρθρο 21
Ιταλία	(v. 1927/1991, ΦΕΚ 17/Α'/1991) - άρθρο 22
Κίνα	(v. 3331/2005, ΦΕΚ 83/Α'/2005) - άρθρο 22
Κορέα	(v. 2571/1998, ΦΕΚ 11/Α'/1998) - άρθρο 22
Κουβέιτ	(v. 3330/2005, ΦΕΚ 82/Α'/2005) - άρθρο 22
Κροατία	(v. 2653/1998, ΦΕΚ 250/Α'/1998) - άρθρο 21
Κύπρος	(av. 573/1968, ΦΕΚ 223/Α'/1968) - άρθρο 20

Λετονία	(v. 3318/2005, ΦΕΚ 46/Α'/2005) - άρθρο 22
Λιθουανία	(v. 3356/2005, ΦΕΚ 152/Α'/2005) - άρθρο 22
Λουξεμβούργο	(v. 2319/1995, ΦΕΚ 127/Α'/1995) - άρθρο 21
Μάλτα	(v. 3681/2008, ΦΕΚ 144/Α'/2008) - άρθρο 21
Μαρόκο	(v. 3820/2010, ΦΕΚ 19/Α'/2010) - άρθρο 22
Μεξικό	(v. 3406/2005, ΦΕΚ 265/Α'/2005) - άρθρο 21
Μολδαβία	(v. 3357/2005, ΦΕΚ 153/Α'/2005) - άρθρο 21
Ν. Αφρική	(v. 3085/2002, ΦΕΚ 319/Α'/2002) - άρθρο 22
Ολλανδία	(v. 1455/1984, ΦΕΚ 89/Α'/1984, v. 3464/2006, ΦΕΚ 124/Α'/2006) - άρθρο 23
Ουγγαρία	(v. 1496/1984, ΦΕΚ 178/Α'/1984) - άρθρο 22
Ουκρανία	(v. 3046/2002, ΦΕΚ 199/Α'/2002) - άρθρο 21
Ουζμπεκιστάν	(v. 2659/1998, ΦΕΚ 268/Α'/1998) - άρθρο 21
Πολωνία	(v. 1939/1991, ΦΕΚ 37/Α'/1991) - άρθρο 22
Πορτογαλία	(v. 3009/2002, ΦΕΚ 90/Α'/2002) - άρθρο 21
Ρουμανία	(v. 2279/1995, ΦΕΚ 9/Α'/1995) - άρθρο 23
Ρωσία	(v. 3047/2002, ΦΕΚ 200/Α'/2002, v. 3679/2008, ΦΕΚ 142/Α'/2008) - άρθρο 21
Σαουδική Αραβία	(v. 3821/2010, ΦΕΚ 20/Α'/2010) - άρθρο 22
Σερβία	(v. 3825/2010, ΦΕΚ 28/Α'/2010) - άρθρο 22
Σλοβακία	(v. 1838/1989, ΦΕΚ 86/Α'/1989) - άρθρο 21

Σλοβενία	(ν. 3084/2002, ΦΕΚ 318/Α'/2002) - άρθρο 21
Σουηδία	(ν. 4300/1963, ΦΕΚ 73/Α'/1963) - άρθρο XXI
Τσεχία	(ν. 1838/1989, ΦΕΚ 86/Α'/1989) - άρθρο 21
Τυνησία	(ν. 3742/2009, ΦΕΚ 23/Α'/2009) - άρθρο 21
Φινλανδία	(ν. 1191/1981, ΦΕΚ 206/Α'/1981) - άρθρο 21

Σημειώνεται πως στις Συμβάσεις Αποφυγής Διπλής Φορολόγησης που υπέγραψε η Ελλάδα με την Τουρκία και την Γεωργία οι συντάξεις μπορούν να φορολογηθούν στη χώρα που αποτελεί την πηγή του εισοδήματος (ΠΟΛ 1006/2018).

2.4.2. Ενεργοποίηση ΣΑΔΦ για φορολόγηση εισοδημάτων

Η Ελλάδα έχει ήδη συνάψει Συμβάσεις Αποφυγής Διπλής Φορολογίας Εισοδήματος με 57 χώρες (ΑΑΔΕ, 2017). Στόχος αυτών των συμφωνιών είναι η αποφυγή διπλής φορολόγησης των κατοίκων του εξωτερικού. Ωστόσο, για να γίνει χρήση των ευνοϊκών διατάξεων ο φορολογούμενος θα πρέπει να καταθέσει σχετική αίτηση ενεργοποίησης τους στην αρμόδια Δημόσια Οικονομική Υπηρεσία (Υπ. Οικονομικών, 2015).

Η σχετική αίτηση θα πρέπει να είναι όχι μόνο συμπληρωμένη, αλλά και υπογεγραμμένη από τον ίδιο τον φορολογούμενο και να φέρει σφραγίδα της αρμόδιας φορολογικής αρχής του κράτους που αποτελεί φορολογική κατοικία του. Η ίδια διαδικασία ισχύει και για την περίπτωση όπου ο φορολογούμενος κάτοικος εξωτερικού διεκδικεί επιστροφή φόρου που παρακρατήθηκε (Υπ. Οικονομικών, 2015).

Κεφάλαιο 3

Φορολογική ηθική

3.1. Φορολογική συνείδηση

Ως έννοια, η φορολογική συνείδηση συνταυτίζεται με την φορολογική ηθική, καθώς αναφέρεται στο αίσθημα της ηθικής υποχρέωσης που έχει ένα άτομο απέναντι στις φορολογικές του υποχρεώσεις και στην πίστη του για τον κοινωνικό χαρακτήρα και την αναγκαιότητα της φορολόγησης. Ωστόσο η φορολογική συνείδηση αποτελεί δείγμα της στάσης που έχει ένα άτομο και όχι την συμπεριφορά που υιοθετεί, καθώς δεν συσχετίζεται με την φορολογική συμμόρφωση (Torgler & Schneider, 2007).

Σύμφωνα με τους Hammara, et al (2009), αλλά και την μελέτη του ΟΟΣΑ (OECD, 2015), η φορολογική συνείδηση συνάδει με την άποψη που έχουν οι πολίτες για το δίκαιο των φόρων που τους επιβάλλονται. Έτσι, όσο πιο υψηλή είναι η αποδοτικότητα και η αποτελεσματικότητα των φόρων που καταβάλουν, τόσο πιο υψηλή είναι και η φορολογική συνείδηση τους. Σε αντίθετη περίπτωση (μη αποτελεσματικότητα των φόρων) οι πολίτες νιώθουν ότι υφίστανται λεηλασία της περιουσία τους, εκ μέρους του κράτους.

Το ίδιο συμβαίνει και σε ότι αφορά την αξιοπιστία του πολιτικού συστήματος. Έρευνες έχουν δείξει πως στις περιπτώσεις όπου οι πολίτες θεωρούν το πολιτικό σύστημα (και άρα και την πολιτική της φορολόγησης) αναξιόπιστο και άδικο δεν εκφράζουν υψηλά επίπεδα φορολογικής συνείδησης και ως εκ τούτου δεν καταβάλλουν με προθυμία τους φόρους που τους αναλογούν (Frey & Torgler, 2007; Gangl, et al. 2019; Litina & Palivos, 2015; McGee, 2008 Oded 2013; Vilhanto 2003).

Σε άλλες έρευνες, διαφάνηκε πως αν και αρκετές χώρες έχουν παρόμοια φορολογικά συστήματα, τα επίπεδα της φορολογικής συνείδησης είναι διαφορετικά. Ενδεικτική είναι η μελέτη του Torgler (2008) ο οποίος διαπίστωσε πως τα άτομα με υψηλά επίπεδα φορολογικής συνείδησης θεωρούν την φοροδιαφυγή ανήθικη, καθώς και ότι στις περιπτώσεις που οι φορολογικές αρχές επικαλούνται την ηθική των πολιτών, η

φορολογική συνείδηση και συμμόρφωση κυμαίνεται σε υψηλά επίπεδα. Επίσης, διαπίστωσε πως όταν τα επίπεδα κοινωνικής συνοχής είναι υψηλά, εξίσου υψηλά είναι και τα επίπεδα της φορολογικής συνείδησης, ενώ στις περιπτώσεις που στον κύκλο των πολιτών υπάρχουν άτομα που φοροδιαφεύγουν, αυξάνονται οι πιθανότητες να ενστερνιστούν το παράδειγμα τους και τα υπόλοιπα μέλη του κύκλου.

Άλλες μελέτες έδειξαν ότι η φορολογική ηθική έχει θετική συσχέτιση με την πολιτισμική κουλτούρα (Kountouris & Remoundou, 2013), με την διαδικασία που ακολουθείται για την επιβολή του φόρου (Filippin et al., 2013) και το μορφωτικό επίπεδο των πολιτών το οποίο, όσο πιο υψηλό είναι, τόσο πιο υψηλά ποσοστά καταγράφει η φορολογική ηθική (Daude et al., 2013).

3.1.1. Ενίσχυση φορολογικής συνείδησης

Πολλοί ερευνητές επικεντρώθηκαν στην μελέτη των παραγόντων που συμβάλλουν στην φορολογική συνείδηση για να διαπιστώσουν πως σε πολλές περιπτώσεις πως σημαντικός προσδιοριστικός παράγοντας είναι η υιοθέτηση, εκ μέρους των φορολογικών αρχών, του αξιακού συστήματος της άμεσης δημοκρατίας (π.χ. δημοψηφίσματα πριν την λήψη αποφάσεων) (Feld & Frey, 2002; Frey, 1997; Pommerehne & Weck - Hannemann, 1996).

Από την πλευρά του ο Kirchgässner (2010), θεωρεί πως η φορολογική συνείδηση μπορεί να ενισχυθεί μέσα από την παροχή οικονομικών κινήτρων, ενώ ο Riahi-Belkaoui (2004), εκτιμά πως η φορολογική συνείδηση των πολιτών μπορεί να είναι περισσότερο αυξημένη μέσω σύναψης κοινωνικών συμβάσεων, μεταξύ αρχών-πολιτών, που θα διασφαλίζουν την διάθεση των πόρων, από τη φορολογία, για την ενίσχυση του κοινωνικού συνόλου, συμβάλλοντας έτσι και στην οικοδόμηση σχέσεων εμπιστοσύνης.

Άλλοι μελετητές (Ali, 1997; Alm, Jackson & McKee, 1992; Feige, 1989; Frey, 1994; Hermalin, 1992; Zywicki, 2002), πιστεύουν πως η φορολογική συνείδηση συσχετίζεται θετικά με την αποτελεσματικότητα των νόμων του ανταγωνισμού, υπό την έννοια ότι παρέχεται οικονομική ελευθερία η οποία ενισχύει τη δυνατότητα των

πολιτών να επαυξήσουν τις προσπάθειες τους για απόκτηση αγαθών και το ανταποδίδουν (οι πολίτες) με τη συνέπεια τους στην καταβολή των φόρων.

Παρόμοιες απόψεις εκφράζουν οι Beck, Ross & Norman (2000) και οι Choi & Wong (2002), οι οποίοι όμως εστιάζουν στην ανάπτυξη της οικονομίας και την ελευθερία στην απόκτηση αγαθών, μέσω μιας ισχυρής αγοράς κεφαλαίων.

Από την πλευρά τους οι Coffee, (2001) και Dyck & Zingales, (2001) θεωρούν πως η φορολογική συνείδηση και συμμόρφωση συνδέεται με την εφαρμογή ηθικών κανόνων στην κοινωνία και την παροχή υψηλού επιπέδου ασφαλείας, ενώ οι Doerrenberg & Peichl (2010) και οι Chau & Leung (2009) την συνδέουν με την εκπαίδευση.

3.2. Φορολογική κουλτούρα

Ως κουλτούρα νοούνται οι κοινές πεποιθήσεις των ανθρώπων μιας κοινότητας ή μιας κοινωνίας και οι οποίες προσδιορίζουν το σύστημα αξιών της, που κληροδοτείται και στις επόμενες γενεές (Bowon, 2010).

Σε ότι αφορά τη φορολογική κουλτούρα αυτή σχετίζεται με τις πεποιθήσεις της κοινωνίας απέναντι στη φορολογική πολιτική και το φορολογικό σύστημα, ενώ από θεωρητικούς του χώρου, αλλά και από διάφορες μελέτες, συνδέεται με την φορολογική ηθική, την εθελοντική συμμόρφωση προς τις φορολογικές υποχρεώσεις και την φοροδιαφυγή (Edling, & Nguyen-Thanh, 2006; Kirchler, & Wahl, 2010; Nerré, 2008; Tanzi, 1999).

Η Nerré (2008), εκτιμά ότι η φορολογική κουλτούρα που επικρατεί σε μια χώρα εκπορεύεται από την παράδοση που υπάρχει σε φορολογικά θέματα και από την αλληλεπίδραση της σχέσης που αναπτύσσει το κράτος με τους κοινωνικούς εταίρους σε ότι αφορά τις βασικές αρχές και αξίες της δικαιοσύνης, της ειλικρίνειας και της αίσθησης καθήκοντος.

Ίδιες απόψεις εκφράζουν και οι Forest (2000), James & Alley (2002) και Kirchler (2007), δίδοντας επιπλέον έμφαση στη θετικότητα της οικοδόμησης σχέσεων εμπιστοσύνης ανάμεσα στις φορολογικές αρχές και τους φορολογούμενους, ενώ ο

Pausch (1992) τη συσχετίζει μόνο με τη φορολογική νομοθεσία και τα πρόσωπα που χαράσσουν την πολιτική των φόρων.

Από την πλευρά του ο Tanzi (1999), εκτιμά πως η απόδοση των φόρων και η φορολογική συμμόρφωση είναι αποτέλεσμα της φορολογικής κουλτούρας υπό την προϋπόθεση ότι οι πολίτες έχουν κατανοήσει τους λόγους για τους οποίους είναι υπόχρεοι φορολογίας.

Σε ότι αφορά την Ελλάδα, μελέτη της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων η οποία έγινε με σκοπό την διερεύνηση της θετικότητας της εκπαίδευσης στην καλλιέργεια της φορολογικής συνείδησης (ΑΑΔΕ, 2016) έδειξε ότι:

- ❖ Στην Ελλάδα η φορολογική κουλτούρα και συνείδηση δεν έχει πλήρως αναπτυχθεί
- ❖ Η φορολογική κουλτούρα είναι συνάρτηση της συνείδησης του κοινωνικού συνόλου
- ❖ Η φορολογική κουλτούρα και συνείδηση είναι συνδεδεμένη με την εκπαίδευση και η οικοδόμηση της ξεκινά από τη νεαρή ηλικία
- ❖ Η εισαγωγή μαθήματος που θα ενισχύει την φορολογική κουλτούρα μπορεί να έχει θετικά αποτελέσματα στην φορολογική συνείδηση και στη φορολογική συμμόρφωση
- ❖ Η εισαγωγή μαθήματος ενίσχυσης της φορολογικής κουλτούρας και συνείδησης στα σχολεία μπορεί να αποτελέσει όπλο για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής

Η ίδια έρευνα έδειξε ότι η οικοδόμηση της φορολογικής κουλτούρας και συνείδησης μέσα από σχολικά εκπαιδευτικά προγράμματα μπορεί να ξεκινήσει από τους μαθητές των δύο τελευταίων τάξεων (Ε' και Στ') της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Μπορεί να αποτελέσει τμήμα των μαθημάτων των μαθηματικών, της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής, είτε της ευέλικτης ζώνης. Ως εκπαιδευτικό εργαλείο, ειδικά για τους μαθητές της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, μπορούν να χρησιμοποιούν τα παιχνίδια ρόλων και τα διαδραστικά παιχνίδια που είθισται να εφαρμόζονται με τη βοήθεια ηλεκτρονικών υπολογιστών, είτε μέσω βιωματικών εργαστηρίων και δραματοποιημένων δραστηριοτήτων (ΑΑΔΕ, 2016).

Η διενέργεια της μελέτης που πραγματοποιήθηκε η ΑΑΔΕ έγινε κατόπιν της διαπίστωσης ότι η φορολογική συμμόρφωση στην Ελλάδα παραμένει σε χαμηλά επίπεδα (ΑΑΔΕ, 2017β)

3.3. Φορολογική συμμόρφωση

Ως έννοια, η φορολογική συμμόρφωση αναφέρεται στην προθυμία των πολιτών να καταβάλλουν στο δημόσιο τους φόρους που τους αναλογούν και τους αποδίδονται (Κόντος-Μάναλης, 2003).

Σύμφωνα με τους Jackson & Milliron (1986), η φορολογική συμμόρφωση έχει θετική συσχέτιση με τέσσερις (4) κατηγορίες παραγόντων οι οποίοι αφορούν: α) δημογραφικά στοιχεία, β) τις ευκαιρίες για μη συμμόρφωση που παρέχονται από τη νομοθεσία και τις συνθήκες διαβίωσης των φορολογουμένων, γ) τις αντιλήψεις που έχει ένας φορολογούμενος για τη δικαιοσύνη και την αναγκαιότητα του φορολογικού συστήματος όπως και τις στάσεις που εκφράζει το οικείο περιβάλλον του και δ) την δομή του φορολογικού συστήματος, (ένα πολύπλοκο σύστημα φορολόγησης εΐθισται να λειτουργεί αποτρεπτικά) και την πιθανότητα εντοπισμού της παράβασης με την επακόλουθη επιβολή προστίμων.

Τα χαμηλά επίπεδα φορολογική συμμόρφωσης απασχολούν έντονα όχι μόνο τις εθνικές αρχές αλλά και της ευρωπαϊκές καθώς, η μη συμμόρφωση έχει αρνητικές επιπτώσεις στην εθνική και ευρωπαϊκή οικονομία. Η Ελλάδα, δυστυχώς συγκαταλέγεται σε εκείνες τις χώρες που καταγράφουν χαμηλά ποσοστά φορολογικής συμμόρφωσης. Ενδεικτικά της ελληνικής πραγματικότητας είναι τα στοιχεία της ΑΑΔΕ, από τους απολογισμούς των τελευταίων τεσσάρων (4) ετών, που δείχνουν πως στα ταμεία του δημοσίου, από τα έσοδα που υπολογίζονται στον ετήσιο προϋπολογισμό από την φορολογία, υπολείπονται περίπου 4,5 δις ευρώ (ΑΑΔΕ, 2017β; 2019).

3.3.1. Πρόστιμα και φορολογική συμμόρφωση

Είναι κοινά αποδεκτό πως η επιβολή των φόρων λειτουργεί εν είδει απόσπασης πλούτου από την πλευρά του κράτους. Ενδεχομένως δε, ορισμένοι εκ των πολιτών να θεωρούν πως τα ποσά, από τη φορολόγηση των εισοδημάτων, είναι υψηλά, ωστόσο τα πρόστιμα, προς τους μη συμμορφούμενους, είναι πολύ υψηλότερα, καθώς στοχεύουν στην πάταξη του φαινομένου της φοροδιαφυγής και στην αλλαγής συμπεριφοράς των υπόχρεων φορολογίας (Doran, 2009).

Αν και σε θεωρητικό επίπεδο εκτιμάται πως ο φόβος των προστίμων ενισχύει την φορολογική συμμόρφωση και την κοινωνική και φορολογική συνείδηση, εντούτοις, η αποτελεσματικότητα του μέτρου της επιβολής προστίμων είναι αμφισβητήσιμη (Doran, 2009).

Την ίδια άποψη εκφράζουν και οι Allingham & Sandmo (1972), οι οποίοι παράλληλα θεωρούν πως στις περιπτώσεις όπου είναι εύκολος ο εντοπισμός των παραβατών τα πρόστιμα θα πρέπει να είναι χαμηλά, ενώ εκτιμούν πως το μέτρο της ήπιας τιμωρίας με χαμηλά πρόστιμα, μπορεί να έχει ίση αποτελεσματικότητα με το μέτρο της αυστηρής τιμωρίας που περιλαμβάνει υψηλά πρόστιμα.

Από την πλευρά τους οι Graetz & Wilde, (1985), πιστεύουν πως η φορολογική συμμόρφωση είναι πιο εύκολο να επιτευχθεί όταν οι φορολογικές αρχές διενεργούν τακτικούς φορολογικούς ελέγχους και υιοθετούν χαμηλούς συντελεστές φορολόγησης.

Κεφάλαιο 4

Φοροδιαφυγή, φοροαποφυγή και ελεγκτικοί μηχανισμοί

4.1. Φοροδιαφυγή και φοροαποφυγή

Ο Oliver Wendell Holmes αναφέρει πως η φοροαποφυγή και η φοροδιαφυγή, ως έννοιες, διαφέρουν μεταξύ τους, καθώς στην μεν πρώτη ο φορολογούμενος κινείται εντός των νομικών ορίων προκειμένου να επωφεληθεί στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό από ευνοϊκές διατάξεις, στη δε δεύτερη περίπτωση, ο φορολογούμενος κινείται εκτός των νομικών ορίων μη ανταποκρινόμενος στις φορολογικές του υποχρεώσεις (Montgomery, 1983).

4.1.1. Φοροδιαφυγή/φοροαπάτη

Σύμφωνα με τους Μελάς & Μελάς (2013), η φοροδιαφυγή μπορεί να προκληθεί λόγω μείωσης του βιοτικού επιπέδου, των καθαρών κερδών, των επενδύσεων, της κατανάλωσης και της αποταμίευσης, ενώ εκδηλώνεται με την απόκρυψη εισοδημάτων που απώτερο στόχο έχουν την απάλειψη ή την μείωση των φορολογικών βαρών για τον υπόχρεο (Φινοκαλιώτης, 1999).

Στο πλαίσιο αυτό, οι πολίτες είτε αποφεύγουν να δηλώσουν τα εισοδήματά τους και δεν υποβάλλουν φορολογικές δηλώσεις, είτε τις υποβάλλουν αποκρύπτοντας την πραγματική οικονομική τους κατάσταση, εγγράφοντας ανακριβή (πλαστά) στοιχεία προκειμένου να πετύχουν μειώσεις ή απαλλαγές (Γεωργάκη, 2017).

Ωστόσο, σύμφωνα με τον Φινοκαλιώτη (2015), η έννοια της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής θα πρέπει να διαχωρίζεται, καθώς η πρώτη (απάτη) αποτελεί σκόπιμη ενέργεια με υποβολή πλαστών δικαιολογητικών εκ προθέσεως, ενώ η

δεύτερη γίνεται μεν σκόπιμα, αλλά με στόχο την απόκτηση φορολογικού πλεονεκτήματος.

4.1.2. Επιπτώσεις από την φοροδιαφυγή

Η φοροδιαφυγή επιδρά αρνητικά σε μια σειρά ζωτικής σημασίας ζητήματα όπως η ομαλή λειτουργία της οικονομίας και η επίτευξη των στόχων της οικονομικής πολιτικής (Καλυβιανάκης, 1993).

Σύμφωνα με τον Τάτσο (2012), μία από τις σημαντικές επιπτώσεις της φοροδιαφυγής είναι οι αδικίες που επέρχονται στην κατανομή των φορολογικών βαρών στους πολίτες, καθώς οι φορολογικές αρχές, προκειμένου να επιτύχουν τους στόχους της οικονομικής και φορολογικής πολιτικής, υιοθετούν όλο και πιο υψηλούς συντελεστές φορολόγησης.

Παράλληλα, αποδυναμώνει το κράτος, από την άντληση εσόδων προκειμένου να χρηματοδοτήσει τις δαπάνες του. Έχοντας έλλειμμα στα δημόσια έσοδα, το κράτος αναγκάζεται, πέραν την υιοθέτησης αυξημένων συντελεστών φορολόγησης, να περιορίσει τις δαπάνες του και να συνάψει νέα δάνεια για να εξυπηρετήσει τις τρέχουσες υποχρεώσεις του, διογκώνοντας τελικά το δημόσιο χρέος (Τάτσος, 2012).

Επίσης, αποδυναμώνει την αποτελεσματικότητα των οικονομικών στόχων και την παρεμβατική δυνατότητα του κράτους προς όφελος της κοινωνίας, αναγκάζοντας το τελικά να υιοθετήσει υψηλότερα ποσοστά φορολόγησης και έμμεσους φόρους. Αυτό με τη σειρά του επιδρά αρνητικά στη φοροδοτική ικανότητα των φορολογούμενων, ειδικά αυτών με χαμηλά ή μεσαία εισοδήματα, οδηγεί σε νέο κύκλο φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής και μειώνει τον προοδευτικό χαρακτήρα του φορολογικού συστήματος (Τάτσος, 2012).

Τέλος, δημιουργεί ανισότητες στον επιχειρηματικό ανταγωνισμό, καθώς οι επιχειρήσεις/οργανισμοί που φοροδιαφεύγουν διατηρούν σε υψηλότερα ποσοστά την κερδοφορία τους (κυρίως μέσω της συγκράτησης των τιμών ή την παροχή κινήτρων προς τους πελάτες τους), σε σχέση με τις φορολογικά συνεπείς επιχειρήσεις (Τάτσος, 2012).

4.1.3. Αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής

Προκειμένου να πατάξει την φοροδιαφυγή η Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ) με πρόσφατη εγκύκλιο της (Α.1127/2020) ορίζει τον τρόπο με τον οποίον γίνονται οι φορολογικοί έλεγχοι σε επιχειρήσεις και φυσικά πρόσωπα, με απώτερο στόχο τον εντοπισμό αδήλωτων εισοδημάτων (μετρητά και καταθέσεις), αλλά και του «μαύρου χρήματος».

Σε ότι αφορά τα φυσικά πρόσωπα οι έλεγχοι εστιάζουν στον εντοπισμό αδήλωτων εισοδημάτων (κυρίως μέσω των κινήσεων στους τραπεζικούς λογαριασμούς) και στα τεκμήρια. Στις περιπτώσεις που προκύπτει αύξηση των περιουσιακών στοιχείων ο προσδιορισμός του φόρου, αλλά και του χρηματικού προστίμου προσδιορίζεται από την Δημόσια Οικονομική Υπηρεσία στην οποία ανήκει ο φορολογούμενος (Α.1127/2020).

Επίσης, ο προσδιορισμός του εισοδήματος, των φυσικών προσώπων, ακόμη και αν αυτό (εισόδημα) προκύπτει από επιχειρηματική δραστηριότητα γίνεται με κάθε διαθέσιμο στοιχείο, ειδικά στις περιπτώσεις όπου το δηλωθέν εισόδημα αδυνατεί να καλύψει τις δαπάνες διαβίωσης (Α.1127/2020).

Επιπλέον, με την εγκύκλιο 2015/2020, δίδονται σαφής οδηγίες για την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 28 του ν. 4172/2013 που αναφέρεται στον έμμεσο τρόπο προσδιορισμού εισοδημάτων για φυσικά και νομικά πρόσωπα και οντότητες.

Τα στοιχεία που ελέγχονται, για να διακριβωθεί το ακριβές ποσό των δαπανών διαβίωσης και των εισοδημάτων, είναι:

- ❖ Το πελατολόγιο
- ❖ Τα ποσά των αμοιβών που εισπράττονται ανάλογα με την περίπτωση
- ❖ Οι αγοραπωλησίες που έγιναν από τον επιχειρηματία και το μικτό κέρδος που εμφάνισε
- ❖ Το ύψος του μικτού κέρδους, ως αποτέλεσμα ομοειδών ή επαγγελματικών δράσεων οι οποίες προκύπτουν κατόπιν προσδιορισμού των μέσων άσκησης της δραστηριότητας, του τόπου, τρόπου και χρόνου εκτέλεσης τους.
- ❖ Το ανθρώπινο δυναμικό που απασχολεί η επιχείρηση
- ❖ Τον επιστημονικό τίτλο αλλά και την ειδικότητα κατά περίπτωση

- ❖ Το ύψος των επενδυτικών κεφαλαίων και των κεφαλαίων κίνησης
- ❖ Οι δαπάνες διαχείρισης, παραγωγής και διάθεσης των προϊόντων
- ❖ Το ύψος των δανείων και των πιστώσεων που έχει η επιχείρηση

Αν και κατά πόσο η επιχειρηματική δαπάνη και τα υπόλοιπα στοιχεία ελέγχου προσδιορίζουν τον επιχειρηματικό τους χαρακτήρα

4.1.4. Φοροαποφυγή

Η φοροαποφυγή, όπως προαναφέρθηκε, θεωρείται νόμιμη υπό την έννοια ότι ο φορολογούμενος κινείται εντός του νομικού και θεσμικού πλαισίου που διέπει τη φορολόγηση, χρησιμοποιώντας όλα τα κενά που εντοπίζονται στην ερμηνεία της φορολογικής νομοθεσίας, προκειμένου να πετύχει μειωμένη απόδοση φόρων (Γεωργάκη, 2017).

Σύμφωνα με τους Μπάρμα & Φινοκαλιώτη (2011), η φοροαποφυγή εκδηλώνεται με ποικίλους τρόπους. Ο πλέον συνήθης, είναι η μεταβίβαση περιουσιακών στοιχείων ανάμεσα στα μέλη της ίδιας οικογενείας. Αυτή η τακτική επιφέρει μικρότερα ποσοστά φορολόγησης, λόγω της διάσπασης του προς φορολόγηση εισοδήματος. Άλλη συνήθης τακτική, που είθισται να την υιοθετούν φορολογούμενοι με επιχειρηματική δραστηριότητα, είναι η επιλογή τέτοιου εταιρικού τύπου που να έχει το χαμηλότερο συντελεστή φορολόγησης.

Λαμβάνοντας υπόψη ότι η σύγχρονη οικονομία είναι χαρακτηρισμένη ως παγκοσμιοποιημένη, η φοροαποφυγή δύναται να λάβει παγκόσμιες διαστάσεις, ειδικά από όσους ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα και είναι φορολογικοί κάτοικοι εξωτερικού, καθώς τους παρέχεται η δυνατότητα να αξιοποιήσουν φορολογικά πλεονεκτήματα και να εκμεταλλευτούν την έλλειψη συνεργασίας και συντονισμού μεταξύ των κρατών (Γεωργάκη, 2017).

Υπό την παραπάνω έννοια, η φοροαποφυγή θεωρείται επιτρεπτή και νόμιμη, καθώς, μέσω της μείωσης των φορολογικών επιβαρύνσεων, ενισχύεται το διεθνές εμπόριο και οι επενδύσεις, μειώνοντας παράλληλα την φοροδιαφυγή (Φινοκαλιώτης, 2015). Μάλιστα, αυτού του είδους την φοροαποφυγή, ο Merks (2006) την θεωρεί ως

φορολογικό σχεδιασμό εκ μέρους της επιχείρησης/οργανισμού για την αύξηση των κερδών και την επανατοποθέτηση τους σε νέες επενδύσεις.

Ωστόσο, σε αρκετές περιπτώσεις η φοροαποφυγή μπορεί να αποδειχθεί παράνομη και καταχρηστική. Σύμφωνα με τον Οργανισμό Οικονομικής Ανάπτυξης και Συνεργασίας (OECD, 2013), οι πιο συνηθισμένες περιπτώσεις καταχρηστικής φοροαποφυγής που χρησιμοποιούνταν για χρόνια από τους φορολογούμενους, είτε αυτοί ήταν φυσικά πρόσωπα, είτε νομικά πρόσωπα και οντότητες είναι:

- ❖ Επιλογή μη συνεργάσιμων –σε φορολογικό επίπεδο- κρατών ή φορολογικών παραδείσων για τη μεταφορά περιουσιακών στοιχείων
- ❖ Επιλογή των προαναφερόμενων χωρών ως τόπο φορολογικής κατοικίας
- ❖ Μεταφορά παθητικών περιουσιακών στοιχείων σε θυγατρικές επιχειρήσεις που λειτουργούν σε φορολογικούς παραδείσους ή σε χώρες που χαρακτηρίζονται από δυσκολία φορολογικής συνεργασίας
- ❖ Σύναψη δανειακών συμβάσεων, για τη χρηματοδότηση μιας επιχείρησης, αντί για χρήση ιδίων κεφαλαίων προκειμένου να επιτευχθεί έκπτωση στον τοκισμό
- ❖ Δημιουργία εξωχώριων εταιριών, για απόκτηση ακίνητης περιουσίας στην ελληνική επικράτεια
- ❖ Υιοθέτηση όρων ελεύθερης αγοράς στις συναλλαγές μεταξύ συνδεδεμένων επιχειρήσεων

Όλες οι παραπάνω τακτικές διάβρωναν επί σειρά ετών την φορολογική βάση. Έτσι, στο πλαίσιο των προσπαθειών του για μείωση της φοροδιαφυγής και της καταχρηστικής φοροαποφυγής, ο ΟΟΣΑ εκπόνησε ένα σχέδιο δράσης με απώτερο στόχο την σύνδεση του προς φορολόγηση εισοδήματος με την πηγή προέλευσης του, δίδοντας παράλληλα έμφαση στις Συμβάσεις Αποφυγής Διπλής Φορολόγησης (OECD, 2015).

4.1.5. Αντιμετώπιση της Φοροαποφυγής

Με σειρά νομοθετημάτων το ελληνικό κράτος, εναρμονιζόμενο με τις οδηγίες του ΟΟΣΑ και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, επιχειρεί να αντιμετωπίσει την καταχρηστική φοροαποφυγή.

Σε ότι αφορά την χρηματοδότηση μιας επιχείρησης μέσω δανεισμού και όχι μέσω ιδίων πόρων (υποκεφαλαιοδότηση), οι νόμοι 3775/2009 (άρθρο 3), 3842/2010 (άρθρο 11) και 4172/2013 (άρθρο 49) προβλέπουν πως για να εκπέσουν οι τόκοι των δανείων δεν θα πρέπει να ξεπερνούν το 30% των κερδών προ φόρων αποσβέσεων και τόκων.

Ανάλογη οδηγία (2016/11648, αρ.4) έχει εκδώσει και η Ευρωπαϊκή Ένωση σε μια προσπάθεια αντιμετώπισης της διεθνούς φοροαποφυγής και την ενίσχυση της φορολογικής βάσης των κρατών – μελών και της ίδιας της Ένωσης.

Σε ότι αφορά τη μεταφορά των κερδών σε θυγατρικές ή συνδεδεμένες επιχειρήσεις που εδρεύουν σε φορολογικούς παραδείσους ή σε χώρες που στερούνται καλών επιπέδων φορολογικής συνεργασίας, ενισχύοντας έτσι την διεθνή φοροαποφυγή, με το άρθρο 66 του νόμου 4172/2013 προβλέπεται η αυτοτελής φορολόγηση για κάθε νομική οντότητα, ενώ το εισόδημα που προκύπτει από αυτού του είδους τις επιχειρήσεις φορολογείται μόνον στην χώρα, φορολογικός κάτοικος της οποίας, δηλώνει ο υπόχρεος. Σε ότι αφορά την Ελλάδα, η φορολόγηση γίνεται επί του ποσού που προκύπτει από το μέρισμα.

Οι ενδοομιλικές συναλλαγές που πραγματοποιούνται σε όρους ελεύθερης αγοράς αντιμετωπίστηκαν με το νόμο 4223/2013 ο οποίος βασίστηκε στις κατευθυντήριες γραμμές που δίνει ο ΟΟΣΑ σχετικά με την αντιμετώπιση του θέματος που αφήνει ανοιχτό το ενδεχόμενο οι ενδοομιλικές συναλλαγές να μην γίνονται μόνον με γνώμονα την φοροαποφυγή (μέσω της χειραγώγησης των κερδών), αλλά να λαμβάνει υπόψη και την αιτιολόγηση που δίνουν οι εμπλεκόμενοι, οι οποίοι ωστόσο θα πρέπει να αποδείξουν την εμπορικότητα της συναλλαγής.

Σε ότι αφορά την αντιμετώπιση της έλλειψης καλής συνεργασίας με διάφορες χώρες που χαρακτηρίζονται από προνομιακό φορολογικό καθεστώς (φορολόγηση με συντελεστή $\leq 14,5\%$) και επιλέγονται ως φορολογικές κατοικίες ή χρησιμοποιούνται για μεταφορά κερδών, τόσο η ευρωπαϊκές όσο και οι εθνικές αρχές προσπαθούν να διευθετήσουν το θέμα με συμφωνίες αλλά και με νομοθετήματα (Ν. 3842/2010, αρ. 11) που ορίζουν ότι στις τριγωνικές συναλλαγές δεν αναγνωρίζεται η διαφορά τιμών (από τις πωλήσεις), και προστίθεται στα ακαθάριστα έσοδα της εταιρίας/οργανισμού, ενώ σε περίπτωση μεταφοράς περιουσιακών στοιχείων θεσπίστηκε φόρος εξόδου.

Παράλληλα, η Ευρωπαϊκή Ένωση με την οδηγία 2016/1164 προτρέπει τα κράτη – μέλη να επιβάλουν φόρους στις περιπτώσεις που προκύπτει διαφορά στις τιμές της αγοραίας και της λογιστικής αξίας στην μεταβίβαση περιουσιακών στοιχείων.

4.2. Φορολογικοί έλεγχοι

Ως έννοια, ο φορολογικός έλεγχος αναφέρεται στην αξιολόγηση των ενεργειών που κάνει ένας οργανισμός ή μια επιχείρηση προκειμένου να διαπιστώσει την επιτυχή ή μη πορεία των στόχων που επιδιώκει. Η αξιολόγηση, αυτή οφείλει να γίνεται με αντικειμενικότητα και την τήρηση συγκεκριμένων αρχών και κριτηρίων. Απώτερος στόχος του ελέγχου είναι η διαπίστωση της ρεαλιστικότητας των χρηματοοικονομικών καταστάσεων μια επιχείρησης/οργανισμού προκειμένου να εντοπιστούν φαινόμενα απόκρυψης στοιχείων και φορολογικής απάτης (Παπαδάτου, 2005).

Σε περίπτωση που, κατά τη διενέργεια των ελέγχων, διαπιστωθούν λάθη και παραλήψεις εξετάζεται το ενδεχόμενο της σκόπιμης αμέλειας και της ενδεχόμενης συγκάλυψης, κάτι που μπορεί να δυσχεράνει σε μεγάλο βαθμό το έργο των ελεγκτικών αρχών, ειδικά αν ο έλεγχος γίνεται από εξωτερικούς ελεγκτές. Για το λόγο αυτό οι εσωτερικοί έλεγχοι θεωρούνται αποτελεσματικότεροι (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013).

4.2.1. Είδη ελέγχων

Ανάλογα με την έκταση των ελέγχων αυτοί διαχωρίζονται σε γενικούς και ειδικούς. Στην πρώτη περίπτωση ελέγχεται το σύνολο της διαχείρισης, ενώ στην δεύτερη μέρος αυτού (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013).

Επίσης, οι έλεγχοι, ανάλογα με τον σκοπό για τον οποίον διενεργούνται, διακρίνονται σε προληπτικούς και σε κατασταλτικούς. Στην πρώτη περίπτωση ο έλεγχος επικεντρώνεται σε μια συγκεκριμένη οικονομική συναλλαγή προκειμένου να διαπιστωθεί το ενδεχόμενο λαθών, ενώ στην δεύτερη περίπτωση οι έλεγχοι γίνονται

κατόπιν της τέλεσης των συναλλαγών και επικεντρώνονται στην ανεύρεση στοιχείων για ατασθαλίες και καταχρήσεις (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013).

Ανάλογα με την χρονική διάρκεια που έχουν οι έλεγχοι διαχωρίζονται σε μόνιμους, τακτικούς και έκτακτους. Η πρώτη περίπτωση αναφέρεται σε ελέγχους που διενεργούνται καθ' όλη τη διάρκεια της χρήσης. Η δεύτερη περίπτωση αφορά τους ελέγχους που γίνονται ανά τακτά χρονικά διαστήματα ενώ η τρίτη περίπτωση αναφέρεται σε ελέγχους που διενεργούνται σε έκτακτες καταστάσεις (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013).

Τέλος, ανάλογα με το ποιο άτομο ή φορέας διενεργεί τον έλεγχο, αυτοί διακρίνονται σε εσωτερικούς, εξωτερικούς και φορολογικούς. Ο εσωτερικός έλεγχος διενεργείται από άτομα που ανήκουν στο ανθρώπινο δυναμικό της επιχείρησης/οργανισμού. Ο εξωτερικός διενεργείται από επαγγελματίες του χώρου (π.χ. ορκωτούς λογιστές), ενώ ο φορολογικός έλεγχος διενεργείται από τις αρμόδιες αρχές (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013).

4.2.2. Ελεγχόμενες επιχειρήσεις/οργανισμοί

Η άσκηση του ελέγχου προϋποθέτει ότι ο ελεγχόμενος έχει υποπέσει σε παραβάσεις της φορολογικής νομοθεσίας. Οι παραβάσεις αυτές αφορούν τη μη υποβολή δηλώσεων ή ύπαρξη δηλώσεων με υψηλά ποσά ακαθάριστων εισοδημάτων, την ύπαρξη υψηλού ποσού ΦΠΑ που δεν συνάδει με την δραστηριότητα της επιχείρησης/οργανισμού, την έλλειψη ή απώλεια σημαντικών στοιχείων όπως παραστατικά, ταμιακές μηχανές, ανακριβής προσδιορισμός καθαρών κερδών, τα υψηλά ποσά ως δήλωση ζημιών ή ενδοκοινοτικών αλλαγών που όμως δεν συνάδουν με τις πωλήσεις και τους λάθος υπολογισμούς των αφορολόγητων αποθεματικών που προκύπτουν από αναπτυξιακούς νόμους (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013).

4.3. Οικονομικοί έλεγχοι

Οι οικονομικοί έλεγχοι ανήκουν στην αρμοδιότητα της ελεγκτικής η οποία αποτελεί έναν από τους πλέον σημαντικούς κλάδους της λογιστικής (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013).

Η ελεγκτική εφαρμόζεται από άτομα που είναι ανεξάρτητα και οι οποίοι αποτιμούν τις αρχές που υιοθετήθηκαν κατά τη διάρκεια του ελέγχου εντός της χρήσης. Και σε αυτή την περίπτωση, σε ότι αφορά τον φορέα ελέγχου ισχύει ότι και στους φορολογικούς ελέγχους (εσωτερικός, εξωτερικός, φορολογικός) (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013).

Με την ελεγκτική συγκεκριμενοποιείται τόσο το αντικείμενο ελέγχου και οι τεχνικές που εφαρμόζονται, όσο και ο σκοπός του ελέγχου. Θεωρείται χρήσιμη καθώς μέσω αυτής (της ελεγκτικής), μεταξύ άλλων, εντοπίζονται έγκαιρα παραλήψεις που μπορεί να αποδειχθούν επικίνδυνες, αξιολογούνται τα συστήματα ελέγχου και τα προγράμματα εργασίας, περιορίζονται οι δαπάνες, η παραγωγική διαδικασία προσαρμόζεται στους στόχους, ενώ ανιχνεύονται οι δυνατότητες που υπάρχουν για μελλοντική επέκταση (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013).

Σε ότι αφορά τον ελεγκτή, αυτός, πέρα από τις γνώσεις και την σχετική εμπειρία που πρέπει να έχει, οφείλει να είναι αμερόληπτος, να μην σχετίζεται με τον ελεγχόμενο φορέα και τα αποτελέσματα του ελέγχου να χαρακτηρίζονται από σοβαρότητα και ορθότητα (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013).

4.3.1. Ελεγκτικές διαδικασίες

Προϋπόθεση έναρξης των ελεγκτικών διαδικασιών είναι ο σχεδιασμός αξιόπιστου ελεγκτικού προγράμματος. Αυτό επιτυγχάνεται μέσω μιας σειράς ενεργειών που οφείλει να κάνει ο ελεγκτής πριν την έναρξη του ελέγχου (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013).

Στο πλαίσιο αυτό, ο ελεγκτής οφείλει να επικοινωνήσει αρχικά με τον ελεγχόμενο αιτούμενος ενημέρωση για την παραγωγική και συναλλακτική δραστηριότητα, να είναι ενήμερος για τον τρόπο εφαρμογής των λογιστικών εργασιών, να έχει πρόσβαση

και να εξετάσει εκτιμήσεις και εκθέσεις προηγούμενου εσωτερικού ελέγχου, να έχει άριστη γνώση της νομοθεσίας που ισχύει τη δεδομένη στιγμή του ελέγχου και να υιοθετεί τακτικές βάσει των πρότυπων προγραμμάτων ελέγχου (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013).

Ο έλεγχος διενεργείται είτε στην τεκμηρίωση των συναλλαγών που εξετάζει αντιστοιχείς συναλλαγών και οικονομικών καταστάσεων, είτε στην τεκμηρίωση των υπολοίπων στοιχείων που εξετάζει τα υπόλοιπα λογαριασμών έναρξης και λήξης προηγούμενης χρήσης (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013).

Κεφάλαιο 5

Μεθοδολογία

5.1. Σκοπός της έρευνας

Λαμβάνοντας υπόψη ότι η μεταφορά φορολογικής κατοικίας σε χώρα εκτός της Ελλάδος σε πολλές περιπτώσεις χρησιμοποιήθηκε, κατά το παρελθόν, για παραβατικές συμπεριφορές (φοροδιαφυγή και καταχρηστική φοροαποφυγή) (OACD, 2015), στόχος της παρούσας μελέτης είναι η ανίχνευση της φορολογικής ηθικής των κατοίκων του εξωτερικού.

5.2. Επιμέρους στόχοι της έρευνας

Στους επιμέρους στόχους της παρούσας εργασίας είναι η καταγραφή των απόψεων των οικονομολόγων και λογιστών/στριών για:

- ❖ Τη φορολογική συμμόρφωση/συμπεριφορά των κατοίκων του εξωτερικού
- ❖ Την αποτελεσματικότητα της νομοθεσίας που διέπει τη φορολόγηση των κατοίκων του εξωτερικού και
- ❖ Την αποτελεσματικότητα των μέτρων φορολογικής συμμόρφωσης και τους τρόπους ενίσχυσης της

5.3. Ερευνητικά ερωτήματα

Τα ερευνητικά ερωτήματα που τίθενται στην παρούσα μελέτη είναι:

1. Ποια είναι η άποψη των λογιστών για τη φορολογική νομοθεσία που αναφέρεται στους κατοίκους τους εξωτερικού;

2. Ποια είναι η άποψη που σχημάτισαν οι λογιστές/στρίες, βάσει προσωπικής εμπειρίας, για την φορολογική συμπεριφορά των κατοίκων του εξωτερικού;
3. Ποια μέτρα, κατά την άποψη των λογιστών/στριών, λειτουργούν ενισχυτικά στην φορολογική συμμόρφωση των κατοίκων του εξωτερικού;

5.4. Ερευνητικές υποθέσεις

Λαμβάνοντας υπόψη τις συνεχείς αλλαγές της νομοθεσίας, αλλά και τα ευρήματα μελετών που δείχνουν υστέρηση των φορολογικών εσόδων στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια (Α.1127/2020), όπως και τα χαμηλά επίπεδα φορολογικής κουλτούρας (ΑΑΔΕ, 2016) υποθέτουμε ότι η φορολογική συνείδηση και συμμόρφωση/συμπεριφορά των κατοίκων του εξωτερικού κυμαίνεται σε χαμηλά επίπεδα.

5.5. Ερευνητική μέθοδος

Οι πιο συχνές μέθοδοι που χρησιμοποιούνται στις επιστημονικές εργασίες είναι η ποιοτική και η ποσοτική. Με την ποσοτική μέθοδο αποτιμάται η ποσότητα του θέματος που εξετάζεται, ενώ με την ποιοτική επιχειρείται η σε βάθος ερμηνεία του φαινομένου που διερευνάται (Kvale, 1996), παρέχοντας παράλληλα τη δυνατότητα στον μελετητή να αποκωδικοποιήσει ανθρώπινες στάσεις και συμπεριφορές οι οποίες δεν θα ήταν δυνατόν να αποτυπωθούν με σαφήνεια μέσω της ποσοτικής μεθόδου (Silverman, 2000).

Άλλο πλεονέκτημα της ποιοτικής μεθόδου είναι ότι παρέχεται η δυνατότητα στον μελετητή να ανιχνεύσει ιδιαιτερότητες και μεταβλητές του φαινομένου που εξετάζει, οι οποίες δεν επεξηγούνται από τις διαθέσιμες θεωρητικές προσεγγίσεις που υπάρχουν στην βιβλιογραφία για το συγκεκριμένο θέμα (Ισαρη & Πουρκός, 2015).

Επίσης τον βοηθά να εμβαθύνει την μελέτη του εξετάζοντας πτυχές και διαστάσεις του υπό διερεύνηση θέματος χωρίς να είναι αναγκασμένος να μείνει προσηλωμένος σε στατιστικές δηλώσεις, επιτυγχάνοντας έτσι μια ολιστική προσέγγιση στο ζήτημα που τον ενδιαφέρει (Ισαρη & Πουρκός, 2015).

Δεδομένου ότι στην παρούσα εργασία επιχειρείται η καταγραφή απόψεων και η σε βάθος διερεύνηση του φαινομένου της φορολογικής ηθικής των κατοίκων του εξωτερικού, η μέθοδος που υιοθετήθηκε είναι αυτή της ποιοτικής έρευνας ή οποία εκτιμάται ότι μπορεί να βοηθήσει τον ερευνητή να κατανοήσει καλύτερα το «πως» και το «γιατί» του θέματος που μελετά (Ισαρη & Πουρκός, 2015).

5.6. Τεχνική συλλογής δεδομένων

Το πλέον συνηθισμένο ερευνητικό εργαλείο που χρησιμοποιείται, για την εκμείευση των απόψεων, στην ποιοτική μεθοδολογία είναι οι συνεντεύξεις (Cohen & Manion, 1992).

Η αλληλεπίδραση που επιτυγχάνεται μέσω των συνεντεύξεων, ανάμεσα στον συνεντευξιαζόμενο και τον συνεντευκτή, παρέχει την δυνατότητα στον τελευταίο να εκμαιεύσει χρήσιμες και ρεαλιστικές πληροφορίες όχι μόνο για τις απόψεις του συνεντευξιαζόμενου, αλλά και για την συμπεριφορά του και το αξιακό του σύστημα. Για το λόγο αυτό θεωρούνται (οι συνεντεύξεις) ο πλέον αξιόλογος τρόπος άντλησης πληροφοριών (Tuckman, 1972).

Λαμβάνοντας υπόψη την χρησιμότητα των συνεντεύξεων, στην παρούσα μελέτη χρησιμοποιήθηκαν ως τεχνική συλλογής των δεδομένων.

Επίσης, λαμβάνοντας υπόψη των κώδικα δεοντολογίας που διέπει τις επιστημονικές εργασίες, σχετικά με τη χρήση των δεδομένων (Kvale, 1996), ο ερευνητής δεσμεύτηκε για την τήρηση της ανωνυμίας τους και την χρήση των απόψεων που εξέφρασαν αποκλειστικά και μόνο για την εκπλήρωση του ερευνητικού μέρους της παρούσης. Έτσι, στα αποτελέσματα, αλλά και στο παράρτημα που βρίσκεται στο τέλος της παρούσας και περιλαμβάνει αναλυτικά κάθε μια από τις συνεντεύξεις των συμμετεχόντων, για λόγους ευκολίας και διατήρησης της ανωνυμίας τους (τα πραγματικά στοιχεία τους είναι στη διάθεση του ερευνητή) κατονομάζονται ως Λογιστής 1, 2, 3 κ.ο.κ.

5.7. Δείγμα της έρευνας

Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν δέκα (10) οικονομολόγοι και λογιστές/στρίες που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα. Ο αριθμός του δείγματος ανταποκρίνεται στους όρους και τις προϋποθέσεις που τίθενται σε μια ποιοτική μελέτη που ανιχνεύει στάσεις, απόψεις και συμπεριφορές (Ισαρη & Πουρκός, 2015).

Η έρευνα επικεντρώθηκε στους οικονομολόγους και τους λογιστές/στρίες, καθώς ο εντοπισμός φορολογικών κατοίκων του εξωτερικού ήταν δύσκολος και χρονοβόρος.

Επίσης, λαμβάνοντας υπόψη ότι η πλειονότητα των φορολογούμενων κάνει χρήση υπηρεσιών από επαγγελματίες του χώρου, καθώς και ότι οι τελευταίοι δύναται να έχουν καλύτερη εικόνα της φορολογικής πραγματικότητας, κρίθηκε σκόπιμο η άντληση των δεδομένων να γίνει από τον συγκεκριμένο κλάδο.

Η επιλογή του δείγματος έγινε με βάση την εγγύτητα που είχε σε αυτούς ο ερευνητής, ο οποίος επίσης δραστηριοποιείται επαγγελματικά στο πεδίο της λογιστικής επιστήμης.

5.8. Διαδικασία της συλλογής των δεδομένων

Το μέσο που χρησιμοποιήθηκε στην παρούσα εργασία προκειμένου να συλλεχθούν τα δεδομένα είναι η συνέντευξη, τα πιο βασικά είδη της οποίας είναι η δομημένη, η μη δομημένη, η άμεση και η έμμεση, αλλά και η τηλεφωνική (Φίλιας, 1993).

Κατά βάση, στις ποιοτικές επιστημονικές εργασίες, προτιμούνται τα δύο πρώτα είδη (δομημένες και μη δομημένες). Οι δομημένες συνεντεύξεις περιλαμβάνουν προκαθορισμένο αριθμό και σειρά ερωτήσεων, ενώ στις μη δομημένες συνεντεύξεις μπορούν να παρεισφρήσουν και άλλες ερωτήσεις οι οποίες δύναται να προκύψουν κατά τη διάρκεια της συνομιλίας μεταξύ συνεντευκτή και συνεντευξιζόμενου (Φίλιας, 1993).

Στην παρούσα μελέτη υιοθετήθηκε ο τύπος της δομημένης συνέντευξης. Οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να απαντήσουν σε προκαθορισμένες ερωτήσεις που ήταν όμοιες σε αριθμό και σειρά για όλους.

Το πλαίσιο των ερωτήσεων τέθηκε από τον ερευνητή με τρόπο που να απηχεί στο σκοπό, στους επιμέρους στόχους και στα ερευνητικά ζητήματα που τίθενται στην μελέτη.

Αν και είθισται οι συνεντεύξεις να γίνονται εκ του σύνεγγυς, ώστε να επιτυγχάνεται η καλύτερη δυνατή αλληλεπίδραση, η υγειονομική κρίση και τα μέτρα κοινωνικής αποστασιοποίησης λειτούργησαν αποτρεπτικά. Έτσι, ένα μεγάλο μέρος των συνεντεύξεων έγινε μέσω τηλεφωνικής συνομιλίας (Ισαρη, & Πουρκός, 2015).

Στην περίπτωση που υπήρχαν δυσκολίες στην τηλεφωνική επαφή, οι ερωτήσεις απεστάλησαν με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο και επεστράφησαν συμπληρωμένες, από τον συμμετέχοντα, με τον ίδιο τρόπο.

5.9. Τεχνική της επεξεργασίας των δεδομένων

Η θεματική μέθοδος χρησιμοποιήθηκε ως τεχνική για την επεξεργασία των δεδομένων που συλλέχθηκαν, ενώ οι απαντήσεις ομαδοποιήθηκαν, ανάλογα με τα ερευνητικά ερωτήματα της παρούσης (Ισαρη, & Πουρκός, 2015).

Πιο αναλυτικά, η αποτελεσματικότητα του φορολογικού νόμου των κατοίκων του εξωτερικού (που αποτελεί και το πρώτο ερευνητικό ερώτημα της παρούσας) διερευνήθηκε από τις ερωτήσεις: 1, 2, 3, 4, 5, 7 και 12 [1: «Ποια είναι η άποψη σας για την φορολογία των κατοίκων του εξωτερικού που επικρατεί στην Ελλάδα;», 2: «Πιστεύετε ότι ο φορολογικός νόμος για τους κατοίκους του εξωτερικού είναι δίκαιος;», 3: «Πιστεύετε ότι ο φορολογικός νόμος για τους κατοίκους του εξωτερικού λειτουργεί ενισχυτικά στην ελληνική οικονομία;», 4: «Πιστεύεται ότι ο φορολογικός νόμος για τους κατοίκους του εξωτερικού παρέχει κίνητρα για επενδύσεις στην Ελλάδα;», 5: «Οι κάτοικοι του εξωτερικού που φορολογούνται στην Ελλάδα, επιλέγουν Έλληνες λογιστές;», 7: «Κατά την άποψη σας, οι κάτοικοι εξωτερικού είναι ενημερωμένοι για τις φορολογικές υποχρεώσεις τους στην Ελλάδα;» και 12: «Ποιος πιστεύετε πως έχει την ευθύνη ενημέρωσης των κατοίκων του εξωτερικού για τις φορολογικές υποχρεώσεις τους; (κρατική ευθύνη, προσωπική/ατομική ευθύνη, ευθύνη του λογιστή, όλα τα παραπάνω)»].

Η φορολογική ηθική των κατοίκων του εξωτερικού (η διερεύνηση της οποίας αποτελεί κεντρικό στόχο της παρούσας), έτσι όπως αυτή αξιολογείται από την προσωπική εμπειρία που απέκτησαν τα μέλη του δείγματος, αποτιμήθηκε με βάση τις απαντήσεις που δόθηκαν στην ερώτηση 9: *«Κατά την άποψη σας, οι κάτοικοι εξωτερικού έχουν φορολογική συνείδηση;»*. Της συγκεκριμένης ερώτησης προηγήθηκε η ερώτηση 6 *[Εσείς προσωπικά, έχετε στο πελατολόγιο σας κατοίκους του εξωτερικού;]* η οποία διερευνούσε την ύπαρξη κατοίκων εξωτερικού στο πελατολόγιο των συμμετεχόντων.

Η φορολογική συμμόρφωση/συμπεριφορά (η οποία αποτελεί το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα της παρούσας) διερευνήθηκε από τις απαντήσεις που δόθηκαν στις ερωτήσεις 8: *«Κατά την άποψη σας, οι κάτοικοι εξωτερικού είναι συνεπείς στις φορολογικές υποχρεώσεις τους;»* και 11 *«Γνωρίζετε αν η φορολογική συμπεριφορά των κατοίκων του εξωτερικού είναι ίδια στην χώρα καταγωγής /διαμονής με αυτήν που έχουν στην Ελλάδα; Αν όχι ποιες πιστεύεται ότι είναι οι αιτίες για τη διαφορετική φορολογική συμπεριφορά ,σε ότι αφορά την Ελλάδα; (χαλαροί ελεγκτικοί μηχανισμοί, διαφθορά, άγνοια υποχρεώσεων/νομοθεσίας , οικονομικά προβλήματα, ασαφές νομοθετικό πλαίσιο)»*.

Τέλος, η αποτελεσματικότητα των μέτρων φορολογικής συμμόρφωσης διερευνήθηκε από τις απαντήσεις που δόθηκαν στην ερώτηση 10: *«Από την εμπειρία σας, οι κυρώσεις και τα πρόστιμα συμβάλλουν στην καλλιέργεια φορολογικής συνείδησης;»*, ενώ οι προτάσεις για τη ενίσχυση της φορολογικής συμμόρφωσης (που αποτελεί το τρίτο ερευνητικό ερώτημα της παρούσας) αξιολογήθηκαν με βάση τις απαντήσεις που δόθηκαν στην ερώτηση 13: *«Κατά την άποψη σας ποια από τα παρακάτω μέτρα θα συνέβαλαν στην συμμόρφωση των φορολογουμένων; (σαφέστερη νομοθεσία, απλούστευση του φορολογικού νόμου, συστηματική τήρηση αρχείων και στοιχείων εκ μέρους των αρχών, βελτίωση της εσωτερικής οργάνωσης των φορολογικών αρχών, μέτρα ενίσχυσης της φορολογικής νοοτροπίας, παροχή κινήτρων στους φορολογούμενους, επιβολή αυστηρότερων προστίμων, όλα τα παραπάνω)»*.

Κεφάλαιο 6

Αποτελέσματα

6.1. Δημογραφικά στοιχεία συμμετεχόντων

Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν δέκα (10) οικονομολόγοι και λογιστές/στρίες που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα. Η έρευνα επικεντρώθηκε στους οικονομολόγους και τους λογιστές/στρίες, καθώς η πλειονότητα των κατοίκων του εξωτερικού κάνει χρήση των υπηρεσιών τους προκειμένου να ανταποκριθούν στις φορολογικές υποχρεώσεις που έχουν στην Ελλάδα.

Από τους δέκα (10) συνολικά συμμετέχοντες οι επτά (7) είναι άνδρες και οι τρεις (3) είναι γυναίκες. Η πλειονότητα τους [έξι (6) άτομα] ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα 31-40, τρεις (3) ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα 21-30 και ένας ανήκει στην ηλικιακή ομάδα 41-50.

Σε ότι αφορά το μορφωτικό υπόβαθρο των συμμετεχόντων, οι μισοί [πέντε (5) άτομα] είναι απόφοιτοι ΑΕΙ, οι τρεις (3) είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών, ενώ οι δύο (2) έχουν το βασικό πτυχίο λογιστικής των ΤΕΙ.

Σε ότι αφορά την εργασιακή εμπειρία, έξι (6) άτομα απασχολούνται στον συγκεκριμένο τομέα από 0-10, ενώ οι υπόλοιποι τέσσερις εργάζονται 11-20 χρόνια.

Όπως αναφέρθηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο για την επεξεργασία των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε η θεματική μέθοδος. Έτσι, τα αποτελέσματα παρατίθενται ανά θεματική ενότητα. Στην παρούσα οι απαντήσεις ομαδοποιήθηκαν σε τέσσερις (4) θεματικές ενότητες ως εξής:

1. Αποτελεσματικότητα του νόμου φορολογίας κατοίκων εξωτερικού
2. Φορολογική συνείδηση/ηθική
3. Φορολογική συμμόρφωση/συμπεριφορά

4. Αποτελεσματικότητα των μέτρων συμμόρφωσης και προτάσεις

6.2. Αποτελεσματικότητα του νόμου φορολογίας κατοίκων εξωτερικού

Η αποτελεσματικότητα του νομοθετικού πλαισίου που διέπει την φορολόγηση των κατοίκων εξωτερικού αξιολογήθηκε από τις απαντήσεις που δόθηκαν σε επτά (7) από τις συνολικά 13 ερωτήσεις που περιελάμβανε η κάθε συνέντευξη. Πρόκειται για τις ερωτήσεις 1, 2, 3, 4, 5, 7 και 12.

Σε πρώτη φάση οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να εκδηλώσουν τις απόψεις τους σχετικά με το νόμο, αυτό καθαυτό (ερώτηση 1). Η πλειονότητα των συμμετεχόντων [έξι (6) από τους δέκα (10)] δήλωσε πως ο νόμος είναι «σωστά δομημένος» επισημαίνοντας παράλληλα πως «αυτό (δηλαδή η σωστή δόμηση) είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τη φορολογική νομοθεσία στη χώρα μας». Δύο (2) την χαρακτήρισαν «αρκετά καλή» και «ικανοποιητική» τονίζοντας πως οι πολίτες που έχουν δηλωμένες φορολογικές κατοικίες σε χώρες – μέλη της ΕΕ δεν έχουν πολλές διαφορές με την φορολογία των Ελλήνων. Αυτό όμως δεν ισχύει με κατοίκους τρίτων χωρών (εκτός Ε.Ε.) καθώς εκεί –σύμφωνα με τον Λογιστή 3- υπάρχει πρόβλημα που γίνεται ακόμη πιο έντονο στις περιπτώσεις που ο πολίτης έχει δηλώσει φορολογική κατοικία σε χώρα που δεν έχει υπογράψει σύμβαση αποφυγής διπλής φορολόγησης με την Ελλάδα.

Ένας εκτίμησε ότι είναι «σε πρώιμο επίπεδο, διότι δεν ελέγχεται η εισροή των κεφαλαίων τους», ενώ ένας δήλωσε ότι «είναι αρκετά εξειδικευμένη και σύνθετη (η νομοθεσία), με αποτέλεσμα στην πράξη όταν απαιτούνται να γίνουν γραφειοκρατικές διαδικασίες, για την φορολογική αντιμετώπιση ενός κατοίκου εξωτερικού, να μη γίνονται σαφείς οι διαδικασίες, με αποτέλεσμα το αντικείμενο να αποτελεί βραχνά για τα λογιστικά γραφεία».

Σε ότι αφορά το δίκαιο του νόμου (ερώτηση 2), οι εννέα (9) από τους δέκα (10) θεωρούν πως είναι δίκαιος. Ενδεικτική είναι η απάντηση του λογιστή 2 που δήλωσε: «Ο φορολογικός νόμος για τους κατοίκους του εξωτερικού είναι δίκαιος καθώς υπάρχει αναγνώριση του φόρου που παρακρατήθηκε για εισοδήματα που αποκτήθηκαν στο εξωτερικό μέσω ανάλογων δικαιολογητικών, έχοντας ως αποτέλεσμα την αποφυγή

διπλής φορολόγησης. Όσον αφορά την φορολογία ακινήτων, εισοδημάτων/συντάξεων, ή καταθέσεων, οι συντελεστές διατηρούνται οι ίδιοι με αυτούς της ημεδαπής. Επιπλέον φορολογούνται για τα πραγματικά τους εισοδήματα και όχι για οποιαδήποτε τεκμαρτό». Ωστόσο, ένας εκ των συμμετεχόντων (ο λογιστής 4) εξέφρασε διαφορετική άποψη δηλώνοντας «Όχι αρκετά (δίκαιος), έχουν πολλές ελαφρύνσεις αλλά και πολλές επιβαρύνσεις ίδιες με τους ημεδαπούς φορολογουμένους. Βέβαια δεσμεύονται από διάφορες νομοθεσίες, αλλά η κατάσταση είναι πιο ιδιαίτερη στους κάτοικους τρίτων χωρών».

Ταύτιση απόψεων, από το σύνολο του δείγματος, υπάρχει σε ότι αφορά τη συνεισφορά, του φορολογικού νόμου των κατοίκων του εξωτερικού, στην ελληνική οικονομία (ερώτηση 3). Ενδεικτική των απόψεων είναι η δήλωση του λογιστή 4 που δήλωσε ότι: *«η ελληνική οικονομία, από την φορολόγηση των κατοίκων του εξωτερικού μπορεί να ενισχυθεί μόνο στο σημείο απόκτησης ακίνητης περιουσίας. Αυτό είναι και το μόνο σημείο εκμετάλλευσης για φορολογητέα πηγή εισοδήματός».*

Σε ότι αφορά την παροχή κινήτρων προς τους κατοίκους του εξωτερικού για επενδύσεις στην Ελλάδα (ερώτηση 4), οι απόψεις δίστανται αν και η πλειονότητα των συμμετεχόντων εκτιμά ότι οι όποιες επενδύσεις γίνονται αφορούν είτε τον κλάδο των ακινήτων, είτε τον κλάδο του τουρισμού. Σύμφωνα με τον λογιστή 8, με τον οποίον συμφωνούν οι λογιστές 1, 5, 7, και 9, *«η ελληνική φορολογική νομοθεσία δίνει κίνητρα για επενδύσεις, οι οποίες προέρχονται από το εξωτερικό, διότι υπάρχει σχετική ευελιξία στο στήσιμο αλλά και στη λειτουργία μιας επιχείρησης».* Ωστόσο, σύμφωνα με τον λογιστή 2, με τον οποίον συμφωνούν οι άλλοι μισοί από τους συμμετέχοντες: *«Οι συντελεστές φορολογίας, είτε για φυσικά, είτε για νομικά πρόσωπα δεν είναι ιδιαίτερα δελεαστικοί για την απόφαση υλοποίησης επενδυτικού σχεδίου σε σχέση με άλλες χώρες ιδίων χαρακτηριστικών, συνεπώς δεν αποτελεί κίνητρο ο φορολογικός νόμος».*

Σε δεύτερη φάση, διερευνήθηκαν οι τακτικές των κατοίκων του εξωτερικού και οι προτιμήσεις τους στην επιλογή των λογιστών. Δηλαδή, αν επιλέγουν Έλληνες λογιστές που να διεκπεραιώνουν τις εδώ φορολογικές υποχρεώσεις τους, ή κάνουν χρήση υπηρεσιών άλλων γραφείων από τις χώρες όπου έχουν δηλωμένες ως φορολογική κατοικία (ερώτηση 5). Όλα τα μέλη του δείγματος ήταν σύμφωνα ότι οι κάτοικοι του εξωτερικού επιλέγουν Έλληνες λογιστές γιατί, σύμφωνα με τον λογιστή

8, «είναι απαραίτητο να παρακολουθούν άμεσα και ορθά όλες τις νομοθετικές αλλαγές και πώς αυτές θα επηρεάσουν τον τρόπο λειτουργίας της επιχείρησης αλλά και της στρατηγικής που θα ακολουθήσει».

Σε ότι αφορά το επίπεδο ενημέρωσης των κατοίκων του εξωτερικού για τις φορολογικές υποχρεώσεις τους στην Ελλάδα (ερώτηση 8), οι οκτώ (8) από τους δέκα (10) συμμετέχοντες εκτιμούν ότι υπάρχει επαρκής γνώση αν και, σύμφωνα με τον λογιστή 9, «μερικοί έχουν την άποψη ότι ο νομός θα είναι επιεικής μαζί τους, αν επικαλεστούν άγνοια, κάτι που βέβαια δεν ισχύει». Από την πλευρά του ο λογιστής 7 εκτιμά ότι οι γνώσεις των κατοίκων του εξωτερικού περιορίζονται μόνο στα βασικά θέματα φορολογίας «διότι η νομοθεσία μας είναι δυσνόητη», ενώ ο λογιστής 1 πιστεύει πως οι φορολογούμενοι του εξωτερικού δεν έχουν καλή ενημέρωση γιατί «πολλοί διαμένουν στο εξωτερικό, εργάζονται στο εξωτερικό, πηγαινοέρχονται αλλά ελάχιστοι από αυτούς έχουν τακτοποιήσει τα έγγραφά τους και δεν έχουν συμμορφωθεί πλήρως με τις διατάξεις παρόλες τις οχλήσεις μας διότι δυσανασχετούν με τα κόστη μεταφράσεων, τα γραφειοκρατικά θέματα και πολλές φορές δεν τους βρίσκουμε καν για να διεκπεραιωθούν οι εκκρεμότητές τους».

Τέλος, σε ότι αφορά το ποιος έχει την ευθύνη ενημέρωσης των κατοίκων του εξωτερικού για τις φορολογικές υποχρεώσεις τους στην Ελλάδα (ερώτηση 12), οι απόψεις είναι διχασμένες. Οι μισοί θεωρούν ότι ο φορολογούμενος πολίτης είναι αυτός που φέρει την ευθύνη της πληροφόρησης για τις υποχρεώσεις του, ενώ οι άλλοι μισοί πιστεύουν πως η σχετική ευθύνη ανήκει στους λογιστές και στις φορολογικές αρχές.

6.3. Φορολογική συνείδηση/ηθική

Η φορολογική ηθική των κατοίκων του εξωτερικού διερευνήθηκε κατά βάση από την ερώτηση 9. Ωστόσο στην ίδια θεματική ενότητα εντάχθηκε και η ερώτηση 6 η οποία είχε απλά ενημερωτικό χαρακτήρα για την συνεργασία των λογιστών που μετείχαν στην μελέτη με κατοίκους τους εξωτερικού. Στην συγκεκριμένη ερώτηση και οι δέκα (10) συμμετέχοντες δήλωσαν ότι στο πελατολόγιο τους συμπεριλαμβάνονται κάτοικοι του εξωτερικού.

Σε ότι αφορά την φορολογική συνείδηση/ηθική οκτώ (8) στους δέκα (10) δηλώνουν πως οι κάτοικοι του εξωτερικού όχι μόνο έχουν φορολογική ηθική, αλλά και ότι αυτή κυμαίνεται σε υψηλά επίπεδα, τα οποία οι λογιστές 2 και 3 την υπολογίζουν στο 70% (επί του συνόλου των κατοίκων του εξωτερικού). Ο λογιστής 5 εκτιμά πως η φορολογική ηθική κυμαίνεται σε υψηλά επίπεδα *«γιατί συνήθως οι κάτοικοι εξωτερικού ζουν σε κράτη όπου στους πολίτες τους έχει καλλιεργηθεί φορολογική συνείδηση»*, ο λογιστής 7 την αποδίδει στον φόβο των προστίμων, ενώ ο λογιστής 9 στο γεγονός ότι οι περισσότερες επενδύσεις που κάνουν στην Ελλάδα, από τις οποίες εκπορεύονται οι φορολογικές υποχρεώσεις τους *«αφορούν συνήθως τα παιδιά τους»*.

Από την πλευρά τους, τόσο ο λογιστής 1, όσο και ο λογιστής 4 θεωρούν πως οι κάτοικοι του εξωτερικού στερούνται φορολογικής ηθικής. Σύμφωνα με τον λογιστή 1 *«...ειδικότερα ως προς την ελληνική φορολογική διοίκηση έχουν ξεκάθαρα αρνητική στάση και δεν επιθυμούν να τακτοποιήσουν τις υποχρεώσεις τους»*, ενώ σύμφωνα με τον λογιστή 4 *«θεωρούν την Ελλάδα στα όρια της κατάρρευσης και δεν τους προβληματίζουν ιδιαίτερα οι οφειλές τους»*.

6.4. Φορολογική συμμόρφωση/ συμπεριφορά

Η φορολογική συμμόρφωση και συμπεριφορά των κατοίκων του εξωτερικού διερευνήθηκε από τις ερωτήσεις 8: *«Κατά την άποψη σας, οι κάτοικοι εξωτερικού είναι συνεπείς στις φορολογικές υποχρεώσεις τους;»* και 11 *«Γνωρίζετε αν η φορολογική συμπεριφορά των κατοίκων του εξωτερικού είναι ίδια στην χώρα καταγωγής /διαμονής με αυτήν που έχουν στην Ελλάδα; Αν όχι ποιες πιστεύεται ότι είναι οι αιτίες για τη διαφορετική φορολογική συμπεριφορά, σε ότι αφορά την Ελλάδα (χαλαροί ελεγκτικοί μηχανισμοί, διαφθορά, άγνοια των υποχρεώσεων ή της νομοθεσίας, οικονομικά προβλήματα, ασαφές νομοθετικό πλαίσιο).*

Και σε αυτή την περίπτωση οι οκτώ (8) από τους δέκα (10) συμμετέχοντες θεωρούν ότι η φορολογική συμμόρφωση τους κυμαίνεται σε υψηλά επίπεδα, όπως και στην περίπτωση της φορολογικής συνείδησης. Αποδίδουν δε πιο αυξημένα ποσοστά συμμόρφωσης, σε σχέση με τη συνείδηση, τα οποία –κατά τις εκτιμήσεις τους-

κυμαίνονται μεταξύ του 70-90% (επί του συνόλου των κατοίκων του εξωτερικού που αποτελούν μέρος του πελατολογίου τους).

Ωστόσο διαφορετική άποψη εκφράζει ο λογιστής 1 που αναφέρει: «... δεν είναι καθόλου συνεπείς, σε μεγάλο βαθμό, και από τη στιγμή που φεύγουν στο εξωτερικό... δεν τους ενδιαφέρει να δώσουν ούτε αναφορά προς το λογιστή τους», ενώ ο λογιστής 7 δεν εκφράζει καμία άποψη.

Σε ότι αφορά την διαφορετικότητα της φορολογικής συμπεριφοράς εντός και εκτός Ελλάδας, οι μισοί από τους συμμετέχοντες θεωρούν πως οι συμπεριφορά των φορολογουμένων κατοίκων του εξωτερικού δεν είναι ίδια στην χώρα που έχουν τη φορολογική τους κατοικία με την Ελλάδα. Ενδεικτική είναι η δήλωση του λογιστή 1 που αναφέρει: *«αντιλαμβάνομαι πως στο εξωτερικό έχουν πιο ακέραια φορολογική συμπεριφορά σε σχέση με την Ελλάδα. Η σημαντική πιθανότητα επικράτησης της διαφθοράς είναι η σημαντικότερη αιτία κατά τη γνώμη μου, που παρατηρούμε απόκλιση στην συμπεριφορά»*. Με την άποψη αυτή συμφωνούν οι λογιστές 2, 3, 4 και 6 ο οποίος επιπλέον εκτιμά πως η διαφορετικότητα στην συμπεριφορά οφείλεται στο γεγονός ότι *«εδώ στην Ελλάδα είμαστε ελαστικοί ως προς τον έλεγχο»*.

Από την πλευρά τους οι λογιστές 8, 9 και 10 εκτιμούν ότι οι συμπεριφορές είναι κοινές καθώς, σύμφωνα με τον λογιστή 8 *«συνηθίζεται οι κάτοικοι εξωτερικού να συμπεριφέρονται με τον ίδιο τρόπο που συμπεριφέρονται στην χώρα τους. Φυσικά υπάρχουν και οι περιπτώσεις που υπάρχει διαφορετική συμπεριφορά που αποσκοπεί στη μεγιστοποίηση του κέρδους με παράνομο τρόπο υπολογίζοντας ότι θα έχουν ήπια μεταχείριση σε περίπτωση ελέγχου σε σχέση με την χώρα τους»*.

Οι λογιστές 5 και 7 δήλωσαν ότι δεν έχουν σχηματίσει άποψη για το θέμα, με τον λογιστή 7 να επισημαίνει *«εκτιμώ όμως ότι σε περίπτωση διαφορετικής συμπεριφοράς αιτίες θα είναι η άγνοια της νομοθεσίας και ο τρόπος λειτουργίας των ελεγκτικών μηχανισμών»*.

6.4. Αποτελεσματικότητα των μέτρων συμμόρφωσης και προτάσεις

Η αποτελεσματικότητα των μέτρων συμμόρφωσης αποτιμήθηκε μέσω των απαντήσεων που δόθηκαν στην ερώτηση 10 «Από την εμπειρία σας, οι κυρώσεις και τα πρόστιμα συμβάλλουν στην καλλιέργεια φορολογικής συνείδησης;», ενώ μέσω της ερώτησης 13 του ζητήθηκε να καταθέσουν προτάσεις για τα μέτρα που θεωρούν ως πιο αποτελεσματικά για την αύξηση της φορολογικής συμμόρφωσης/συνείδησης.

Σε ότι αφορά τις επιπτώσεις των κυρώσεων εννέα (9) από τους δέκα (10) συμμετέχοντες εξέφρασαν την πεποίθηση ότι οι κυρώσεις λειτουργούν θετικά. Ενδεικτική είναι η δήλωση του λογιστή 10 που δήλωσε «*οι φορολογικές κυρώσεις αποτρέπουν σίγουρα τη φοροδιαφυγή και οι τακτικοί και εξονυχιστικοί έλεγχοι που διενεργούν οι ελεγκτές λογιστές δημιουργούν ένα κλίμα φορολογικής συνείδησης*». Μόνο ένας εκ των συμμετεχόντων (ο λογιστής 5) εμφανίστηκε προβληματισμένος απαντώντας στη σχετική ερώτηση με το λακωνικό «*ίσως*».

Τέλος σε ότι αφορά τις προτάσεις τους για την αύξηση της φορολογικής ηθικής και συμμόρφωσης οι συμμετέχοντες πιστεύουν πως θετικά μπορεί να λειτουργήσουν:

- ✓ η συστηματική τήρηση αρχείων (λογιστές 1, 2, 4),
- ✓ η βελτίωση της εσωτερικής οργάνωσης και του τρόπου λειτουργίας των φορολογικών αρχών (λογιστές 2, 3, 6, 10),
- ✓ η καθιέρωση πιο αυστηρών προστίμων (λογιστές 2, 3, 6, 10),
- ✓ η διενέργεια εκτενέστερων ελέγχων στα εισοδήματα με πιο αυστηρά κριτήρια (λογιστές 3, 4, 6),
- ✓ η καλύτερη πληροφόρηση των απαιτήσεων που έχουν οι φορολογικές αρχές (λογιστής 4),
- ✓ η απλούστευση του φορολογικού νόμου (λογιστές 5, 7),
- ✓ η δημιουργία κινήτρων κυρίως σε όσους ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα (λογιστές 8, 9, 10) και
- ✓ η μείωση φορολογικών συντελεστών (λογιστής 9).

6.5. Σύνοψη αποτελεσμάτων

Συνοψίζοντας τα αποτελέσματα, διαπιστώνεται πως οι περισσότεροι από τους συμμετέχοντες θεωρούν πως το νομικό καθεστώς που διέπει την φορολόγηση των πολιτών που εμπίπτουν στην κατηγορία των κατοίκων εξωτερικού είναι καλά δομημένο και δίκαιο που συνεισφέρει στην ελληνική οικονομική πραγματικότητα (δια των εσόδων που προκύπτουν από την καταβολή των φόρων. Οι απόψεις ωστόσο είναι διχασμένες ως προς τον αναπτυξιακό του χαρακτήρα με την έννοια των επενδύσεων εντός της ελληνικής επικράτειας.

Σε ότι αφορά την συνεργασία των κατοίκων του εξωτερικού με λογιστές, οικονομολόγους και φοροτέχνες φαίνεται πως αυτή υπάρχει και μάλιστα σε μεγάλο βαθμό καθώς όλοι οι συμμετέχοντες έχουν στο πελατολόγιο τους κατοίκους εξωτερικού.

Διχασμένες απόψεις εκδηλώνονται σε ότι αφορά την ευθύνη πληροφόρησης των κατοίκων του εξωτερικού για τις φορολογικές τους υποχρεώσεις. Άλλοι υποστηρίζουν πως πρόκειται για ατομική ευθύνη (του φορολογούμενου) και άλλοι πως πρόκειται για ευθύνη των φορολογικών αρχών και των λογιστών, ενώ η πλειονότητα συμφωνεί πως οι περισσότεροι από τους κατοίκους εξωτερικού έχουν γενικά καλή ενημέρωση για τις υποχρεώσεις τους.

Σε ότι αφορά τα επίπεδα φορολογικής ηθικής, η πλειονότητα του δείγματος [οκτώ (8) από τους δέκα (10)] θεωρεί πως η φορολογική συνείδηση των κατοίκων του εξωτερικού κυμαίνεται σε υψηλά επίπεδα.

Επίσης, η πλειονότητα των συμμετεχόντων [οκτώ (8) άτομα] θεωρεί πως και η φορολογική συμμόρφωση κυμαίνεται σε υψηλά επίπεδα.

Σε ότι αφορά την φορολογική συμπεριφορά που επιδεικνύουν οι κάτοικοι του εξωτερικού στην Ελλάδα και στο κράτος που έχουν δηλωμένη την φορολογική τους κατοικία, οι απόψεις των συμμετεχόντων διαφέρουν. Οι πέντε (5) θεωρούν πως οι συμπεριφορές διαφέρουν, οι τρεις (3) θεωρούν πως είναι ταυτόσημες, ενώ δύο (2) δηλώνουν πως δεν γνωρίζουν.

Σε ότι αφορά τις κυρώσεις, οι εννέα (9) από τους δέκα (10) συμμετέχοντες εκτιμούν ότι έχουν θετικές επιπτώσεις και στην φορολογική ηθική και στην φορολογική συμμόρφωση και συμπεριφορά.

Τέλος, θεωρούν πως οι πιο τακτικοί και εντατικοί έλεγχοι, η υιοθέτηση αυστηρότερων προστίμων και κυρώσεων, η αναδιάρθρωση και βελτίωση της εσωτερικής λειτουργίας των φορολογικών αρχών και η παροχή κινήτρων αποτελούν σημαντικά μέτρα που θα λειτουργήσουν υπέρ της φορολογικής συμμόρφωσης.

Κεφάλαιο 7

Συμπεράσματα – συζήτηση

Βασικός στόχος της παρούσας μελέτης ήταν η ανίχνευση της φορολογικής ηθικής των κατοίκων του εξωτερικού, ενώ επιμέρους στόχοι ήταν η καταγραφή των απόψεων των οικονομολόγων και λογιστών/στριών για τη φορολογική συμμόρφωση/συμπεριφορά των κατοίκων του εξωτερικού, την αποτελεσματικότητα της νομοθεσίας που διέπει τη φορολόγηση των κατοίκων του εξωτερικού και την αποτελεσματικότητα των μέτρων φορολογικής συμμόρφωσης και τους τρόπους ενίσχυσης της.

Τα ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν αφορούσαν στην καταγραφή της άποψης των λογιστών για τη φορολογική νομοθεσία που αναφέρεται στους κατοίκους τους εξωτερικού, στην άποψη που σχημάτισαν (οι λογιστές/στριες), βάσει προσωπικής εμπειρίας, για την φορολογική συμπεριφορά των κατοίκων του εξωτερικού και στα μέτρα που κατά την άποψη τους λειτουργούν ενισχυτικά στην φορολογική συμμόρφωση των κατοίκων του εξωτερικού.

Λαμβάνοντας υπόψη ευρήματα μελετών που δείχνουν υστέρηση των φορολογικών εσόδων στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια (Α.1127/2020), όπως και τα χαμηλά επίπεδα φορολογικής κουλτούρας (ΑΑΔΕ, 2016) η ερευνητική υπόθεση της παρούσας ήθελε την φορολογική συνείδηση και συμμόρφωση/συμπεριφορά των κατοίκων του εξωτερικού να κυμαίνεται σε χαμηλά επίπεδα.

Στην μελέτη έλαβαν μέρος δέκα (10) οικονομολόγοι και λογιστές/στριες που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα.

7.1. Συζήτηση

7.1.1. Η αποτελεσματικότητα του φορολογικού νόμου

Το νέο φορολογικό πλαίσιο που αφορά τους κατοίκους του εξωτερικού φαίνεται πως είναι πιο βελτιωμένο, από ότι το προηγούμενο, καθώς οι περισσότεροι από τους συμμετέχοντες θεωρούν πως είναι άρτια δομημένο και περισσότερο δίκαιο, σε σχέση με το παρελθόν.

Με αυτή την άποψη συμφωνεί και ο Μπουλέρος (2019) που εκτιμά πως ο νέος νόμος επιλύει πολλά από τα θέματα που θεωρούνταν προβληματικά όπως για παράδειγμα η φορολόγηση των συζύγων όπου ο ένας ήταν εργαζόμενος στην αλλοδαπή και ο άλλος στην ημεδαπή και επιβαρύνονταν με επιπλέον φόρους.

7.1.2. Φορολογική ηθική

Ενδιαφέροντα κρίνονται τα αποτελέσματα που προέκυψαν από την διερεύνηση των απόψεων των συμμετεχόντων αναφορικά με την φορολογική ηθική των κατοίκων του εξωτερικού. Έχοντας σχηματίσει οι ίδιοι άποψη, μέσα από την συνεργασία τους με κατοίκους του εξωτερικού τους οποίους έχουν στο πελατολόγιο τους, εκτιμούν ότι όχι μόνο διαθέτουν (οι κάτοικοι του εξωτερικού) φορολογική συνείδηση, αλλά και ότι αυτή είναι σε υψηλά επίπεδα.

Την σχετική πεποίθηση εξέφρασαν οι οκτώ (8) από τους δέκα (10) συμμετέχοντες αποδίδοντας το στην φορολογική κουλτούρα που υπάρχει στην χώρα προέλευσης τους, αλλά και στον φόβο των προστίμων.

Το παραπάνω εύρημα, σε ότι αφορά τις επιρροές του πολιτισμού, συνάδει με τα ευρήματα των Kountouris & Remoundou, (2013), που διαπίστωσαν πως η φορολογική ηθική έχει θετική συσχέτιση με την πολιτισμική κουλτούρα.

Ωστόσο, τα υψηλά ποσοστά φορολογικής ηθικής, που βρέθηκαν στην παρούσα έρχονται σε αντίθεση με άλλη έρευνα, των ελληνικών αρχών (ΑΑΔΕ, 2016), που έδειξαν πως, σε ότι αφορά την Ελλάδα, η φορολογική κουλτούρα και συνείδηση δεν έχουν αναπτυχθεί ακόμη πλήρως.

7.1.3. Φορολογική συμμόρφωση/συμπεριφορά

Και σε αυτήν την θεματική ενότητα, τα αποτελέσματα κρίνονται ενδιαφέροντα καθώς η πλειονότητα [οκτώ (8) στους δέκα (10)] των συμμετεχόντων δηλώνει πως τα επίπεδα φορολογικής συμμόρφωσης των κατοίκων του εξωτερικού είναι σημαντικά υψηλά (κυμαίνονται μεταξύ του 70%-90% επί του συνόλου των πελατών τους).

Το εύρημα αυτό δεν επιβεβαιώνεται από τις επίσημες μελέτες των ελληνικών φορολογικών αρχών που καταγράφουν χαμηλά ποσοστά φορολογικής συμμόρφωσης. Μάλιστα, τα στοιχεία της ΑΑΔΕ, από τους απολογισμούς των τελευταίων τεσσάρων (4) ετών, δείχνουν πως στα ταμεία του δημοσίου, από τα έσοδα που υπολογίζονται στον ετήσιο προϋπολογισμό από την φορολογία, υπολείπονται περίπου 4,5 δις ευρώ (ΑΑΔΕ, 2017β; 2019). Ωστόσο, τα παραπάνω στοιχεία αναφέρονται στο σύνολο των κρατικών πόρων από τη φορολογία και δεν διευκρινίζουν αν πρόκειται για έλλειμμα που προκύπτει από τη φορολόγηση ημεδαπών ή αλλοδαπών.

7.1.4. Αποτελεσματικότητα μέτρων φορολογικής συμμόρφωσης και τρόποι ενίσχυσης

Η συντριπτική πλειοψηφία των μελών του δείγματος συμφωνεί ότι τα πρόστιμα και οι κυρώσεις προς τους μη συμμορφούμενους φορολογικά κατοίκους του εξωτερικού είναι από τα πλέον δραστικά μέτρα που βελτιώνουν, όχι μόνο την φορολογική συνείδηση, αλλά και την φορολογική συμπεριφορά. Για το λόγο αυτό προτείνουν να υπάρξει αυστηροποίηση και εντατικοποίηση των ελέγχων. Και αυτό το εύρημα έρχεται σε αντίθεση με άλλες σχετικές έρευνες (Doran, 2009; Graetz & Wilde, 1985), που αμφισβητούν την αποτελεσματικότητα των μέτρων και αντιπροτείνουν την θέσπιση κινήτρων.

7.2. Συμπεράσματα

Εν κατακλείδι τα δεδομένα της παρούσας δείχνουν πως η φορολογική ηθική των κατοίκων του εξωτερικού είναι σε υψηλά επίπεδα, απορρίπτοντας την ερευνητική

υπόθεση που ήθελε το ακριβώς αντίθετο, δηλαδή χαμηλά επίπεδα φορολογικής ηθικής.

Σε ότι αφορά τους επιμέρους στόχους της μελέτης, διαπιστώθηκε ότι:

- ✓ Η φορολογική συμμόρφωση/συμπεριφορά των κατοίκων του εξωτερικού κυμαίνεται επίσης σε υψηλά επίπεδα, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις των λογιστών τους
- ✓ Η νομοθεσία που διέπει τη φορολόγηση των κατοίκων του εξωτερικού είναι καλά δομημένη και δίκαιη, αποτελεσματική σε ότι αφορά την ενίσχυση των κρατικών ταμείων. Ωστόσο, είναι αμφίβολης αποτελεσματικότητας, ως προς την προσέλκυση επενδύσεων στην ελληνική επικράτεια, καθώς οι απόψεις των ερωτηθέντων σε αυτόν τον τομέα ήταν διαμοιρασμένες ακριβώς στη μέση.
- ✓ Τέλος, σε ότι αφορά την αποτελεσματικότητα των μέτρων φορολογικής συμμόρφωσης οι συμμετέχοντες θεωρούν πως τα πρόστιμα και οι κυρώσεις έχουν θετικές επιπτώσεις που μπορούν να επαυξηθούν περαιτέρω εφόσον γίνουν πιο αυστηρά, οι έλεγχοι πιο εντατικοί και οργανωθούν καλύτερα οι φορολογικές και ελεγκτικές αρχές της χώρας.

7.3. Περιορισμοί - Προτάσεις

Αν και ο σχεδιασμός της έρευνας, τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν για την άντληση και επεξεργασία των δεδομένων ανταποκρίνονται πλήρως στα όσα προβλέπονται για τη διενέργεια ποιοτικών ερευνών ((Ισαρη & Πουρκός, 2015), εκτιμάται πως ο αριθμός του δείγματος λειτουργεί περιοριστικά και δεν παρέχει την δυνατότητα της γενίκευσης των συμπερασμάτων.

Η διενέργεια ερευνών που θα εξετάζουν περαιτέρω την φορολογική ηθική των κατοίκων του εξωτερικού λαμβάνοντας απόψεις τόσο από τους ίδιους, όσο και από τους φορολογικούς εκπροσώπους ή τους λογιστές τους, ώστε να υπάρχει η δυνατότητα της διασταύρωσης και επαλήθευσης, θα μπορούσε να παρέχει μια καλύτερη εικόνα, όχι μόνο για τα επίπεδα της φορολογικής ηθικής, αλλά και για τους λόγους που συντελούν στη θετική ή αρνητική διαμόρφωση της.

Βιβλιογραφία

8.1. Ελληνόγλωσση

Γεωργάκη, Β. (2017), *Καταχρηστική φοροαποφυγή στην άμεση φορολογία*, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Γεωργακόπουλος, Θ. Α. (2012). *Εισαγωγή στη Δημόσια Οικονομική (Δ' εκδ.)*. Αθήνα: Ε. Μπένου.

Δαλαμάγκας, Β. (1981). *Δημόσια Οικονομική Θεωρία - Θεωρία των φόρων*. Αθήνα. Κριτική Α.Ε.

Ίσαρη, Φ., & Πουρκός, Μ., (2015). *Ποιοτική Μεθοδολογία Έρευνας. Εφαρμογές στην Ψυχολογία και στην Εκπαίδευση*. Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα. ISBN: 978-960-603-455-8.

Καλυβιανάκης Κ., (1993). *Φορολογικό Καθεστώς-Παραοικονομία Και Φοροδιαφυγή Στην Ελλάδα*. Αθήνα, εκδόσεις ΠΑΠΑΖΗΣΗ

Καραγιώργος, Θ. (2016). *Λογιστική Εταιρειών και Φορολογία Εισοδήματος*. Θεσσαλονίκη: Αφοί Θ.Καραγιώργου Ο.Ε.

Κόντος-Μάναλης, Λ. 2003. *Ελληνικό Φορολογικό Δίκαιο: Θεμελιώσεις, Φορολογική Διαδικασία, Εφαρμογές*. Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα.

Κόντος – Μάναλης, Λ., (2007). *Η Φορολογία των Επιχειρήσεων (Τόμ. Α')*. Αθήνα: Δίκαιο & Οικονομία Π.Ν. Σάκκουλας.

Μελάς Δ. - Μελάς Κ. (2013), *Διεθνής φορολογικός σχεδιασμός. Ανάπτυξη και σύγχρονες εξελίξεις*. Θεσσαλονίκη: ΙΜΙΑ.

Μπάρμπας, Ν. Ι., & Φινοκαλιώτης, Κ. Δ. (2011). *Δημόσια Οικονομικά (Γ' εκδ.)*. Αθήνα – Θεσσαλονίκη, Σάκκουλας.

Μπουλέρος, Μ., (2019). *Φορολογία κατοίκων εξωτερικού. Πλήρης θεματολογία φορολογίας κατοίκων εξωτερικού και εταιρειών αλλοδαπής*. Αθήνα. Εκδόσεις Βροτέας.

Νεγκάκης, Χ. Ταχυνάκης, Π. (2013), *Σύγχρονα θέματα ελεγκτικής και εσωτερικού ελέγχου. Σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου*. 1^η εκδ. Αθήνα, Εκδόσεις Διπλογραφία.

Παπαδάτου, Θ. (2005), *Εσωτερικός και εξωτερικός έλεγχος ανώνυμων εταιριών*. 2^η Έκδ.. Αθήνα – Θεσσαλονίκη, Σάκκουλας.

Τάτσος, Ν., (2012). *Θεωρία των φόρων και φορολογική πολιτική*. Αθήνα. Εκδόσεις Κριτική.

Φίλιας, Β. (1993). *Εισαγωγή στη μεθοδολογία και τεχνικές των κοινωνικών ερευνών*. Αθήνα: Gutenberg.

Φινοκαλιώτης, Κ. (1999). *Φορολογικό δίκαιο (Β' εκδ.)*. Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Σάκκουλα.

Φινοκαλιώτης, Κ. (2015), *Ευρωπαϊκό Φορολογικό & Τελωνειακό Δίκαιο*, Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα.

8.2. Ξενόγλωσση

Ali, A.M., (1997). Economic freedom, democracy and growth. *Journal of Private Enterprise*, 13, pp. 1–20.

Allingham, M., & Sandmo, A., (1972). Income tax evasion: A theoretical analysis. *Journal of Public Economics*, 1(2), pp. 323–338.

Alm, J., Jackson, B., & McKee, M., (1992). *Deterrence and beyond: Toward a kinder, gentler IRS*. In J. Slemrod (Ed.), *Why people pay taxes: Tax compliance and enforcement*. Ann Arbor: University of Michigan Press.

Beck, T., Ross, L., & Norman, L., (2000). Finance and the sources of growth. *Journal of Financial Economics*, 58, pp. 61–300.

Bowon, K., (2010). Cultural Forces and Historical Events to Shape Organizing Principles in Korea - An Exploratory Perspective. *Management Decision*, 48 (5), pp. 826-841. DOI: 10.1108/02517471080001502.

Chau, G & Leung, P., (2009). A critical review of Fischer tax compliance model: A research synthesis. *Journal of Accounting and Taxation*, 1(2), pp. 034-040. DOI: 10.5897/JAT09.021.

Choi, J.H., & Wong T.J., (2002). *Audit markets and legal environments: An international investigation*. Working paper, The Hong Kong University of Science and Technology.

Coffee, J., (2001). *Do norms matter? A cross-country examination of private benefits of control*. Columbia University Law School.

Daude, C., Gutiérrez, H. and Melguizo, Á. (2013). 'What Drives Tax Morale? A Focus on Emerging Economies'. *Hacienda Pública Española / Review of Public Economics*, vol. 207, issue 4, 9-40, 207 (4), pp. 9-40. DOI: 10.7866/HPE-rPE.13.4.1.

Doerrenberg, P. & Peichl, A., (2010). "Progressive Taxation and Tax Morale," IZA Discussion Papers 5378, Institute of Labor Economics (IZA).

Doran, M., (2009). Tax Penalties and Tax Compliance. *Harvard Journal of Legislation* , 46, pp. 111-161.

Dyck, A. & Zingales, L., (2001). *Private benefits of control: An international comparison*. Working paper, Harvard University.

Feige, E.L., (1989). *The underground economies: Tax evasion and information distortion*. Cambridge: Cambridge University Press

Feld, L.P. & Frey, B.S., (2002). *Trust breeds trust: How taxpayers are treated* (Working paper no. 98). Institute of Empirical Research in Economics, University of Zurich. ISSN 1424-0459.

Filippin, A., Fiorio C. and Viviano, E. (2013). «The effect of tax enforcement on tax morale». *European Journal of Political Economy*, 32(3), pp. 320-331. doi.org/10.1016/j.ejpoleco.2013.09.005.

Forest, A., (2000). *Active and Passive Deterrence of Income Tax Evasion*. University of California, Davis.

Frey, B.S., (1994). Direct Democracy: Politico-economic Lessons from Swiss Experience," *American Economic Review*, *American Economic Association*, vol. 84(2), pages 338-342,

Frey, B.S., (1997). A constitution for knaves crowds our civic virtues. *Economic Journal*, 107, pp. 1043–1053. doi.org/10.1111/j.1468-0297.1997.tb00006.x.

Frey B., & Torgler B. (2007) - Tax morale and conditional cooperation. *Journal of Comparative Economics*, 2007, vol. 35, issue 1, 136-159.

Gangl, K., Hart, B., Hofmann, E., Kirchler, E., (2019). The Relationship Between Austrian Tax Auditors and Self-Employed Taxpayers: Evidence From a Qualitative Study. *Front Psychol*: 10: 1034. doi: 10.3389/fpsyg.2019.01034.

Graetz, M.J. & Wilde, L.L., (1985). The economics of tax compliance: facts and fantasy. *National Tax Journal* 38, pp. 355–363.

Hammara H., Jagersb S., Nordbloma K. (2009). Perceived tax evasion and the importance of trust. *The Journal of Socio-Economics* 38: 238–245.

Hermalin, B.E., (1992). The effects of competition on executive behavior. *Rand Journal of Economics*, 23, pp. 350–65.

Jackson B.R., & Milliron V.C., (1986). Tax Compliance Research: Findings, Problems, and Prospects, *Journal of Accounting Literature*. 5: pp. 125-165.

James, S., & Alley, C., (2002). Tax Compliance, Self-Assessment and Tax Administration. *Journal of Finance and Management in Public Services*, 2, pp. 27-42.

Kirchgässner, G., (2010). "Tax Morale, Tax Evasion, and the Shadow Economy," University of St. Gallen Department of Economics working paper series 2010 2010-17, Department of Economics, University of St. Gallen.

Kirchler, E., (2007). *The Economic Psychology of Tax Behaviour*. Cambridge: Cambridge University Press.

Kirchler, E. and Wahl, I., (2010). Tax Compliance Inventory: Tax-I Voluntary Tax Compliance, Enforced Tax Compliance, Tax Avoidance, and Tax Evasion. *Journal of Economic Psychology*, 31 (3), pp. 331-346. doi: 10.1016/j.joep.2010.01.002.

Kountouris, Y. and Remoundou, K. (2013). «Is there a cultural component in tax morale? Evidence from immigrants in Europe» *Journal of Economic Behavior & Organization*: 96 (3) , pp. 104-119. doi.org/10.1016/j.jebo.2013.09.010.

Kvale, S. (1996). *Interviews, an introduction to qualitative research interviewing*. Thousand Oaks: SAGE Publications.

Litina A., & Palivos T. (2015) *Corruption and Tax Evasion: Reflections on Greek Tragedy*. Bank of Greece. Economic Analysis and Research Department – Special Studies Division. SSN 1109-6691.

McGee R. (2008) - A Comparative Study on Perceived Ethics of Tax Evasion. *Journal of Business Ethics* volume 77, pages147–158(2008).

Merks, P. (2006), Tax Evasion, Tax Avoidance and Tax Planning, *Intertax*, 34 (5), pp. 272–281. doi.org/10.1016/S0313-5926(08)50011-7.

Montgomery B. A., (1983). Tax Evasion and Tax Avoidance. *Columbia Law Review*. Vol. 38, No. 1, pp. 80-97. DOI: 10.2307/1116551.

Nerré, B., (2008). Tax Culture: A Basic Concept for Tax Politics. *Economic Analysis & Policy*, 38 (1), pp. 153-167.

OECD (2013), *Addressing Base Erosion and Profit Shifting*, Paris: OECD

Publishing.

OECD (2015), *Building Tax Culture, Compliance and Citizenship: A Global Source Book on Taxpayer Education*. OECD Publishing, Paris. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264205154-en>.

Oded S. (2013) – *Corporate Compliance: New Approaches to Regulatory Enforcement*. Edward Elgar Publishing Limited ISBN 978-1-78195-474-4.

Pausch, A., (1992). *Persönlichkeiten der Steuerkultur. Steuergeschichte in Lebensbildern von Johannes v. Miquel bis Armin Spitaler*. Herne/Berlin: Verlag Neue Wirtschafts-Briefe.

Pommerehne, W.W. & Weck-Hannemann, H., (1996). Tax rates, tax administration and income tax evasion in Switzerland. *Public Choice*, 88, pp. 161–170.

Riahi-Belkaoui, A., (2004). Relationship between tax compliance internationally and selected determinants of tax morale. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 13, pp. 135–143. DOI: 10.1016/j.intaccaudtax.2004.09.001.

Silverman D., (2000). *Doing qualitative research*. Sage Publications, London.

Tanzi, V., (1999). Transition and the Changing Role of Government. *Finance and Development*, 36 (2).

Tuckman, B. W. (1972). *Conducting educational research*. New York: Harcourt Brace Jovanovich.

Vilhanto M. (2003). Tax evasion and the psychology of the social contract. *Journal of Socio-Economics* 32: 111–125.

8.3. Δικτυογραφία

ΑΑΔΕ, (2016). Σχεδιασμός και ανάπτυξη εκπαιδευτικών επιμορφωτικών προγραμμάτων για την καλλιέργεια φορολογικής συνείδησης. Διαθέσιμο διαδικτυακά: https://www.aade.gr/dl_assets/misc/meleti_ekpaideytika_v2_final.pdf. [Ανακτήθηκε 21/05/2020].

ΑΑΔΕ, (2017). Κείμενα Συμβάσεων/Συμφωνιών Αποφυγής Διπλής Φορολόγησης της Ελλάδας με 57 χώρες. Διαθέσιμο διαδικτυακά: <https://www.aade.gr/keimena-symbaseon-symfonion-apofygis-diplis-forologias-tis-elladas-me-0>. [Ανακτήθηκε 30/05/2020].

ΑΑΔΕ, (2017β). Έκθεση Απολογισμού Γ.Γ.Δ.Ε. 2016. Διαθέσιμο διαδικτυακά: https://www.aade.gr/sites/default/files/2017-06/apologistiki_ekthesi_2016.pdf [Ανακτήθηκε 31/05/2020].

ΑΑΔΕ, (2018). Εγχειρίδιο ερωτήσεων – απαντήσεων σε φορολογικά θέματα. Διαθέσιμο διαδικτυακά: <https://www.aade.gr/sites/default/files/2019-01/egx.pdf>. [Ανακτήθηκε 16/04/2020].

ΑΑΔΕ, (2019). Έκθεση Απολογισμού ΑΑΔΕ, 2019. Διαθέσιμο διαδικτυακά: <https://www.aade.gr/sites/default/files/2020-04/%CE%95%CE%9A%CE%98%CE%95%CE%A3%CE%97%20%CE%A0%CE%95%CE%A0%CE%A1%CE%91%CE%93%CE%9C%CE%95%CE%9D%CE%A9%CE%9D%20%CE%91%CE%91%CE%94%CE%95%202019.pdf>. [Ανακτήθηκε 21/05/2020].

ΑΑΔΕ, (2020). Τύπος και περιεχόμενο της δήλωσης φορολογίας εισοδήματος φυσικών προσώπων φορολογικού έτους 2019, των λοιπών εντύπων και των δικαιολογητικών εγγράφων που συνυποβάλλονται με αυτή. ΑΡΙΘ. ΦΕΚ:Β΄1267/9-4-2020. Διαθέσιμο διαδικτυακά: https://www.aade.gr/sites/default/files/2020-04/%CE%91.%201070_2020.pdf. [Ανακτήθηκε 22/04/2020].

ΑΑΔΕ (2020β). Εγχειρίδιο ερωτήσεων – απαντήσεων σε φορολογικά θέματα. Διαθέσιμο διαδικτυακά: https://www.e-forologia.gr/cms/uploads/0_1584.pdf. [Ανακτήθηκε 16/05/2020].

A.N 89/1967. Περί εγκαταστάσεως εν Ελλάδι, αλλοδαπών Εμποροβιομηχανικών Εταιρειών. Εφημερίς της Κυβερνήσεως του Βασιλείου της Ελλάδος. Τεύχος Πρώτο, Αριθμός φύλλου 132. Διαθέσιμο διαδικτυακά: https://www.kodiko.gr/nomologia/download_fek?f=fek/1967/a/fek_a_132_1967.pdf&t=85034fd21bef2a12587a7f1857c3de90. [Ανακτήθηκε 29/03/2020].

ΔΕΔ Αθήνας αποφ. 3950/2017. Φορολογική κατοικία - Μεταφορά φορολογικής κατοικίας και υποβολή ξεχωριστής δήλωσης με την σύζυγο. Διαθέσιμο διαδικτυακά: <https://www.taxheaven.gr/circulars/27300/ded-aohnas-apof-3950-2017>. [Ανακτήθηκε 04/04/2020].

Δ. ΟΡΓ. Δ 1172275 ΕΞ 2017. Περί του τρόπου προσκόμισης στις Υπηρεσίες της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων (Α.Α.Δ.Ε.) των εγγράφων, τα οποία αφορούν στη φορολογική κατοικία ή στη διαμονή φυσικών προσώπων και έχουν εκδοθεί από Φορολογικές Υπηρεσίες Κρατών που έχουν επικυρώσει τη «Σύμβαση που απαλλάσσει από την επικύρωση ορισμένες πράξεις και έγγραφα» (κυρωτικός ν. 4231/2014 - Α' 19). Διαθέσιμο διαδικτυακά: <https://www.taxheaven.gr/circulars/27476/d-org-d-1172275-ex-2017>. [Ανακτήθηκε 12/04/2020].

Εγκύκλιος Α.1127/2020. Τροποποίηση της υπ' αρ. Α.1476/20-12-2019 (Β'4907) απόφασης του Διοικητή της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων περί καθορισμού του αριθμού φορολογικών ελέγχων που θα διενεργηθούν κατά το έτος 2020. Διαθέσιμο διαδικτυακά: <https://www.taxheaven.gr/circulars/33390/a-1127-2020>. [Ανάκτηση 12/06/2020].

Εγκύκλιος 2015/2020. Οδηγίες για την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 28 του ν. 4172/2013.

Edling, H. & Nguyen-Thanh, D., (2006). *Taxes and Culture – Tax Reforms for Sustainable Development. Public Finance and Administrative Reform Studies*, Fiscal Studies No. 5, GTZ, Eschborn, August. Διαθέσιμο διαδικτυακά: https://www.ciat.org/Biblioteca/AreasTematicas/PoliticaYTecnicaTributaria/PoliticaTributaria/ReformasEfectosyFunciones/2006_taxes_culture_tax-reform_giz.pdf. [Ανακτήθηκε 23/05/2020].

IOBE, & διαNEOσις. (2018). *Η Φορολογία Εισοδήματος στην Ελλάδα : Συγκριτική Ανάλυση και Προτάσεις Αναμόρφωσης*. Ίδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών. Διαθέσιμο διαδικτυακά: <https://www.dianeosis.org/wp-content/uploads/2018/04/forologia-eisodimatos-stin-Ellada.pdf>. [Ανακτήθηκε 03/04/2020].

N. 1981/1991. Κύρωση Σύμβασης Βιέννης για το δίκαιο των Συνθηκών μεταξύ των Κρατών και Διεθνών Οργανισμών ή μεταξύ Διεθνών Οργανισμών. ΦΕΚ 187/Α/9-12-1991. Διαθέσιμο διαδικτυακά: <https://www.e-nomothesia.gr/diethneis-suntheke/nomos-1981-1991-phek-187a-9-12-1991.html>. [Ανακτήθηκε 02/05/2020].

NOMΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 3775/2009. Κανόνες Τεκμηρίωσης Ενδοομικών Συναλλαγών, Κανόνες Υποκεφαλαιοδότησης Επιχειρήσεων, Διαδικασία Ταχείας Αδειοδότησης και άλλες διατάξεις. Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας. Τεύχος Πρώτο, αριθμός Φύλλου 122. Διαθέσιμο διαδικτυακά: https://www.kodiko.gr/nomologia/download_fek?f=fek/2009/a/fek_a_122_2009.pdf&t=639c12c47874b355e408e43ebcb3c7db. [Ανακτήθηκε 05/05/2020].

N. 3842/2010. Αποκατάσταση φορολογικής δικαιοσύνης, αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής και άλλες διατάξεις. Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας. Τεύχος Πρώτο, αριθμός φύλλου 58. Διαθέσιμο διαδικτυακά: https://www.kodiko.gr/nomologia/download_fek?f=fek/2010/a/fek_a_58_2010.pdf&t=707e61885dcbb5501c87a8f5d38fd1c8. [Ανακτήθηκε 05/05/2020].

N. 4172/2013. Φορολογία εισοδήματος. Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας. Τεύχος Πρώτο. Αριθμός Φύλλου: 167. Διαθέσιμο διαδικτυακά: https://www.kodiko.gr/nomologia/download_fek?f=fek/2013/a/fek_a_167_2013.pdf&t=013f562c5e72cc2000e2079d56c4f5bd. [Ανακτήθηκε 23/03/2020].

N. 4223/2013. Ενιαίος Φόρος Ιδιοκτησίας Ακινήτων και άλλες διατάξεις. Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας. Τεύχος Πρώτο, αριθμός φύλλου 287. Διαθέσιμο διαδικτυακά: https://www.kodiko.gr/nomologia/download_fek?f=fek/2013/a/fek_a_287_2013.pdf&t=441c9ebaf9133bb9bd4791fddc049ad8. [Ανακτήθηκε 05/05/2020].

Ν. 4308/2014. Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, συναφείς ρυθμίσεις και άλλες διατάξεις. Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας. Τεύχος Πρώτο, Αριθμός Φύλλου 251. Διαθέσιμο διαδικτυακά: https://www.kodiko.gr/nomologia/download_fek?f=fek/2014/a/fek_a_251_2014.pdf&t=50d3ef419c4eb33332c4b42431ab65db. [Ανακτήθηκε 05/04/2020].

Ν. 4308/2014, Άρθρο 1. Πεδίο Εφαρμογής. Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας. Τεύχος Πρώτο, Αριθμός Φύλλου 251. Διαθέσιμο διαδικτυακά: https://www.kodiko.gr/nomologia/download_fek?f=fek/2014/a/fek_a_251_2014.pdf&t=50d3ef419c4eb33332c4b42431ab65db. [Ανακτήθηκε 05/04/2020].

Ν. 4387/2016. Ενιαίο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλειας Μεταρρύθμιση ασφαλιστικού συνταξιοδοτικού συστήματος Ρυθμίσεις φορολογίας εισοδήματος και τυχερών παιγνίων και άλλες διατάξεις. Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας. Τεύχος Πρώτο, Αριθμός Φύλλου 85. Διαθέσιμο διαδικτυακά: https://www.kodiko.gr/nomologia/download_fek?f=fek/2016/a/fek_a_85_2016.pdf&t=ee1927a732388096dd6302531c60563e. [Ανακτήθηκε 26/03/2020].

Ν.4472/2017. Συνταξιοδοτικές διατάξεις Δημοσίου και τροποποίηση διατάξεων του ν. 4387/2016, μέτρα εφαρμογής των δημοσιονομικών στόχων και μεταρρυθμίσεων, μέτρα κοινωνικής στήριξης και εργασιακές ρυθμίσεις, Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2018-2021 και λοιπές διατάξεις. Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας. Τεύχος Πρώτο, Αριθμός Φύλλου 74. Διαθέσιμο διαδικτυακά: https://www.kodiko.gr/nomologia/download_fek?f=fek/2017/a/fek_a_74_2017.pdf&t=1501a2131a646a262da850aaa895113c. [Ανακτήθηκε 24/03/2020].

Ν.4579/2018, άρθρο 23. Τροποποίηση του άρθρου 58 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος. Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας. Τεύχος Πρώτο, Αριθμός φύλλου 201. Διαθέσιμο διαδικτυακά: https://www.kodiko.gr/nomologia/download_fek?f=fek/2018/a/fek_a_201_2018.pdf&t=5da75888726184d24d4bb729a1d08698. [Ανακτήθηκε 02/04/2020].

Ν. 4646/2019. Φορολογική μεταρρύθμιση με αναπτυξιακή διάσταση για την Ελλάδα του αύριο. Διαθέσιμο διαδικτυακά: <https://www.taxheaven.gr/law/4646/2019>. [Ανακτήθηκε 29/03/2020].

ΟΔΗΓΙΑ 2016/1164 της ΕΕ για τη θέσπιση κανόνων κατά πρακτικών φοροαποφυγής που έχουν άμεση επίπτωση στη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς. Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Διαθέσιμο διαδικτυακά: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016L1164&from=EN>. [Ανακτήθηκε 05/05/2020].

ΟΟΣΑ, (2015). Πολυμερής σύμβαση για την εφαρμογή των μέτρων που σχετίζονται με τις φορολογικές συμφωνίες για την πρόληψη της διάβρωσης της φορολογικής βάσης και της μετατόπισης κερδών. Διαθέσιμο διαδικτυακά: <http://www.oecd.org/tax/beps/beps-multilateral-instrument-text-translation-greek.pdf>. [Ανακτήθηκε 10/04/2020].

ΠΟΛ. 1067/2015. Οδηγίες για την εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 9, 67, 69 και 70 του ν. 4172/2013. Διαθέσιμο διαδικτυακά: http://www.sate.gr/data_source/2015%CE%A5%CE%A0%CE%9F%CE%99%CE%9A-%CE%A0%CE%9F%CE%9B%201067.pdf. [Ανακτήθηκε 12/04/2020].

ΠΟΛ.1076/26.3.2015. Οδηγίες για την ορθή εφαρμογή του εναλλακτικού τρόπου υπολογισμού της ελάχιστης φορολογίας εισοδήματος (άρθρα 30-34 Ν.4172/13). Διαθέσιμο διαδικτυακά: <https://www.taxheaven.gr/circulars/20640/pol-1076-26-3-2015>. [Ανακτήθηκε 9/04/2020].

ΠΟΛ.1201/2017. Διαδικασία μεταβολής της φορολογικής κατοικίας κατ' εφαρμογή των διατάξεων του ν. 4172/2013 και του ν. 4174/2013. Διαθέσιμο διαδικτυακά: <https://www.taxheaven.gr/circulars/27662/pol-1201-2017>. [Ανακτήθηκε 04/04/2020].

ΠΟΛ 1006/2018: Φορολογική αντιμετώπιση συντάξεων, παροχών και άλλων παρόμοιων αμοιβών που καταβάλλονται έναντι προηγούμενων ανεξάρτητων προσωπικών υπηρεσιών βάσει Συμβάσεων για την Αποφυγή της Διπλής Φορολογίας.

Διαθέσιμο διαδικτυακά: https://www.aade.gr/sites/default/files/2018-01/pol1006_2018.pdf. [Ανακτήθηκε 12/05/2020].

Πύλη της Δημόσιας Διοίκησης, (2020). Φορολογικοί συντελεστές νομικών προσώπων. Διαθέσιμο διαδικτυακά: <https://governet.gr/2020/05/%CF%86%CE%BF%CF%81%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%AF-%CF%83%CF%85%CE%BD%CF%84%CE%B5%CE%BB%CE%B5%CF%83%CF%84%CE%AD%CF%82-%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CF%8E%CE%BD-%CF%80%CF%81%CE%BF/>. [Ανακτήθηκε 26/03/2020].

ΣτΕ 1445/2016 Έννοια της κατοικίας φυσικού προσώπου στην Ελλάδα - Σύζυγοι με χωριστή κατοικία - Προϋπόθεση ύπαρξης φορολογικής κατοικίας στην Ελλάδα - Έννοια και κριτήρια φορολογικής κατοικίας (άρθρο 4 παρ. 1 του ν. 4172/2013) - Βάρος απόδειξης της ύπαρξης (φορολογικής) κατοικίας στην Ελλάδα - Αλλοδαπός που ζει και εργάζεται στη Γερμανία, ενώ η σύζυγος (δικαστική λειτουργός) και το τέκνο τους κατοικούν στην Ελλάδα. Διαθέσιμο διαδικτυακά: <https://www.taxheaven.gr/circulars/24083/ste-1445-2016>. [Ανακτήθηκε 04/04/2020].

ΣτΕ 1215/2017 Σύζυγοι με ξεχωριστή κατοικία. Η σύζυγος μπορεί να υποβάλλει αυτοτελή δήλωση στην Ελλάδα παρότι είναι παντρεμένη με φορολογούμενο που είναι φορολογικός κάτοικος εξωτερικού. Στην περίπτωση αυτή, η ύπαρξη ξεχωριστής κατοικίας μπορεί να αντιμετωπιστεί για τις ανάγκες υποβολής της δήλωσης φορολογίας εισοδήματος —και μόνο γι'αυτές— ως διακοπή της έγγαμης συμβίωσης αποδεικνυόμενη από το γεγονός ότι ο σύζυγος είναι φορολογικός κάτοικος εξωτερικού. Διαθέσιμο διαδικτυακά: <https://www.taxheaven.gr/circulars/26302/ste-1215-2017>. [Ανακτήθηκε 04/04/2020].

Σύνταγμα της Ελλάδος, (2019). Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας. Αριθμός Φύλλου: 211. Διαθέσιμο διαδικτυακά: <https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/f3c70a23-7696-49db-9148-f24dce6a27c8/FEK%20211-A-24-12-2019%20NEO%20SYNTAGMA.pdf>. [Ανακτήθηκε 19/02/2020].

Torgler B., & Schneider F. (2007). The Impact of Tax Morale and Institutional Quality on the Shadow Economy IZA DP No. 2541. Διαθέσιμο διαδικτυακά: 2019 from <http://ftp.iza.org/dp2541.pdf>. [Ανακτήθηκε 07/04/2020].

Υπουργείο Οικονομικών, (2015). Οδηγός κατοίκων εξωτερικού σε φορολογικά και τελωνειακά θέματα. Διαθέσιμο διαδικτυακά: <https://www.taxheaven.gr/attachment/5561>. [Ανακτήθηκε 23/02/2020].

Υπουργείο Οικονομικών, (2018). Εισηγητική Έκθεση Προϋπολογισμού, 2018. Διαθέσιμο διαδικτυακά: <https://www.minfin.gr/documents/20182/4681901/%CE%95%CE%99%CE%A3%CE%97%CE%93%CE%97%CE%A4%CE%99%CE%9A%CE%97+%CE%95%CE%9A%CE%98%CE%95%CE%A3%CE%97+2018.pdf/1036b940-0c1b-4ee0-8d8e-eda0e6062f73/> [Ανακτήθηκε 31/03/2020].

Zywicki, T.J., (2002). The rule of law, freedom and prosperity. George Mason law and economic research paper no. 02-20. Διαθέσιμο διαδικτυακά: https://www.law.gmu.edu/assets/files/publications/working_papers/02-20.pdf. [Ανακτήθηκε 01/06/2020].

Παράρτημα

9. Συνεντεύξεις συμμετεχόντων

9.1. Λογιστής 1:

ΕΡΩΤΗΣΗ 1: *Ποια είναι η άποψη σας για την φορολογία των κατοίκων του εξωτερικού που επικρατεί στην Ελλάδα;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Η φορολογία κατοίκων εξωτερικού είναι εξειδικευμένη και σύνθετη αρκετά, με αποτέλεσμα στην πράξη, όταν απαιτούνται να γίνουν γραφειοκρατικές διαδικασίες για την φορολογική αντιμετώπιση ενός κατοίκου εξωτερικού, να μη γίνονται σαφείς οι διαδικασίες. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα το αντικείμενο να αποτελεί βραχνά για τα λογιστικά γραφεία.

ΕΡΩΤΗΣΗ 2: *Πιστεύετε ότι ο φορολογικός νόμος για τους κατοίκους του εξωτερικού είναι δίκαιος;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Σε γενικές γραμμές ναι, είναι δίκαιος, διότι πολλές φορές θα πρέπει να δικαιολογηθούν ποσά τα οποία προέρχονται και διαβιβάζονται από και προς το εξωτερικό, όπως και οι συναλλαγές για αγορές ακινήτων, μίσθωση κατοικιών και εισοδήματα με φόρους από την αλλοδαπή με ειδικές διαδικασίες ΣΑΔΦ για τη φορολογία τους στο κράτος όπου βρίσκονται τα ζωτικά συμφέροντα του κάθε φορολογούμενου.

ΕΡΩΤΗΣΗ 3: *Πιστεύετε ότι ο φορολογικός νόμος για τους κατοίκους του εξωτερικού λειτουργεί ενισχυτικά στην ελληνική οικονομία;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Θα έλεγα ναι, διότι έχουν δοθεί αρκετά φορολογικά κίνητρα ,ειδικότερα για την αγορά κατοικίας στην Ελλάδα, με την παράλληλη απόκτηση δικαιωμάτων για τους αγοραστές.

ΕΡΩΤΗΣΗ 4: *Πιστεύεται ότι ο φορολογικός νόμος για τους κατοίκους τους εξωτερικού παρέχει κίνητρα για επενδύσεις στην Ελλάδα;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ναι, σε γενικές γραμμές. Όπως και στην προηγούμενη ερώτηση σας, θα σας πω ότι θεωρώ πως με το νόμο παρέχονται αρκετά κίνητρα. Αυτό συνεπάγεται και περισσότερες επενδύσεις, ειδικά για τους κλάδους του τουρισμού και της αγοραπωλησίας ακινήτων.

ΕΡΩΤΗΣΗ 5: *Οι κάτοικοι του εξωτερικού που φορολογούνται στην Ελλάδα, επιλέγουν Έλληνες λογιστές;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ναι, επιλέγουν κατά βάση Έλληνες λογιστές και συγκεκριμένα εξειδικευμένα γραφεία με εμπειρία στο χώρο των ακινήτων και της φορολογίας κατοίκων εξωτερικού, που πολλές φορές μάλιστα γνωρίζουν και αρκετές γλώσσες.

ΕΡΩΤΗΣΗ 6: *Εσείς προσωπικά, έχετε στο πελατολόγιο σας κατοίκους του εξωτερικού;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Έχω μερικούς αλλά αποτελούν μόνο το 5% περίπου του πελατολογίου μου.

ΕΡΩΤΗΣΗ 7: *Κατά την άποψη σας, οι κάτοικοι εξωτερικού είναι ενημερωμένοι για τις φορολογικές υποχρεώσεις τους στην Ελλάδα;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Όχι, σε καμία περίπτωση δεν είναι ενημερωμένοι. Πολλοί διαμένουν στο εξωτερικό, εργάζονται στο εξωτερικό, πηγαиноέρχονται, αλλά ελάχιστοι από αυτούς έχουν τακτοποιήσει τα έγγραφά τους και δεν έχουν συμμορφωθεί πλήρως με τις διατάξεις, παρόλες τις οχλήσεις μας, διότι δυσανασχετούν με τα κόστη μεταφράσεων, τα γραφειοκρατικά θέματα και πολλές φορές δεν τους βρίσκουμε καν για να διεκπεραιωθούν οι εκκρεμότητές τους.

ΕΡΩΤΗΣΗ 8: *Κατά την άποψη σας, οι κάτοικοι εξωτερικού είναι συνεπείς στις φορολογικές υποχρεώσεις τους;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Το αντίθετο, δεν είναι καθόλου συνεπείς και μάλιστα σε μεγάλο βαθμό. Επιπλέον από τη στιγμή που φεύγουν στο εξωτερικό, μια μεγάλη πλειοψηφία αυτών, δεν τους ενδιαφέρει να δώσουν ούτε αναφορά προς το λογιστή τους.

ΕΡΩΤΗΣΗ 9: *Κατά την άποψη σας, οι κάτοικοι εξωτερικού έχουν φορολογική συνείδηση;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Σε καμία περίπτωση. Συμβαίνει ακριβώς το αντίθετο. Ειδικότερα ως προς την ελληνική φορολογική διοίκηση, έχουν ξεκάθαρα αρνητική στάση και δεν επιθυμούν να τακτοποιήσουν τις υποχρεώσεις τους.

ΕΡΩΤΗΣΗ 10: *Από την εμπειρία σας, οι κυρώσεις και τα πρόστιμα συμβάλλουν στην καλλιέργεια φορολογικής συνείδησης;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Σίγουρα. Θα πρέπει να πούμε όμως ότι η πρόληψη, κατά την άποψη μου, αλλά και από την εμπειρία που έχω αποκτήσει στον συγκεκριμένο χώρο εργασίας, είναι πολύ καλύτερη μέθοδος από ότι η επιβολή κυρώσεων και προστίμων.

ΕΡΩΤΗΣΗ 11: *Γνωρίζετε αν η φορολογική συμπεριφορά των κατοίκων του εξωτερικού είναι ίδια στην χώρα καταγωγής /διαμονής με αυτήν που έχουν στην Ελλάδα; Αν όχι ποιες πιστεύεται ότι είναι οι αιτίες για τη διαφορετική φορολογική συμπεριφορά ,σε ότι αφορά την Ελλάδα; (χαλαροί ελεγκτικοί μηχανισμοί, διαφθορά, άγνοια υποχρεώσεων/νομοθεσίας , οικονομικά προβλήματα, ασαφές νομοθετικό πλαίσιο).*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Γνωρίζω ότι η φορολογική συμπεριφορά τους στη χώρα διαμονής στο εξωτερικό είναι πιο ορθή από την συμπεριφορά που εκδηλώνουν στην Ελλάδα. Εκτιμώ ότι αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι εκεί νιώθουν ότι τα πράγματα είναι πιο απλοποιημένα, ενώ χρησιμοποιείται στο έπακρον η τεχνολογία και από τις υπηρεσίες.

ΕΡΩΤΗΣΗ 12: *Ποιος πιστεύετε πως έχει την ευθύνη ενημέρωσης των κατοίκων του εξωτερικού για τις φορολογικές υποχρεώσεις τους; (κρατική ευθύνη, προσωπική/ατομική ευθύνη, ευθύνη του λογιστή, όλα τα παραπάνω).*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Εδώ είναι και το πιο κρίσιμο ερώτημα. Επειδή, κατά βάση ο φορολογούμενος έχει την αποκλειστική ευθύνη, βάσει νόμου να συμμορφώνεται με την κάθε διάταξη δε σημαίνει ότι και η διοίκηση δε θα πρέπει να προβλέπει για όλους τους κατοίκους εξωτερικού να υπάρχουν απλοποιημένες διαδικασίες που θα πρέπει να είναι ηλεκτρονικές και όχι χειρόγραφες, ούτε ενδουπηρεσιακές που θα απευθύνονται και θα καταγράφουν ξεχωριστά για τον καθένα σε μία ενιαία βάση

δεδομένων μέσω του taxisnet τις όποιες διαδικασίες απαιτεί ο νόμος για να τακτοποιούν φορολογικά τα μητρώα και τα φορολογικά δεδομένα των πολιτών που φεύγουν στην αλλοδαπή ή έρχονται στην Ελλάδα. Δεν υπάρχει καμία απολύτως πρόβλεψη για να σκανάρονται και να αποστέλλονται σε έναν ηλεκτρονικό φάκελο όλα τα έγγραφα διαμονής, εργασίας και φορολογικής ανταλλαγής δεδομένων με τις χώρες του εξωτερικού. Αυτό το θεωρώ μεγάλο μειονέκτημα.

ΕΡΩΤΗΣΗ 13: *Κατά την άποψη σας ποια από τα παρακάτω μέτρα θα συνέβαλαν στην συμμόρφωση των φορολογουμένων; (σαφέστερη νομοθεσία, απλούστευση του φορολογικού νόμου, συστηματική τήρηση αρχείων και στοιχείων εκ μέρους των αρχών, βελτίωση της εσωτερικής οργάνωσης των φορολογικών αρχών, μέτρα ενίσχυσης της φορολογικής νοοτροπίας, παροχή κινήτρων στους φορολογούμενους, επιβολή αυστηρότερων προστίμων, όλα τα παραπάνω)*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ξεκάθαρα, η συστημική τήρηση αρχείων και στοιχείων εκ μέρους των αρχών πιστεύω πως θα βελτιώσει σημαντικά τα ποσοστά φορολογικής συμμόρφωσης.

9.2. Λογιστής 2:

ΕΡΩΤΗΣΗ 1: *Ποια είναι η άποψη σας για την φορολογία των κατοίκων του εξωτερικού που επικρατεί στην Ελλάδα;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Η φορολογία των κατοίκων εξωτερικού (συντελεστές φορολόγησης, εισοδηματικές κλίμακες κτλ.) παραμένει η ίδια με αυτή των κατοίκων της χώρας. Τα εισοδήματα από το εξωτερικό φορολογούνται και γίνονται οι αντίστοιχες παρακρατήσεις από τη χώρα απόκτησής τους. Αν υπάρχει διακρατική σύμβαση (ΣΑΔΦ, Σύμβαση Αποφυγής Διπλής Φορολογίας) υπάρχει η δυνατότητα συμψηφισμού του φόρου με αντίστοιχη μείωση στην τελική φορολόγηση που προκύπτει από τη χώρα μας. Σε γενικές γραμμές, παρατηρούμε πως υπάρχουν οι προβλεπόμενες φορολογικές διαδικασίες.

ΕΡΩΤΗΣΗ 2: *Πιστεύετε ότι ο φορολογικός νόμος για τους κατοίκους του εξωτερικού είναι δίκαιος;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ο φορολογικός νόμος για τους κατοίκους του εξωτερικού είναι δίκαιος, καθώς υπάρχει αναγνώριση του φόρου που παρακρατήθηκε για εισοδήματα

που αποκτήθηκαν στο εξωτερικό, μέσω ανάλογων δικαιολογητικών, έχοντας ως αποτέλεσμα την αποφυγή διπλής φορολόγησης. Όσον αφορά την φορολογία ακινήτων, εισοδημάτων/συντάξεων, ή καταθέσεων, οι συντελεστές διατηρούνται οι ίδιοι με αυτούς της ημεδαπής. Επιπλέον φορολογούνται για τα πραγματικά τους εισοδήματα και όχι για οποιαδήποτε τεκμαρτό.

ΕΡΩΤΗΣΗ 3: Πιστεύετε ότι ο φορολογικός νόμος για τους κατοίκους του εξωτερικού λειτουργεί ενισχυτικά στην ελληνική οικονομία;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ο φορολογικός νόμος των κατοίκων εξωτερικού λειτουργεί ενισχυτικά για τη χώρα μας καθώς αποτελεί είσπραξη φόρου (εισοδημάτων/ συντάξεων, ακίνητης περιουσίας, καταθέσεις).

ΕΡΩΤΗΣΗ 4: Πιστεύεται ότι ο φορολογικός νόμος για τους κατοίκους τους εξωτερικού παρέχει κίνητρα για επενδύσεις στην Ελλάδα;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Οι συντελεστές φορολογίας, είτε για φυσικά, είτε για νομικά πρόσωπα δεν είναι ιδιαίτερα δελεαστικοί για την απόφαση υλοποίησης επενδυτικού σχεδίου σε σχέση με άλλες χώρες ιδίων χαρακτηριστικών, συνεπώς δεν αποτελεί κίνητρο ο φορολογικός νόμος.

ΕΡΩΤΗΣΗ 5: Οι κάτοικοι του εξωτερικού που φορολογούνται στην Ελλάδα, επιλέγουν Έλληνες λογιστές;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Οι κάτοικοι εξωτερικού, με υποχρέωση απόδοσης φορολογίας στην Ελλάδα, επιλέγουν Έλληνες λογιστές.

ΕΡΩΤΗΣΗ 6: Εσείς προσωπικά, έχετε στο πελατολόγιο σας κατοίκους του εξωτερικού;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ναι, στο πελατολόγιο μας υπάρχουν κάτοικοι του εξωτερικού.

ΕΡΩΤΗΣΗ 7: Κατά την άποψη σας, οι κάτοικοι εξωτερικού είναι ενημερωμένοι για τις φορολογικές υποχρεώσεις τους στην Ελλάδα;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ναι, είναι ενημερωμένοι για τις φορολογικές τους υποχρεώσεις.

ΕΡΩΤΗΣΗ 8: Κατά την άποψη σας, οι κάτοικοι εξωτερικού είναι συνεπείς στις φορολογικές υποχρεώσεις τους;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Το μεγαλύτερο ποσοστό, περίπου 80%, είναι συνεπείς στις φορολογικές τους υποχρεώσεις.

ΕΡΩΤΗΣΗ 9: Κατά την άποψη σας, οι κάτοικοι εξωτερικού έχουν φορολογική συνείδηση;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: ένα σημαντικό μεγάλο ποσοστό, που θα έλεγα ότι κυμαίνεται περίπου 70% , ναι, έχει φορολογική συνείδηση.

ΕΡΩΤΗΣΗ 10: Από την εμπειρία σας, οι κυρώσεις και τα πρόστιμα συμβάλλουν στην καλλιέργεια φορολογικής συνείδησης;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Προσωπικά, θεωρώ ότι τόσο οι κυρώσεις, όσο και τα πρόστιμα είναι πολύ σημαντικός παράγοντας για την δημιουργία φορολογικής συνείδησης στη χώρας μας.

ΕΡΩΤΗΣΗ 11: Γνωρίζετε αν η φορολογική συμπεριφορά των κατοίκων του εξωτερικού είναι ίδια στην χώρα καταγωγής /διαμονής με αυτήν που έχουν στην Ελλάδα; Αν όχι ποιες πιστεύεται ότι είναι οι αιτίες για τη διαφορετική φορολογική συμπεριφορά ,σε ότι αφορά την Ελλάδα; (χαλαροί ελεγκτικοί μηχανισμοί, διαφθορά, άγνοια υποχρεώσεων/νομοθεσίας , οικονομικά προβλήματα, ασαφές νομοθετικό πλαίσιο).

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Αντιλαμβάνομαι πως στο εξωτερικό έχουν πιο ακέραια φορολογική συμπεριφορά, σε σχέση με την Ελλάδα. Η σημαντική πιθανότητα επικράτησης της διαφθοράς είναι η σημαντικότερη αιτία, κατά τη γνώμη μου, που παρατηρούμε απόκλιση στην συμπεριφορά.

ΕΡΩΤΗΣΗ 12: Ποιος πιστεύετε πως έχει την ευθύνη ενημέρωσης των κατοίκων του εξωτερικού για τις φορολογικές υποχρεώσεις τους; (κρατική ευθύνη, προσωπική/ατομική ευθύνη, ευθύνη του λογιστή, όλα τα παραπάνω).

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Τη μεγαλύτερη ευθύνη των φορολογικών υποχρεώσεων, για τους κατοίκους εξωτερικού, έχει ο ίδιος ο φορολογούμενος.

ΕΡΩΤΗΣΗ 13: *Κατά την άποψη σας ποια από τα παρακάτω μέτρα θα συνέβαλαν στην συμμόρφωση των φορολογουμένων; (σαφέστερη νομοθεσία, απλούστευση του φορολογικού νόμου, συστηματική τήρηση αρχείων και στοιχείων εκ μέρους των αρχών, βελτίωση της εσωτερικής οργάνωσης των φορολογικών αρχών, μέτρα ενίσχυσης της φορολογικής νοοτροπίας, παροχή κινήτρων στους φορολογούμενους, επιβολή αυστηρότερων προστίμων, όλα τα παραπάνω)*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Πιστεύω πως το τρίπτυχο α) συστηματική τήρηση αρχείων και στοιχείων εκ μέρους των αρχών, β) βελτίωση της εσωτερικής οργάνωσης των φορολογικών αρχών και γ) επιβολή αυστηρότερων προστίμων είναι τα κύρια μέτρα που συμβάλλουν στη συμμόρφωση των φορολογούμενων.

9.3. Λογιστής 3:

ΕΡΩΤΗΣΗ 1: *Ποια είναι η άποψη σας για την φορολογία των κατοίκων του εξωτερικού που επικρατεί στην Ελλάδα;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Η φορολογία των κατοίκων εξωτερικού είναι σχεδόν ίδια με τους κάτοικους εσωτερικού. Το πρόβλημα είναι στους κάτοικους τρίτων χωρών, κυρίως λόγω των γραφειοκρατικών διαδικασιών. Και γίνεται ακόμη πιο έντονο (το πρόβλημα) όταν ο πολίτης έχει δηλωμένη την φορολογική του κατοικία σε χώρα που δεν έχει υπογράψει με την Ελλάδα συμφωνία για την αποφυγή διπλής φορολόγησης.

ΕΡΩΤΗΣΗ 2: *Πιστεύετε ότι ο φορολογικός νόμος για τους κατοίκους του εξωτερικού είναι δίκαιος;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Σε γενικές γραμμές υπάρχει δικαιοσύνη. Σίγουρα, ο φορολογικός νόμος για τους κατοίκους του εξωτερικού δεν είναι μεροληπτικός. Μπορεί να υπάρχει αναγνώριση του φόρου που παρακρατήθηκε για εισοδήματα που αποκτήθηκαν στο εξωτερικό, μέσω ανάλογων δικαιολογητικών, έχοντας ως αποτέλεσμα την αποφυγή διπλής φορολόγησης, αλλά υπάρχει ασάφεια στην προέλευση εισοδημάτων. Όσον αφορά την φορολογία ακινήτων είναι ακριβώς το ίδιο με τους ημεδαπούς πολίτες.

ΕΡΩΤΗΣΗ 3: *Πιστεύετε ότι ο φορολογικός νόμος για τους κατοίκους του εξωτερικού λειτουργεί ενισχυτικά στην ελληνική οικονομία;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ο φορολογικός νόμος των κατοίκων εξωτερικού λειτουργεί υπέρ της χώρας μας, καθώς αποτελεί είσπραξη φόρου που ενισχύει τα έσοδα του κράτους, άρα την ελληνική οικονομία.

ΕΡΩΤΗΣΗ 4: *Πιστεύεται ότι ο φορολογικός νόμος για τους κατοίκους τους εξωτερικού παρέχει κίνητρα για επενδύσεις στην Ελλάδα;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Δε νομίζω ότι υφίσταται κάτι τέτοιο. Θέλω να πω, δεν παρέχει επενδυτικά κίνητρα και αυτό γιατί οι συντελεστές φορολογίας, είτε πρόκειται για φυσικά πρόσωπα, είτε πρόκειται για νομικά πρόσωπα δεν θεωρούνται και ιδιαίτερα θετικοί, τουλάχιστον ως προς την απόφαση υλοποίησης επενδυτικού σχεδίου. Οι συντελεστές φορολόγησης δυστυχώς δεν βοηθάνε σε αυτό. Πιστεύω πως αυτό είναι ένα θέμα που θα πρέπει να προσεχθεί από τους υπεύθυνους χάραξης οικονομικής πολιτικής στη χώρα.

ΕΡΩΤΗΣΗ 5: *Οι κάτοικοι του εξωτερικού που φορολογούνται στην Ελλάδα, επιλέγουν Έλληνες λογιστές;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Οι κάτοικοι εξωτερικού, με υποχρέωση απόδοσης φορολογίας στην Ελλάδα, ναι επιλέγουν ομόφωνους λογιστές. Φαντάζομαι πως αυτό τους βοηθά περισσότερο να κατανοήσουν νόμους και ορολογίες.

ΕΡΩΤΗΣΗ 6: *Εσείς προσωπικά, έχετε στο πελατολόγιο σας κατοίκους του εξωτερικού;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ναι

ΕΡΩΤΗΣΗ 7: *Κατά την άποψη σας, οι κάτοικοι εξωτερικού είναι ενημερωμένοι για τις φορολογικές υποχρεώσεις τους στην Ελλάδα;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Σίγουρα ναι, είναι ενημερωμένοι για τις φορολογικές τους υποχρεώσεις.

ΕΡΩΤΗΣΗ 8: *Κατά την άποψη σας, οι κάτοικοι εξωτερικού είναι συνεπείς στις φορολογικές υποχρεώσεις τους;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ένα μεγάλο ποσοστό, που εγώ το εκτιμώ γύρω στο 70%, ναι διακρίνεται από συνέπεια ως προς τις υποχρεώσεις του στην καταβολή των φόρων.

ΕΡΩΤΗΣΗ 9: Κατά την άποψη σας, οι κάτοικοι εξωτερικού έχουν φορολογική συνείδηση;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Στο ίδιο ποσοστό, δηλαδή στο 70% των φορολογουμένων κατοίκων του εξωτερικού, πιστεύω πως κυμαίνεται και η φορολογική συνείδηση.

ΕΡΩΤΗΣΗ 10: Από την εμπειρία σας, οι κυρώσεις και τα πρόστιμα συμβάλλουν στην καλλιέργεια φορολογικής συνείδησης;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Από την επαγγελματική εμπειρία μου θα σας πω ότι και τα πρόστιμα και οι κυρώσεις λειτουργούν ενισχυτικά στην φορολογική συνείδηση, όχι μόνο σε ότι αφορά τους κατοίκους του εξωτερικού, αλλά σε όλους τους φορολογούμενους πολίτες στην Ελλάδα.

ΕΡΩΤΗΣΗ 11: Γνωρίζετε αν η φορολογική συμπεριφορά των κατοίκων του εξωτερικού είναι ίδια στην χώρα καταγωγής /διαμονής με αυτήν που έχουν στην Ελλάδα; Αν όχι ποιες πιστεύεται ότι είναι οι αιτίες για τη διαφορετική φορολογική συμπεριφορά ,σε ότι αφορά την Ελλάδα; (χαλαροί ελεγκτικοί μηχανισμοί, διαφθορά, άγνοια υποχρεώσεων/νομοθεσίας , οικονομικά προβλήματα, ασαφές νομοθετικό πλαίσιο).

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Η φορολογική συμπεριφορά, και πάλι μιλώ εκ επαγγελματικής πείρας, δεν είναι ίδια εντός και εκτός Ελλάδος. Στην Ελλάδα, είναι διαφορετική και όχι με θετικό τρόπο. Δυστυχώς η φήμη της ανομίας, αλλά και της ελαφράς τιμωρίας που έχει σε αυτά τα θέματα η χώρα μας δεν φαίνεται να βοηθά στην υιοθέτηση ίδιων συμπεριφορών, εκ μέρους των κατοίκων του εξωτερικού που είναι περισσότερο νομοταγείς στις χώρες που έχουν δηλώσει ως φορολογικές κατοικίες, από ότι εδώ.

ΕΡΩΤΗΣΗ 12: Ποιος πιστεύετε πως έχει την ευθύνη ενημέρωσης των κατοίκων του εξωτερικού για τις φορολογικές υποχρεώσεις τους; (κρατική ευθύνη, προσωπική/ατομική ευθύνη, ευθύνη του λογιστή, όλα τα παραπάνω).

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Κατά την προσωπική μου άποψη πιστεύω πως ο φορολογούμενος είναι αυτός που οφείλει να είναι ενήμερος για τις υποχρεώσεις που έχει

ΕΡΩΤΗΣΗ 13: Κατά την άποψη σας ποια από τα παρακάτω μέτρα θα συνέβαλαν στην συμμόρφωση των φορολογουμένων; (σαφέστερη νομοθεσία, απλούστευση

του φορολογικού νόμου, συστηματική τήρηση αρχείων και στοιχείων εκ μέρους των αρχών, βελτίωση της εσωτερικής οργάνωσης των φορολογικών αρχών, μέτρα ενίσχυσης της φορολογικής νοοτροπίας, παροχή κινήτρων στους φορολογούμενους, επιβολή αυστηρότερων προστίμων, όλα τα παραπάνω)

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Πιστεύω πως η διενέργεια ελέγχων στα εισοδήματα με πιο αυστηρά κριτήρια, η επιβολή πιο αυστηρών προστίμων σε περιπτώσεις που εντοπίζονταν ατασθαλίες όπως και η αναβάθμιση της εσωτερικής οργάνωσης των φορολογικών αρχών θα ήταν τα καταλληλότερα μέτρα που θα μπορούσαν να ληφθούν προκειμένου να αυξηθεί κι άλλο η φορολογική συμμόρφωση, όλων των φορολογουμένων.

9.4. Λογιστής 4:

ΕΡΩΤΗΣΗ 1: *Ποια είναι η άποψη σας για την φορολογία των κατοίκων του εξωτερικού που επικρατεί στην Ελλάδα;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Προσωπικά εκτιμώ ότι η φορολόγηση των κατοίκων του εξωτερικού είναι σε πρώιμο επίπεδο και αυτό γιατί δεν ελέγχεται η εισροή κεφαλαίων τους.

ΕΡΩΤΗΣΗ 2: *Πιστεύετε ότι ο φορολογικός νόμος για τους κατοίκους του εξωτερικού είναι δίκαιος;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Όχι αρκετά. Οι πολίτες που έχουν διαφορετική, από την Ελλάδα φορολογική κατοικία, έχουν μεν πολλές ελαφρύνσεις, αλλά έχουν και πολλές επιβαρύνσεις που είναι ίδιες με αυτές που έχουν οι φορολογικοί κάτοικοι της Ελλάδας. Βέβαια δεσμεύονται από διάφορες νομοθεσίες, αλλά η κατάσταση είναι πιο ιδιαίτερη σε ότι αφορά τους κατοίκους εξωτερικού και ειδικά στους κάτοικους τρίτων χωρών, δηλαδή των χωρών εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εκεί τα πράγματα είναι περισσότερο περίπλοκα, ειδικά στις περιπτώσεις που απουσιάζουν οι συμφωνίες αποφυγής διπλής φορολόγησης.

ΕΡΩΤΗΣΗ 3: *Πιστεύετε ότι ο φορολογικός νόμος για τους κατοίκους του εξωτερικού λειτουργεί ενισχυτικά στην ελληνική οικονομία;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Η ελληνική οικονομία, από την φορολόγηση των κατοίκων του εξωτερικού μπορεί να ενισχυθεί μόνο στο σημείο απόκτησης ακίνητης περιουσίας. Αυτό είναι και το μόνο σημείο εκμετάλλευσης για φορολογητέα πηγή εισοδήματός.

ΕΡΩΤΗΣΗ 4: Πιστεύεται ότι ο φορολογικός νόμος για τους κατοίκους τους εξωτερικού παρέχει κίνητρα για επενδύσεις στην Ελλάδα;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Δε νομίζω. Οι συντελεστές φορολόγησης και οι παράμετροι είναι ιδιαίτερα απαιτητικοί και αυτά είναι σημεία που αποθαρρύνουν όποιον θα σκεφτόταν να κάνει κάποια επένδυση εδώ.

ΕΡΩΤΗΣΗ 5: Οι κάτοικοι του εξωτερικού που φορολογούνται στην Ελλάδα, επιλέγουν Έλληνες λογιστές;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ναι, δείχνουν ιδιαίτερη προτίμηση σε συμβουλευτικές εταιρίες με λογιστικό τμήμα.

ΕΡΩΤΗΣΗ 6: Εσείς προσωπικά, έχετε στο πελατολόγιο σας κατοίκους του εξωτερικού;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Έχω 30 πελάτες μόνο για τις φορολογικές τους υποχρεώσεις.

ΕΡΩΤΗΣΗ 7: Κατά την άποψη σας, οι κάτοικοι εξωτερικού είναι ενημερωμένοι για τις φορολογικές υποχρεώσεις τους στην Ελλάδα;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ναι, αρκετά. Αντλούν ενημέρωση και από τους λογιστές τους και από διάφορες ανακοινώσεις σε μέσα ενημέρωσης, αλλά και από ανακοινώσεις και οδηγίες των φορολογικών αρχών. Τουλάχιστον αυτό διαπιστώνω από τα άτομα με τα οποία συνεργάζομαι.

ΕΡΩΤΗΣΗ 8: Κατά την άποψη σας, οι κάτοικοι εξωτερικού είναι συνεπείς στις φορολογικές υποχρεώσεις τους;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Θα έλεγα πως ναι και μάλιστα σε μεγάλο ποσοστό. Περίπου το 70%, ίσως και παραπάνω, των κατοίκων εξωτερικού με τους οποίους συνεργάζομαι είναι εντάξει στις υποχρεώσεις τους και στην καταβολή των φόρων.

ΕΡΩΤΗΣΗ 9: *Κατά την άποψη σας, οι κάτοικοι εξωτερικού έχουν φορολογική συνείδηση;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Δυστυχώς όχι. Πολλοί από αυτούς θεωρούν πως η Ελλάδα είναι στα όρια της κατάρρευσης και έτσι δεν τους προβληματίζουν ιδιαίτερα οι οφειλές τους προς το ελληνικό κράτος.

ΕΡΩΤΗΣΗ 10: *Από την εμπειρία σας, οι κυρώσεις και τα πρόστιμα συμβάλλουν στην καλλιέργεια φορολογικής συνείδησης;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Αρκετά. Μάλιστα, εκεί πιστεύω πως οφείλεται η φορολογική συμμόρφωση τους και όχι στην φορολογική συνείδηση τους η οποία όπως ήδη σας είπα είναι σε χαμηλά επίπεδα.

ΕΡΩΤΗΣΗ 11: *Γνωρίζετε αν η φορολογική συμπεριφορά των κατοίκων του εξωτερικού είναι ίδια στην χώρα καταγωγής /διαμονής με αυτήν που έχουν στην Ελλάδα; Αν όχι ποιες πιστεύεται ότι είναι οι αιτίες για τη διαφορετική φορολογική συμπεριφορά ,σε ότι αφορά την Ελλάδα; (χαλαροί ελεγκτικοί μηχανισμοί, διαφθορά, άγνοια υποχρεώσεων/νομοθεσίας , οικονομικά προβλήματα, ασαφές νομοθετικό πλαίσιο).*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Όχι, δεν είναι ίδια. Ενδεχομένως να φταίει το νομικό πλαίσιο που είναι ασαφές και ιδιαίτερα δυσνόητο για τις πιο εξελιγμένες, φορολογικά, χώρες, όπως η Ελβετία για παράδειγμα.

ΕΡΩΤΗΣΗ 12: *Ποιος πιστεύετε πως έχει την ευθύνη ενημέρωσης των κατοίκων του εξωτερικού για τις φορολογικές υποχρεώσεις τους; (κρατική ευθύνη, προσωπική/ατομική ευθύνη, ευθύνη του λογιστή, όλα τα παραπάνω).*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Βασικά θεωρώ ότι είναι ευθύνη του λογιστή να είναι ενημερωμένος σε τέτοιου είδους απαιτήσεις και να καθοδηγεί αναλόγως τους πελάτες του.

ΕΡΩΤΗΣΗ 13: *Κατά την άποψη σας ποια από τα παρακάτω μέτρα θα συνέβαλαν στην συμμόρφωση των φορολογουμένων; (σαφέστερη νομοθεσία, απλούστευση του φορολογικού νόμου, συστηματική τήρηση αρχείων και στοιχείων εκ μέρους των αρχών, βελτίωση της εσωτερικής οργάνωσης των φορολογικών αρχών, μέτρα*

ενίσχυσης της φορολογικής νοοτροπίας, παροχή κινήτρων στους φορολογούμενους, επιβολή αυστηρότερων προστίμων, όλα τα παραπάνω)

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Προσωπικά πιστεύω πως μέτρα που μπορούν να συμβάλουν στη συμμόρφωση των φορολογούμενων είναι η συστηματική τήρηση των φορολογικών αρχείων και η ψηφιοποίηση των στοιχείων, η καλύτερη πληροφόρηση των απαιτήσεων που έχουν οι φορολογικές αρχές και ο εκτενέστερος έλεγχος των εισοδημάτων.

9.5. Λογιστής 5:

ΕΡΩΤΗΣΗ 1: *Ποια είναι η άποψη σας για την φορολογία των κατοίκων του εξωτερικού που επικρατεί στην Ελλάδα;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Η κατάσταση που επικρατεί στην Ελλάδα τη δεδομένη χρονική στιγμή για το θέμα αυτό, μπορεί να κριθεί ικανοποιητική. Θεωρώ όμως ότι ο νόμος επιδέχεται πολλές ακόμη βελτιώσεις.

ΕΡΩΤΗΣΗ 2: *Πιστεύετε ότι ο φορολογικός νόμος για τους κατοίκους του εξωτερικού είναι δίκαιος;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Σε ένα ικανοποιητικό βαθμό ναι. Πιστεύω πως ο νόμος που αφορά τη φορολόγηση των κατοίκων με φορολογική κατοικία εκτός Ελλάδας είναι δίκαιος, αυτό όμως δε σημαίνει ότι δεν μπορεί να γίνουν βελτιώσεις.

ΕΡΩΤΗΣΗ 3: *Πιστεύετε ότι ο φορολογικός νόμος για τους κατοίκους του εξωτερικού λειτουργεί ενισχυτικά στην ελληνική οικονομία;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ναι. Φαίνεται πως τα έσοδα του κράτους, από τη φορολογία των κατοίκων εξωτερικού, έχουν αυξηθεί τα τελευταία χρόνια και συμβάλλουν θετικά στην πραγματική οικονομία.

ΕΡΩΤΗΣΗ 4: *Πιστεύεται ότι ο φορολογικός νόμος για τους κατοίκους τους εξωτερικού παρέχει κίνητρα για επενδύσεις στην Ελλάδα;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ναι. Ωστόσο οι κλάδοι που φαίνεται να ευνοούνται είναι μόνο αυτοί του τουρισμού και της αγοράς ακινήτων και χρήσης γης.

ΕΡΩΤΗΣΗ 5: *Οι κάτοικοι του εξωτερικού που φορολογούνται στην Ελλάδα, επιλέγουν Έλληνες λογιστές;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ναι, υποχρεωτικά. Πιστεύω πως αυτό συμβαίνει γιατί οι Έλληνες λογιστές έχουν την απαραίτητη τεχνογνωσία, για την υποβολή των σχετικών δηλώσεων φορολογίας εισοδήματος στις ελληνικές αρχές.

ΕΡΩΤΗΣΗ 6: *Εσείς προσωπικά, έχετε στο πελατολόγιο σας κατοίκους του εξωτερικού;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ναι

ΕΡΩΤΗΣΗ 7: *Κατά την άποψη σας, οι κάτοικοι εξωτερικού είναι ενημερωμένοι για τις φορολογικές υποχρεώσεις τους στην Ελλάδα;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Παρατηρείται ότι διαθέτουν αρκετές γνώσεις σχετικά με τις φορολογικές τους υποχρεώσεις στην Ελλάδα.

ΕΡΩΤΗΣΗ 8: *Κατά την άποψη σας, οι κάτοικοι εξωτερικού είναι συνεπείς στις φορολογικές υποχρεώσεις τους;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ναι, κατά κύριο λόγο.

ΕΡΩΤΗΣΗ 9: *Κατά την άποψη σας, οι κάτοικοι εξωτερικού έχουν φορολογική συνείδηση;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ναι. Κυρίως γιατί συνήθως οι κάτοικοι εξωτερικού ζουν σε κράτη όπου στους πολίτες τους έχει καλλιεργηθεί φορολογική συνείδηση.

ΕΡΩΤΗΣΗ 10: *Από την εμπειρία σας, οι κυρώσεις και τα πρόστιμα συμβάλλουν στην καλλιέργεια φορολογικής συνείδησης;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ενδεχομένως. Το σίγουρο είναι πως αποτελεί ισχυρό επιχείρημα αυτών που πιστεύουν πως η συνείδηση συμβαδίζει με τα πρόστιμα και τις κυρώσεις.

ΕΡΩΤΗΣΗ 11: *Γνωρίζετε αν η φορολογική συμπεριφορά των κατοίκων του εξωτερικού είναι ίδια στην χώρα καταγωγής /διαμονής με αυτήν που έχουν στην Ελλάδα; Αν όχι ποιες πιστεύεται ότι είναι οι αιτίες για τη διαφορετική φορολογική συμπεριφορά ,σε ότι αφορά την Ελλάδα; (χαλαροί ελεγκτικοί μηχανισμοί,*

διαφθορά, άγνοια υποχρεώσεων/νομοθεσίας, οικονομικά προβλήματα, ασαφές νομοθετικό πλαίσιο).

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Αυτό είναι κάτι που δεν το γνωρίζω και έτσι δεν μπορώ να εκφράσω άποψη.

ΕΡΩΤΗΣΗ 12: *Ποιος πιστεύετε πως έχει την ευθύνη ενημέρωσης των κατοίκων του εξωτερικού για τις φορολογικές υποχρεώσεις τους; (κρατική ευθύνη, προσωπική/ατομική ευθύνη, ευθύνη του λογιστή, όλα τα παραπάνω).*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Οι αρμόδιες φορολογικές αρχές της χώρας, καθώς και οι ίδιοι οι κάτοικοι εξωτερικού μαζί με τους λογιστές τους.

ΕΡΩΤΗΣΗ 13: *Κατά την άποψη σας ποια από τα παρακάτω μέτρα θα συνέβαλαν στην συμμόρφωση των φορολογουμένων; (σαφέστερη νομοθεσία, απλούστευση του φορολογικού νόμου, συστηματική τήρηση αρχείων και στοιχείων εκ μέρους των αρχών, βελτίωση της εσωτερικής οργάνωσης των φορολογικών αρχών, μέτρα ενίσχυσης της φορολογικής νοοτροπίας, παροχή κινήτρων στους φορολογούμενους, επιβολή αυστηρότερων προστίμων, όλα τα παραπάνω)*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Πιστεύω πως θα βοηθούσε πολύ η απλούστευση του νόμου. Κάτι που είναι κατανοητό σε όλους βοηθά να έχουμε καλύτερη συμπεριφορά. Όταν κάποιος βλέπει ότι έχει να κάνει με έναν φορολογικό νόμο που είναι σύνθετος και αρκετά δυσνόητος είναι επιφυλακτικός απέναντι του με ότι αυτό συνεπάγεται, δηλαδή με χαμηλά ποσοστά συμμόρφωσης.

9.6. Λογιστής 6:

ΕΡΩΤΗΣΗ 1: *Ποια είναι η άποψη σας για την φορολογία των κατοίκων του εξωτερικού που επικρατεί στην Ελλάδα;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Σε γενικές γραμμές η φορολογία των κατοίκων του εξωτερικού είναι αρκετά καλή και ευνοϊκή, ιδιαίτερα αν την συγκρίνουμε με το προηγούμενο καθεστώς φορολόγησης που είχε πολλές αδικίες. Όμως αν και βελτιωμένοι, οι φορολογικοί νόμοι που αφορούν τους κατοίκους του εξωτερικού είναι δυσνόητοι,

ενδεχομένως γιατί διαθέτουν και πολλούς παραμέτρους που εύκολα μπορούν να μπερδέψουν τους φορολογούμενους.

ΕΡΩΤΗΣΗ 2: Πιστεύετε ότι ο φορολογικός νόμος για τους κατοίκους του εξωτερικού είναι δίκαιος;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Όπως είπα και πριν, αν τον συγκρίνουμε με τους προηγούμενους, είναι αρκετά δίκαιος, όσο και ευνοϊκός για τους εμπλεκόμενους πολίτες, δηλαδή τους κατοίκους με φορολογική έδρα εκτός Ελλάδας.

ΕΡΩΤΗΣΗ 3: Πιστεύετε ότι ο φορολογικός νόμος για τους κατοίκους του εξωτερικού λειτουργεί ενισχυτικά στην ελληνική οικονομία;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Αν λάβουμε υπόψη ότι μέσω της φορολόγησης ενισχύονται τα κρατικά ταμεία, τότε ναι μπορούμε να θεωρήσουμε ότι ενισχύει την οικονομία της χώρας μας.

ΕΡΩΤΗΣΗ 4: Πιστεύεται ότι ο φορολογικός νόμος για τους κατοίκους τους εξωτερικού παρέχει κίνητρα για επενδύσεις στην Ελλάδα;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Όχι. Δεν βλέπω να δίνει κίνητρα για επενδύσεις. Κατά την άποψη μου οι τιμές των φορολογικών συντελεστών επί των κερδών προκαλούν προβληματισμό και αποθαρρύνουν όποια πρόθεση μπορεί να υπάρχει, από κάποιον, για να κάνει επενδύσεις στη χώρα. Αυτό είναι ένα θέμα που ενδεχομένως θα πρέπει να το δουν οι αρμόδιοι.

ΕΡΩΤΗΣΗ 5: Οι κάτοικοι του εξωτερικού που φορολογούνται στην Ελλάδα, επιλέγουν Έλληνες λογιστές;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ναι. Οι περισσότεροι το κάνουν λόγω της γλώσσας.

ΕΡΩΤΗΣΗ 6: Εσείς προσωπικά, έχετε στο πελατολόγιο σας κατοίκους του εξωτερικού;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ναι αλλά δεν είναι πολλοί.

ΕΡΩΤΗΣΗ 7: Κατά την άποψη σας, οι κάτοικοι εξωτερικού είναι ενημερωμένοι για τις φορολογικές υποχρεώσεις τους στην Ελλάδα;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ναι. Οι περισσότεροι χρησιμοποιούν και το ιντερνέτ, ως μέσω ενημέρωσης για να πληροφορηθούν για φορολογικά θέματα που τους ενδιαφέρουν. Πολλοί όμως ζητούν πληροφορίες από τους λογιστές τους, κυρίως σε εξειδικευμένα θέματα που δεν μπορούν να τα καταλάβουν.

ΕΡΩΤΗΣΗ 8: *Κατά την άποψη σας, οι κάτοικοι εξωτερικού είναι συνεπείς στις φορολογικές υποχρεώσεις τους;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Πολλοί από αυτούς είναι. Αν θέλετε να μιλήσουμε με ποσοστά, εκτιμώ ότι το 85% των κατοίκων του εξωτερικού που ζουν στην Ελλάδα είναι εντάξει σε αυτές τις υποχρεώσεις τους. Όμως πρέπει να πούμε πως πολλοί από αυτούς είναι φυσικά πρόσωπα που φορολογούνται για ακίνητη περιουσία που έχουν στην χώρα και τα οποία προορίζονται για τα παιδιά τους. Οπότε είναι συνεπείς γιατί δε θέλουν να κληροδοτούν φορολογικά προβλήματα στα παιδιά τους.

ΕΡΩΤΗΣΗ 9: *Κατά την άποψη σας, οι κάτοικοι εξωτερικού έχουν φορολογική συνείδηση;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ναι, ναι και μάλιστα θα τολμούσα να πω πως η φορολογική συνείδηση τους είναι σε μεγάλο βαθμό.

ΕΡΩΤΗΣΗ 10: *Από την εμπειρία σας, οι κυρώσεις και τα πρόστιμα συμβάλλουν στην καλλιέργεια φορολογικής συνείδησης;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ναι, αρκετά

ΕΡΩΤΗΣΗ 11: *Γνωρίζετε αν η φορολογική συμπεριφορά των κατοίκων του εξωτερικού είναι ίδια στην χώρα καταγωγής /διαμονής με αυτήν που έχουν στην Ελλάδα; Αν όχι ποιες πιστεύεται ότι είναι οι αιτίες για τη διαφορετική φορολογική συμπεριφορά ,σε ότι αφορά την Ελλάδα; (χαλαροί ελεγκτικοί μηχανισμοί, διαφθορά, άγνοια υποχρεώσεων/νομοθεσίας , οικονομικά προβλήματα, ασαφές νομοθετικό πλαίσιο).*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Δυστυχώς, η φορολογική συμπεριφορά των κατοίκων του εξωτερικού δεν είναι ίδια στην χώρα καταγωγής ή διαμονής τους, σε σχέση με αυτή που εκδηλώνουν εδώ. Μπορεί μεν το ποσοστό συμμόρφωσης και συνείδησης να είναι υψηλό, στην χώρα όμως που έχουν τη φορολογική έδρα τους είναι πιο τυπικοί στις

υποχρεώσεις τους. Σε αυτό πιστεύω ότι φταίει η διαδικασία ελέγχου. Οι περισσότερες χώρες του εξωτερικού κάνουν πιο αυστηρούς ελέγχους από ότι στην χώρα μας, εμείς εδώ είμαι πιο ελαστικοί και αυτό με κάποιον τρόπο διαμορφώνει και διαφοροποιεί την συμπεριφορά των κατοίκων του εξωτερικού.

ΕΡΩΤΗΣΗ 12: Ποιος πιστεύετε πως έχει την ευθύνη ενημέρωσης των κατοίκων του εξωτερικού για τις φορολογικές υποχρεώσεις τους; (κρατική ευθύνη, προσωπική/ατομική ευθύνη, ευθύνη του λογιστή, όλα τα παραπάνω).

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Είναι κυρίως ευθύνη του λογιστή και μετρά κρατική

ΕΡΩΤΗΣΗ 13: Κατά την άποψη σας ποια από τα παρακάτω μέτρα θα συνέβαλαν στην συμμόρφωση των φορολογουμένων; (σαφέστερη νομοθεσία, απλούστευση του φορολογικού νόμου, συστηματική τήρηση αρχείων και στοιχείων εκ μέρους των αρχών, βελτίωση της εσωτερικής οργάνωσης των φορολογικών αρχών, μέτρα ενίσχυσης της φορολογικής νοοτροπίας, παροχή κινήτρων στους φορολογούμενους, επιβολή αυστηρότερων προστίμων, όλα τα παραπάνω)

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Όλα τα παραπάνω συντελούν στο να επέλθει ισονομία. Δηλαδή, η αυστηροποίηση των ελέγχων, η καλύτερη οργάνωση και λειτουργία φορολογικών και ελεγκτικών μηχανισμών και η επιβολή προστίμων, που αποδεδειγμένα βελτιώνει τη συμπεριφορά των κατοίκων του εξωτερικού, είναι μέτρα που πρέπει να ληφθούν άμεσα.

9.7. Λογιστής 7:

ΕΡΩΤΗΣΗ 1: Ποια είναι η άποψη σας για την φορολογία των κατοίκων του εξωτερικού που επικρατεί στην Ελλάδα;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως αρκετά καλή, ειδικά να την συγκρίνουμε με την παλαιότερη.

ΕΡΩΤΗΣΗ 2: Πιστεύετε ότι ο φορολογικός νόμος για τους κατοίκους του εξωτερικού είναι δίκαιος;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ναι αρκετά, γιατί επικεντρώνεται στα εισοδήματα. Το γεγονός μάλιστα πως έγιναν τροποποιήσεις και σε ότι αφορά τους συζύγους που ο ένας

εργάζεται εδώ και ο άλλος σε χώρα της αλλοδαπής βελτίωσε σημαντικά τον δίκαιο χαρακτήρα του νόμου.

ΕΡΩΤΗΣΗ 3: Πιστεύετε ότι ο φορολογικός νόμος για τους κατοίκους του εξωτερικού λειτουργεί ενισχυτικά στην ελληνική οικονομία;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ναι, αν και πολλοί από τους κατοίκους τους εξωτερικού μας θεωρούν ελεγκτικά χαλαρούς.

ΕΡΩΤΗΣΗ 4: Πιστεύεται ότι ο φορολογικός νόμος για τους κατοίκους τους εξωτερικού παρέχει κίνητρα για επενδύσεις στην Ελλάδα;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Σε γενικές γραμμές θα μπορούσαμε να πούμε πως έχει θετικά στοιχεία, δηλαδή παρέχει επενδυτικά κίνητρα. Αυτά όμως αφορούν κυρίως Έλληνες που εργάζονται στο εξωτερικό και επενδύουν στην αγορά γης. Αν δούμε συνολικά τις επενδύσεις θα δούμε ότι οι περισσότερες από αυτές που έγιναν μέχρι τώρα είναι στον τουρισμό και στα ακίνητα.

ΕΡΩΤΗΣΗ 5: Οι κάτοικοι του εξωτερικού που φορολογούνται στην Ελλάδα, επιλέγουν Έλληνες λογιστές;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ναι, κυρίως για την υποβολή των σχετικών δηλώσεων φορολογίας εισοδήματος στην Ελλάδα.

ΕΡΩΤΗΣΗ 6: Εσείς προσωπικά, έχετε στο πελατολόγιο σας κατοίκους του εξωτερικού;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ναι, έχω λίγους.

ΕΡΩΤΗΣΗ 7: Κατά την άποψη σας, οι κάτοικοι εξωτερικού είναι ενημερωμένοι για τις φορολογικές υποχρεώσεις τους στην Ελλάδα;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Οι περισσότεροι μόνο για τα βασικά, γιατί η νομοθεσία μας είναι δυσνόητη.

ΕΡΩΤΗΣΗ 8: Κατά την άποψη σας, οι κάτοικοι εξωτερικού είναι συνεπείς στις φορολογικές υποχρεώσεις τους;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Δεν έχω πλήρη εικόνα γιατί οι δικοί μου πελάτες είναι λίγοι. Αν κρίνω όμως, από αυτούς τότε ναι, είναι συνεπείς.

ΕΡΩΤΗΣΗ 9: *Κατά την άποψη σας, οι κάτοικοι εξωτερικού έχουν φορολογική συνείδηση;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ναι, γιατί φοβούνται τα πρόστιμα

ΕΡΩΤΗΣΗ 10: *Από την εμπειρία σας, οι κυρώσεις και τα πρόστιμα συμβάλλουν στην καλλιέργεια φορολογικής συνείδησης;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Η εμπειρία μας λέει ότι ναι. Άλλωστε και η επιβολή τους είναι άμεση, προκειμένου λοιπόν να την αποφύγουν συμμορφώνονται και αυτό δείχνει πως έχουν υψηλά επίπεδα φορολογικής συνείδησης.

ΕΡΩΤΗΣΗ 11: *Γνωρίζετε αν η φορολογική συμπεριφορά των κατοίκων του εξωτερικού είναι ίδια στην χώρα καταγωγής /διαμονής με αυτήν που έχουν στην Ελλάδα; Αν όχι ποιες πιστεύεται ότι είναι οι αιτίες για τη διαφορετική φορολογική συμπεριφορά ,σε ότι αφορά την Ελλάδα; (χαλαροί ελεγκτικοί μηχανισμοί, διαφθορά, άγνοια υποχρεώσεων/νομοθεσίας , οικονομικά προβλήματα, ασαφές νομοθετικό πλαίσιο).*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Δεν το γνωρίζω, εκτιμώ όμως ότι σε περίπτωση διαφορετικής συμπεριφοράς, αιτίες θα είναι η άγνοια της νομοθεσίας και ο τρόπος λειτουργίας των ελεγκτικών μηχανισμών.

ΕΡΩΤΗΣΗ 12: *Ποιος πιστεύετε πως έχει την ευθύνη ενημέρωσης των κατοίκων του εξωτερικού για τις φορολογικές υποχρεώσεις τους; (κρατική ευθύνη, προσωπική/ατομική ευθύνη, ευθύνη του λογιστή, όλα τα παραπάνω).*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Όλα τα παραπάνω. Δηλαδή και το κράτος πρέπει να ενημερώνει τους φορολογούμενους έγκαιρα και σωστά, και ο λογιστής και φυσικά και ο ίδιος ο πολίτης οφείλει να είναι ενήμερος για τις υποχρεώσεις που έχει.

ΕΡΩΤΗΣΗ 13: *Κατά την άποψη σας ποια από τα παρακάτω μέτρα θα συνέβαλαν στην συμμόρφωση των φορολογουμένων; (σαφέστερη νομοθεσία, απλούστευση του φορολογικού νόμου, συστηματική τήρηση αρχείων και στοιχείων εκ μέρους*

των αρχών, βελτίωση της εσωτερικής οργάνωσης των φορολογικών αρχών, μέτρα ενίσχυσης της φορολογικής νοοτροπίας, παροχή κινήτρων στους φορολογούμενους, επιβολή αυστηρότερων προστίμων, όλα τα παραπάνω)

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Για μένα το πρόβλημα είναι τα ασαφή και δυσνόητα σημεία που έχει ο νόμος. Θέλω να πιστεύω πως η σαφέστερη νομοθεσία, θα βοηθούσε σημαντικά στην βελτίωση των επιπέδων φορολογικής συμμόρφωσης. Έτσι και οι φορολογούμενοι δεν θα μπορούν να επικαλεστούν, σε περιπτώσεις παρατυπιών, τυχόν ασάφειες του νόμου.

9.8. Λογιστής 8:

ΕΡΩΤΗΣΗ 1: *Ποια είναι η άποψη σας για την φορολογία των κατοίκων του εξωτερικού που επικρατεί στην Ελλάδα;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Η φορολογία των κατοίκων εξωτερικού που επικρατεί στην Ελλάδα είναι σωστά δομημένη, αλλά και απλουστευμένη κάτι ιδιαίτερα σημαντικό για τη φορολογική νομοθεσία στη χώρα μας.

ΕΡΩΤΗΣΗ 2: *Πιστεύετε ότι ο φορολογικός νόμος για τους κατοίκους του εξωτερικού είναι δίκαιος;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ναι, ο φορολογικός νόμος είναι δίκαιος. Η νομοθεσία προβλέπει και προστατεύει τους κατοίκους εξωτερικού από τη διπλή φορολόγηση των εισοδημάτων τους κάτι που παλαιότερα αποτελούσε σημαντικό πρόβλημα.

ΕΡΩΤΗΣΗ 3: *Πιστεύετε ότι ο φορολογικός νόμος για τους κατοίκους του εξωτερικού λειτουργεί ενισχυτικά στην ελληνική οικονομία;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Η νομοθεσία δίνει προτεραιότητα στην δίκαιη φορολόγηση και αυτό προτρέπει τους φορολογούμενους να παρουσιάζουν τα αληθινά στοιχεία στη φορολογική τους δήλωση και να μην φοροδιαφεύγουν. Αυτό σημαίνει έσοδα για το κράτος, άρα ενίσχυση της ελληνικής οικονομίας.

ΕΡΩΤΗΣΗ 4: *Πιστεύεται ότι ο φορολογικός νόμος για τους κατοίκους τους εξωτερικού παρέχει κίνητρα για επενδύσεις στην Ελλάδα;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Σίγουρα. Η ελληνική φορολογική νομοθεσία δίνει κίνητρα για επενδύσεις οι οποίες προέρχονται από το εξωτερικό διότι υπάρχει σχετική ευελιξία στο στήσιμο αλλά και στη λειτουργία μιας επιχείρησης.

ΕΡΩΤΗΣΗ 5: *Οι κάτοικοι του εξωτερικού που φορολογούνται στην Ελλάδα, επιλέγουν Έλληνες λογιστές;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Οι κάτοικοι εξωτερικού επιλέγουν Έλληνες λογιστές γιατί είναι απαραίτητο να παρακολουθούν άμεσα και ορθά όλες τις νομοθετικές αλλαγές και το πώς αυτές θα επηρεάσουν τον τρόπο λειτουργίας της επιχείρησης, αλλά και της στρατηγικής που θα ακολουθήσει.

ΕΡΩΤΗΣΗ 6: *Εσείς προσωπικά, έχετε στο πελατολόγιο σας κατοίκους του εξωτερικού;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Προσωπικά έχω πελάτες εξωτερικού και συγκεκριμένα με φορολογική κατοικία σε κράτη εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

ΕΡΩΤΗΣΗ 7: *Κατά την άποψη σας, οι κάτοικοι εξωτερικού είναι ενημερωμένοι για τις φορολογικές υποχρεώσεις τους στην Ελλάδα;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Οι πελάτες μας έχουν την θέληση να ενημερωθούν για τις φορολογικές τους υποχρεώσεις στην Ελλάδα. Συμβουλευονται και τηρούν πιστά τις οδηγίες που τους δίνουν οι Έλληνες λογιστές – φοροτεχνικοί με τους οποίους συνεργάζονται.

ΕΡΩΤΗΣΗ 8: *Κατά την άποψη σας, οι κάτοικοι εξωτερικού είναι συνεπείς στις φορολογικές υποχρεώσεις τους;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Είναι συνεπείς στις υποχρεώσεις φορολογίας και ακολουθούν έννομη συμπεριφορά.

ΕΡΩΤΗΣΗ 9: *Κατά την άποψη σας, οι κάτοικοι εξωτερικού έχουν φορολογική συνείδηση;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Σίγουρα και μάλιστα μεγάλη.

ΕΡΩΤΗΣΗ 10: *Από την εμπειρία σας, οι κυρώσεις και τα πρόστιμα συμβάλλουν στην καλλιέργεια φορολογικής συνείδησης;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Οι φορολογικές κυρώσεις αποτρέπουν σίγουρα τη φοροδιαφυγή και οι τακτικοί και εξονυχιστικοί έλεγχοι, που διενεργούν οι ελεγκτές λογιστές, δημιουργούν ένα καλό κλίμα φορολογικής συνείδησης και συμμόρφωσης.

ΕΡΩΤΗΣΗ 11: *Γνωρίζετε αν η φορολογική συμπεριφορά των κατοίκων του εξωτερικού είναι ίδια στην χώρα καταγωγής /διαμονής με αυτήν που έχουν στην Ελλάδα; Αν όχι ποιες πιστεύεται ότι είναι οι αιτίες για τη διαφορετική φορολογική συμπεριφορά ,σε ότι αφορά την Ελλάδα; (χαλαροί ελεγκτικοί μηχανισμοί, διαφθορά, άγνοια υποχρεώσεων/νομοθεσίας , οικονομικά προβλήματα, ασαφές νομοθετικό πλαίσιο).*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Συνηθίζεται οι κάτοικοι εξωτερικού, ειδικά αυτοί που ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα, να συμπεριφέρονται με τον ίδιο τρόπο που συμπεριφέρονται στην χώρα τους. Φυσικά υπάρχουν και οι περιπτώσεις που υπάρχει διαφορετική συμπεριφορά που αποσκοπεί στη μεγιστοποίηση του κέρδους με παράνομο τρόπο υπολογίζοντας ότι θα έχουν ήπια μεταχείριση σε περίπτωση ελέγχου σε σχέση με την χώρα τους.

ΕΡΩΤΗΣΗ 12: *Ποιος πιστεύετε πως έχει την ευθύνη ενημέρωσης των κατοίκων του εξωτερικού για τις φορολογικές υποχρεώσεις τους; (κρατική ευθύνη, προσωπική/ατομική ευθύνη, ευθύνη του λογιστή, όλα τα παραπάνω).*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ευθύνη για την ενημέρωση των φορολογικών υποχρεώσεων έχει κυρίως ο λογιστής που συνεργάζεται με τον επιχειρηματία, αλλά ιδιαίτερη ευθύνη έχει και ο ίδιος ο επιχειρηματίας.

ΕΡΩΤΗΣΗ 13: *Κατά την άποψη σας ποια από τα παρακάτω μέτρα θα συνέβαλαν στην συμμόρφωση των φορολογουμένων; (σαφέστερη νομοθεσία, απλούστευση του φορολογικού νόμου, συστηματική τήρηση αρχείων και στοιχείων εκ μέρους των αρχών, βελτίωση της εσωτερικής οργάνωσης των φορολογικών αρχών, μέτρα ενίσχυσης της φορολογικής νοοτροπίας, παροχή κινήτρων στους φορολογούμενους, επιβολή αυστηρότερων προστίμων, όλα τα παραπάνω)*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Σημαντικό στοιχείο στην αντιμετώπιση της παράνομης φορολογικής συμπεριφοράς είναι η δημιουργία κινήτρων, ώστε να ωφελούνται οι επιχειρηματίες από την έννομη συμπεριφορά τους, αλλά και αυστηροί, τακτικοί και συχνοί έλεγχοι. Για να συμβεί όμως αυτό θα πρέπει πρώτα η ελληνική φορολογική νομοθεσία να έχει μια σημαντική σταθερότητα και η νομοθεσία να είναι απλή και κατανοητή.

9.9. Λογιστής 9:

ΕΡΩΤΗΣΗ 1: *Ποια είναι η άποψη σας για την φορολογία των κατοίκων του εξωτερικού που επικρατεί στην Ελλάδα;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Πιστεύω πως η φορολογία των κατοίκων του εξωτερικού έχει καλή δόμηση.

ΕΡΩΤΗΣΗ 2: *Πιστεύετε ότι ο φορολογικός νόμος για τους κατοίκους του εξωτερικού είναι δίκαιος;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ο φορολογικός νόμος είναι δίκαιος. Η νομοθεσία έχει προβλέψει αρκετές παραμέτρους, που στο παρελθόν ήταν ασαφής και που χρησιμοποιούνταν ως άλλοθι για φορολογικές παρατυπίες

ΕΡΩΤΗΣΗ 3: *Πιστεύετε ότι ο φορολογικός νόμος για τους κατοίκους του εξωτερικού λειτουργεί ενισχυτικά στην ελληνική οικονομία;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ο φορολογικός νόμος των κατοίκων του εξωτερικού χαρακτηρίζεται από δικαιοσύνη. Αυτό φαίνεται και από τις δηλώσεις εισοδήματος που κάνουν οι κάτοικοι του εξωτερικού. Βάζουν τα πραγματικά στοιχεία. Αυτό τελικά, περιορίζει σημαντικά τη φοροδιαφυγή που παρατηρούνταν τα προηγούμενα χρόνια

ΕΡΩΤΗΣΗ 4: *Πιστεύεται ότι ο φορολογικός νόμος για τους κατοίκους τους εξωτερικού παρέχει κίνητρα για επενδύσεις στην Ελλάδα;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Μόνο σε τομείς ακίνητων και κινητών αξίων.

ΕΡΩΤΗΣΗ 5: *Οι κάτοικοι του εξωτερικού που φορολογούνται στην Ελλάδα, επιλέγουν Έλληνες λογιστές;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ναι, για λόγους ασφαλείας, δηλαδή να είναι σίγουροι ότι οι έλληνες συνεργάτες τους ξέρουν τους νόμους και πώς να ελιχθούν.

ΕΡΩΤΗΣΗ 6: *Εσείς προσωπικά, έχετε στο πελατολόγιο σας κατοίκους του εξωτερικού;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ναι, έχω αρκετούς πελάτες που είναι κάτοικοι του εξωτερικού.

ΕΡΩΤΗΣΗ 7: *Κατά την άποψη σας, οι κάτοικοι εξωτερικού είναι ενημερωμένοι για τις φορολογικές υποχρεώσεις τους στην Ελλάδα;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Αρκετοί ναι. Μερικοί όμως έχουν την άποψη ότι ο νομός θα είναι επιεικής μαζί τους, αν επικαλεστούν άγνοια, κάτι που βέβαια δεν ισχύει.

ΕΡΩΤΗΣΗ 8: *Κατά την άποψη σας, οι κάτοικοι εξωτερικού είναι συνεπείς στις φορολογικές υποχρεώσεις τους;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ένα πολύ μεγάλο ποσοστό, ναι. Σίγουρα υπάρχουν και οι εξαιρέσεις, αλλά το 80% τηρεί και ανταποκρίνεται στις φορολογικές υποχρεώσεις που έχει στην Ελλάδα.

ΕΡΩΤΗΣΗ 9: *Κατά την άποψη σας, οι κάτοικοι εξωτερικού έχουν φορολογική συνείδηση;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Αν σκεφτούμε ότι, με βάση αυτά που εγώ διαχειρίζομαι για τους πελάτες του εξωτερικού, οι επενδύσεις που κάνουν, γίνονται στο όνομα των παιδιών τους ή για τα παιδιά τους, και δεν θέλουν να αντιμετωπίσουν φορολογικές δυσχέρειες αργότερα, και η συνείδηση τους είναι υψηλή, και η συμμόρφωση τους.

ΕΡΩΤΗΣΗ 10: *Από την εμπειρία σας, οι κυρώσεις και τα πρόστιμα συμβάλλουν στην καλλιέργεια φορολογικής συνείδησης;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Σίγουρα οι φορολογικές κυρώσεις αποτρέπουν τη φοροδιαφυγή, όπως και οι τακτικοί και εξονυχιστικοί έλεγχοι. Αυτό έχει φανεί και στην πράξη. Όσες φορές έγινε εξονυχιστικός έλεγχος και διαπιστώθηκαν παραβάσεις και τα πρόστιμα ήταν υψηλά, ο συγκεκριμένος φορολογούμενος δεν επανέλαβε το ίδιο λάθος. Από εκεί και μετά ήταν πάντα συνεπής.

ΕΡΩΤΗΣΗ 11: Γνωρίζετε αν η φορολογική συμπεριφορά των κατοίκων του εξωτερικού είναι ίδια στην χώρα καταγωγής /διαμονής με αυτήν που έχουν στην Ελλάδα; Αν όχι ποιες πιστεύεται ότι είναι οι αιτίες για τη διαφορετική φορολογική συμπεριφορά ,σε ότι αφορά την Ελλάδα; (χαλαροί ελεγκτικοί μηχανισμοί, διαφθορά, άγνοια υποχρεώσεων/νομοθεσίας , οικονομικά προβλήματα, ασαφές νομοθετικό πλαίσιο).

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Οι περισσότεροι τείνουν να έχουν ίδια ακριβώς συμπεριφορά. Υπάρχουν όμως και κάποιοι που κάνουν αγορές, έτσι ώστε να μην φορολογηθούν στην χώρα τους.

ΕΡΩΤΗΣΗ 12: Ποιος πιστεύετε πως έχει την ευθύνη ενημέρωσης των κατοίκων του εξωτερικού για τις φορολογικές υποχρεώσεις τους; (κρατική ευθύνη, προσωπική/ατομική ευθύνη, ευθύνη του λογιστή, όλα τα παραπάνω).

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Κυρίως οι φορολογικοί εκπρόσωποι τους.

ΕΡΩΤΗΣΗ 13: Κατά την άποψη σας ποια από τα παρακάτω μέτρα θα συνέβαλαν στην συμμόρφωση των φορολογουμένων; (σαφέστερη νομοθεσία, απλούστευση του φορολογικού νόμου, συστηματική τήρηση αρχείων και στοιχείων εκ μέρους των αρχών, βελτίωση της εσωτερικής οργάνωσης των φορολογικών αρχών, μέτρα ενίσχυσης της φορολογικής νοοτροπίας, παροχή κινήτρων στους φορολογούμενους, επιβολή αυστηρότερων προστίμων, όλα τα παραπάνω)

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Θεωρώ ότι η δημιουργία κινήτρων και η μείωση των φορολογικών συντελεστών θα μπορούσε να συμβάλει, σε σημαντικό βαθμό, στην αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής και στην φορολογική συμμόρφωση.

9.10. Λογιστής 10:

ΕΡΩΤΗΣΗ 1: Ποια είναι η άποψη σας για την φορολογία των κατοίκων του εξωτερικού που επικρατεί στην Ελλάδα;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Έχει και καλή δόμηση και θεωρώ ότι είναι και κατανοητή από όλους.

ΕΡΩΤΗΣΗ 2: Πιστεύετε ότι ο φορολογικός νόμος για τους κατοίκους του εξωτερικού είναι δίκαιος;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Πιστεύω ότι είναι άρτιος και ότι προστατεύει τους κατοίκους εξωτερικού από τη διπλή φορολόγηση των εισοδημάτων τους, κάτι που παλιά δεν ίσχυε.

ΕΡΩΤΗΣΗ 3: Πιστεύετε ότι ο φορολογικός νόμος για τους κατοίκους του εξωτερικού λειτουργεί ενισχυτικά στην ελληνική οικονομία;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ναι, αν σκεφτούμε ότι συνεισφέρει στην αύξηση των πόρων του δημοσίου, τότε σίγουρα ναι.

ΕΡΩΤΗΣΗ 4: Πιστεύεται ότι ο φορολογικός νόμος για τους κατοίκους τους εξωτερικού παρέχει κίνητρα για επενδύσεις στην Ελλάδα;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Δε νομίζω ότι παρέχει κίνητρα.

ΕΡΩΤΗΣΗ 5: Οι κάτοικοι του εξωτερικού που φορολογούνται στην Ελλάδα, επιλέγουν Έλληνες λογιστές;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Οι κάτοικοι εξωτερικού επιλέγουν Έλληνες λογιστές για να μπορούν να έχουν καλή εικόνα, σε ότι αφορά τις φορολογικές υποχρεώσεις και τη φορολογική νομοθεσία.

ΕΡΩΤΗΣΗ 6: Εσείς προσωπικά, έχετε στο πελατολόγιο σας κατοίκους του εξωτερικού;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ναι, αλλά λίγους

ΕΡΩΤΗΣΗ 7: Κατά την άποψη σας, οι κάτοικοι εξωτερικού είναι ενημερωμένοι για τις φορολογικές υποχρεώσεις τους στην Ελλάδα;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ναι, πιστεύω πως οι πελάτες αυτοί είναι όσο το δυνατόν πιο ενημερωμένοι γίνεται.

ΕΡΩΤΗΣΗ 8: Κατά την άποψη σας, οι κάτοικοι εξωτερικού είναι συνεπείς στις φορολογικές υποχρεώσεις τους;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Είναι ιδιαίτερα συνεπείς στις υποχρεώσεις τους, ένα ποσοστό 90%.

ΕΡΩΤΗΣΗ 9: *Κατά την άποψη σας, οι κάτοικοι εξωτερικού έχουν φορολογική συνείδηση;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Υψηλή ως προς τις υποχρεώσεις τους

ΕΡΩΤΗΣΗ 10: *Από την εμπειρία σας, οι κυρώσεις και τα πρόστιμα συμβάλλουν στην καλλιέργεια φορολογικής συνείδησης;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Σίγουρα αποτρέπουν τη φοροδιαφυγή και ενισχύουν τη σωστή φορολογική συμπεριφορά.

ΕΡΩΤΗΣΗ 11: *Γνωρίζετε αν η φορολογική συμπεριφορά των κατοίκων του εξωτερικού είναι ίδια στην χώρα καταγωγής /διαμονής με αυτήν που έχουν στην Ελλάδα; Αν όχι ποιες πιστεύεται ότι είναι οι αιτίες για τη διαφορετική φορολογική συμπεριφορά ,σε ότι αφορά την Ελλάδα; (χαλαροί ελεγκτικοί μηχανισμοί, διαφθορά, άγνοια υποχρεώσεων/νομοθεσίας , οικονομικά προβλήματα, ασαφές νομοθετικό πλαίσιο).*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Σε γενικές γραμμές η συμπεριφορά είναι παρόμοια. Κάποιος που έμαθε να είναι συνεπής στην χώρα του, είναι το ίδιο συνεπής και εδώ. Σαφώς υπάρχουν πάντα και οι εξαιρέσεις, αλλά αυτές θεωρώ ότι είναι λίγες.

ΕΡΩΤΗΣΗ 12: *Ποιος πιστεύετε πως έχει την ευθύνη ενημέρωσης των κατοίκων του εξωτερικού για τις φορολογικές υποχρεώσεις τους; (κρατική ευθύνη, προσωπική/ατομική ευθύνη, ευθύνη του λογιστή, όλα τα παραπάνω).*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ευθύνη για την ενημέρωση των φορολογικών υποχρεώσεων τους έχει κυρίως ο λογιστής που συνεργάζονται, αλλά θα μπορούσε και η φορολογική αρχή να τους ενημερώνει ηλεκτρονικά μέσω της χρήση της αγγλικής γλώσσας.

ΕΡΩΤΗΣΗ 13: *Κατά την άποψη σας ποια από τα παρακάτω μέτρα θα συνέβαλαν στην συμμόρφωση των φορολογουμένων; (σαφέστερη νομοθεσία, απλούστευση του φορολογικού νόμου, συστηματική τήρηση αρχείων και στοιχείων εκ μέρους των αρχών, βελτίωση της εσωτερικής οργάνωσης των φορολογικών αρχών, μέτρα ενίσχυσης της φορολογικής νοοτροπίας, παροχή κινήτρων στους φορολογούμενους, επιβολή αυστηρότερων προστίμων, όλα τα παραπάνω)*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Η ιστορία έχει δείξει πως οι έλεγχοι και τα πρόστιμα έχουν θετικές επιπτώσεις στη συμμόρφωση. Αυτό θα μπορούσε να συνοδευτεί και με την παροχή κινήτρων, κυρίως σε όσους ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα.